T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNDE ANADOLU MASALLARININ ÖNEMİ VE ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

AYŞEGÜL SEL

Danışman : Doç. Dr. Adem YILMAZ
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Betül KÜÇÜK DEMİR
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erkan YANARATEŞ

KASTAMONU-2026

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Ayşegül SEL

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNDE ANADOLU MASALLARININ ÖNEMİ VE ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

AYŞEGÜL SEL

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
DANIŞMAN: DOÇ. DR. ADEM YILMAZ

Bu araştırmanın amacı, Okul Öncesi Anadolu Masallarını; 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı bağlamında gelişim alanları, öğrenme alanları, öğrenme çıktıları, kazanım-göstergeler ve değerler açısından incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen "Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı ve Gösterge İnceleme Formu" ile "Masal-Değer İnceleme Formu" kullanılmış; elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, okul öncesi Anadolu masalları 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda özellikle bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla güçlü biçimde ilişkilendirilebilmekte; motor gelişim alanında yüksek, öz bakım becerileri alanında ise daha sınırlı bir temsil göstermektedir. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı açısından incelenen masalların tamamının bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla ilişkilendirilebildiği belirlenmiştir. 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında ise Türkçe ve sosyal alanlarının tüm masallarda temsil edildiği; hareket ve sağlık ile sanat alanlarının yüksek düzeyde, matematik alanının orta-yüksek düzeyde, fen ve müzik alanlarının ise daha sınırlı düzeyde yer aldığı görülmüştür. Değerler açısından incelendiğinde, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında masallarda toplam 49 değer göstergesi belirlenmiş; öz denetim ve yardımseverlik en sık temsil edilen değerler olmuştur. 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bağlamında ise toplam 79 değer göstergesi belirlenmiş; mütevazılık, sabır ve sorumluluk değerleri en yüksek frekansa sahip değerler olarak öne çıkmıştır. Ayrıca bazı değerlerin masallarda doğrudan değil, olay örgüsü, karakter davranışları ve sonuç ilişkileri aracılığıyla örtük biçimde temsil edildiği görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELER: Anadolu Masalları, Okul Öncesi Eğitimi, Program İncelemesi.

Temmuz 2026, 105 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

THE IMPORTANCE OF ANATOLIAN TALES IN PRESCHOOL EDUCATION AND THEIR INVESTIGATION IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

AYŞEGÜL SEL

KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
BASIC EDUCATION DEPARTMENT
EARLY CHILDHOOD EDUCATION
SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. ADEM YILMAZ

The aim of this study is to examine Preschool Anatolian Tales in terms of developmental domains, learning areas, learning outcomes, acquisitions-indicators, and values within the context of the 2013 Preschool Education Program, the 2024 Preschool Education Program, and the 2024 Turkish Century Maarif Model Preschool Education Program. The study was conducted through document analysis, in accordance with a qualitative research approach. The data were collected using the "Tale-Program Acquisition/Learning Outcome and Indicator Analysis Form" and the "Tale-Value Analysis Form," both developed by the researcher, and were analyzed through content analysis. According to the findings, Preschool Anatolian Tales can be strongly associated with cognitive development, language development, and social-emotional development in the 2013 Preschool Education Program; they show a high level of representation in motor development, whereas self-care skills are represented more limitedly. In terms of the 2024 Preschool Education Program, all of the examined tales were found to be associated with cognitive development, language development, physical development and health, and social-emotional development. Within the scope of the 2024 Turkish Century Maarif Model, Turkish and social learning areas were represented in all tales; movement and health and art were represented at a high level; mathematics was represented at a moderate-to-high level; whereas science and music were represented more limitedly. When examined in terms of values, a total of 49 value indicators were identified in the tales within the scope of the 2024 Preschool Education Program, with self-control and helpfulness emerging as the most frequently represented values. Within the context of the 2024 Turkish Century Maarif Model, a total of 79 value indicators were identified, and modesty, patience, and responsibility emerged as the values with the highest frequencies. In addition, it was observed that some values were not directly stated in the tales but were implicitly represented through the plot, character behaviors, and cause-effect relationships.

KEYWORDS: Anatolian Tales, Preschool Education, Program Review.

July 2026, 105 Page

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecim boyunca bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, karşılaştığım zorluklarda desteğini esirgemeyen, çalışmama değerli katkılar sunan, akademik gelişimimde büyük katkısı bulunan ve her aşamada güven vererek yanımda olduğunu hissettiren kıymetli danışmanım Doç. Dr. Adem YILMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen sevgili aileme; anneme, babama ve kardeşlerime verdikleri emekler için minnettarım. Sizler olmasaydınız olmazdı.

Hayatımın her döneminde yanımda olan, destekleriyle bana güç veren değerli arkadaşlarıma ve dostlarıma teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Ayşegül SEL

Kastamonu, 2026

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ... **ii**
TAAHHÜTNAME ... **iii**
ÖZET ... **iv**
ABSTRACT ... **v**
TEŞEKKÜR ... **vi**
İÇİNDEKİLER ... **vii**
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ ... **ix**
TABLOLAR DİZİNİ ... **x**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ... **xi**
1. GİRİŞ ... **1**
1.1 Araştırmanın Amacı ... 4
1.2 Araştırmanın Önemi ... 6
1.3 Araştırmanın Problem Durumu ... 7
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları ... 8
1.5 Araştırmanın Sayıltıları ... 10
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE ... **12**
2.1 Okul Öncesi Eğitimi ... 12
2.1.1 Okul Öncesi Eğitiminin Tanımı ... 12
2.1.2 Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları ... 13
2.2 Okul Öncesinde Gelişimsel Modelden Maarif Modeline Geçiş ... 15
2.2.1 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programı ve Özellikleri ... 15
2.2.2 2024 Programı ve TYMM Programının Özellikleri ... 18
2.2.3 Okul Öncesi Eğitimi Programları Arasındaki Farklılıklar ... 22
2.2.4 Değerin Tanımı ... 24
2.2.5 Değer Eğitimi ... 25
2.2.6 Okul Öncesi Eğitimi Programlarında Yer Alan Değerler ... 26
2.3 Çocuk Edebiyatında Geleneksel Anlatılar ... 27
2.3.1 Çocuk Edebiyatı ... 27
2.3.2 Masal Tanımı, Önemi ve Türleri ... 29
2.3.3 Okul Öncesi Eğitiminde Anadolu Masalları ... 30
2.4 İlgili Araştırmalar ... 35
3. YÖNTEM ... **53**
3.1 Araştırmanın Yöntemi ... 53
3.2 İnceleme Materyalleri ... 54
3.3 Veri Toplama Araçları ... 54
3.3.1 Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı İnceleme Formu ... 55
3.3.2 Masal-Değer İnceleme Formu ... 55
3.4 Veri Toplama Süreci ... 55
3.5 Verilerin Analizi ... 56
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik ... 58
3.7 Araştırmacının Rolü ... 59
3.8 Etik Hususlar ... 59
4. BULGULAR ... **60**
4.1 Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular ... 60

4.2 İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 62
4.3 Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 65
4.4 Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 67
4.5 Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 70
4.6 Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 72
4.7 Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 74
4.8 Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular 79
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER 83
5.1 Sonuç ve Tartışma 83
5.1.1 Gelişim/Öğrenme Alanları ve Öğrenme Çıktılarına Ait Tartışma 83
5.1.2 Programlardaki Değerler Açısından Anadolu Masalları 86
5.2 Öneriler 89
KAYNAKLAR 93
EKLER 102
EK A İnceleme Materyalleri 103
EK B Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı ve Gösterge İnceleme Formu 104
EK C Masal-Değer İnceleme Formu 105

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1 Okul öncesi eğitiminin amaçları 14
Şekil 2.2 2013 Okul öncesi eğitimin programının temel özellikleri 16
Şekil 2.3 2024 Okul öncesi eğitimin programının temel özellikleri 19
Şekil 2.4 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli programının temel özellikleri..... 21
Şekil 2.5 İlgili araştırmaların tematik odakları 52
Şekil 4.1 2013 programı gelişim alanlarının kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmesi..... 63
Şekil 4.2 2024 programı gelişim alanlarının kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmesi..... 68
Şekil 4.3 2024 programı masallar ile değerlerin ilişkilendirilmesi 70
Şekil 4.4 2024 TYMM programı gelişim alanlarının öğrenme çıktılarıyla ilişkilendirilmesi-1 75
Şekil 4.5 2024 TYMM programı gelişim alanlarının öğrenme çıktılarıyla ilişkilendirilmesi-2 77
Şekil 4.6 2024 TYMM programı masallar ile değerlerin ilişkilendirilmesi..... 80

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1 2013 programı gelişim alanlarına göre dağılım 60
Tablo 4.2 2024 programı gelişim alanlarına göre dağılım 66
Tablo 4.3 2024 TYMM programı gelişim alanlarına göre dağılım 72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

MEB	**:** Milli Eğitm Bakanlığı
NAEYC	**:** National Association for the Education of Young Children
TYMM	**:** Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli
UNICEF	**:** United Nations Children's Fund

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal, motor ve öz bakım becerilerinin hızlı biçimde geliştiği; öğrenmeye, kültüre, toplumsal yaşama ve değerlere ilişkin temel eğilimlerin şekillendiği kritik bir eğitim basamağıdır (Burke ve Copenhaver, 2004). Bu dönemde çocuklara sunulan öğrenme yaşantılarının niteliği, çocuğun gelişim alanlarını bütüncül biçimde desteklemesi bakımından belirleyici bir öneme sahiptir. Okul öncesi eğitim yalnızca çocuğu ilkokula hazırlayan bir süreç değil aynı zamanda onun kendini ifade etme, başkalarıyla ilişki kurma, problem çözme, hayal gücünü kullanma, kültürel değerlerle karşılaşma ve toplumsal yaşama uyum sağlama becerilerini destekleyen çok boyutlu bir eğitim alanıdır (Çırak ve Aydoğan, 2023). Bu nedenle okul öncesi eğitimde kullanılan materyallerin çocukların gelişimsel özelliklerine, yaş düzeylerine, ilgi ve ihtiyaçlarına, kültürel bağlamlarına ve eğitim programlarının temel amaçlarına uygun olması gerekmektedir (MEB, 2013; NAEYC, 2020; MEB, 2024a).

Okul öncesi eğitim sürecinde çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun gelişimini destekleyen önemli eğitsel araçlar arasında yer almaktadır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuklara yalnızca dilsel ve estetik deneyimler sunmakla kalmaz bunun yanında onların düşünme, anlama, dinleme, anlatma, hayal kurma, duyguları tanıma ve sosyal ilişkileri anlamlandırma becerilerini de destekler (Bektaş, 2023). Bu ürünler içinde masallar, çocukların dünyayı sembolik, kültürel ve ahlaki örüntüler aracılığıyla anlamlandırmalarına yardımcı olan özel bir anlatı türüdür. Masallar; olay örgüsü, karakterleri, çatışmaları, çözüm yolları ve iletileri aracılığıyla çocukların iyi-kötü, doğru-yanlış, yardımseverlik-bencillik, sabır-acelecilik, dürüstlük-yalan, adalet-haksızlık gibi karşıtlıkları somut olaylar üzerinden kavramalarına katkı sağlayabilir. Koç ve Radmard (2017), masal kitaplarının okul öncesi çocuklarının gelişimi üzerinde etkili uyarıcılar olduğunu belirtmekte ve bu tür kitapların çocukların yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Masal türü, okul öncesi dönem çocukları açısından özellikle güçlü bir pedagojik potansiyele sahiptir. Çünkü okul öncesi çocuklar soyut kavramları çoğu zaman doğrudan açıklamalar yoluyla değil; somut yaşantılar, oyunlar, görseller, karakterler ve olaylar

aracılığıyla daha kolay anlamlandırırlar. Masallar bu yönüyle çocuğun bilişsel gelişimini, dil gelişimini, sosyal-duygusal gelişimini ve değer kazanımını destekleyen zengin bir içerik alanı sunar. Cengiz ve Duran (2017)'ın okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hikâye ve masal kitaplarında yer alan değerleri inceledikleri çalışma, çocuk edebiyatı ürünlerinin değerler eğitimi açısından sistematik biçimde ele alınmasının önemini göstermektedir. Söz konusu araştırmada hikâye ve masal kitaplarının çocuklara yönelik değer aktarımında önemli bir kaynak olduğu ve değerlerin kitaplarda dengeli ve bilinçli biçimde yer almasının pedagojik açıdan dikkate alınması gerektiği ortaya konulmuştur.

Anadolu masalları, Türk kültürünün sözlü anlatı geleneği içinde şekillenmiş; kültürel hafızayı, toplumsal değerleri, insan ilişkilerini, doğa algısını, geleneksel yaşam biçimlerini ve ahlaki iletileri taşıyan anlatı örnekleridir (Bektaş, 2023). Bu yönüyle Anadolu masalları, yalnızca edebî veya folklorik metinler olarak değil, aynı zamanda okul öncesi eğitimde kullanılabilecek kültürel ve pedagojik materyaller olarak da değerlendirilebilir. Anadolu masallarında yer alan kahramanlar, olaylar, problem durumları, çözüm biçimleri ve değer içerikli iletiler; çocukların dilsel becerilerini, düşünme süreçlerini, sosyal-duygusal farkındalıklarını, yaratıcı düşünme becerilerini ve değer edinimlerini destekleyebilecek niteliktedir. Özellikle okul öncesi dönemde çocukların kültürel mirasla erken yaşlarda tanışmaları, kendi toplumlarına ait anlatı biçimlerini, değerleri ve sembolleri fark etmeleri bakımından önemlidir (Alyıldız Uğurlu, 2023).

MEB tarafından yürütülen Anadolu Masalları Projesi, Türk kültürüne ait masal mirasının çocuklara aktarılması, masal anlatıcılığı geleneğinin eğitim ortamlarında yaşatılması ve masalların pedagojik süreçlerde kullanılabilirliğinin artırılması açısından önemli bir girişimdir (Arslan, 2022). Proje kapsamında okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki çocuklara yönelik masal setlerinin hazırlanması, bu masalların eğitim programlarıyla ilişkilendirilerek incelenmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü okul öncesi eğitimde kullanılacak bir materyalin değeri, yalnızca kültürel veya edebî niteliğiyle sınırlı değildir. Aynı zamanda eğitim programlarında yer alan gelişim alanları, kazanımlar, göstergeler, öğrenme alanları ve değerlerle ne ölçüde ilişkilendirilebildiğiyle de yakından bağlantılıdır. Arabacı vd., (2024)'nin okul öncesi

çocukların Anadolu Masalları eğitim setindeki masallara ilişkin görüşlerini incelediği çalışma, bu masalların çocukların kültürel mirasla karşılaşmaları ve masallara ilişkin algılarının değerlendirilmesi bakımından güncel ve doğrudan ilişkili bir araştırma alanı sunduğunu göstermektedir. Benzer biçimde, MEB Anadolu Masalları okul öncesi kitap serisini masal anlatıcılığı ve değerler eğitimi açısından inceleyen Arslan (2022)'ın çalışması, Anadolu masallarının değerler eğitimiyle ilişkilendirilmesine yönelik önemli bir yerli literatür zemini oluşturmaktadır.

Türkiye'de okul öncesi eğitim programları, çocuğun bütüncül gelişimini desteklemeyi temel alan bir anlayışla yapılandırılmaktadır. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri temel gelişim alanları olarak ele alınmıştır. Kazanım ve göstergeler bu gelişim alanları doğrultusunda düzenlenmiştir (MEB, 2013). 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ise Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) doğrultusunda hazırlanmış ve okul öncesi eğitimi çocukların gelişimsel özellikleri, öğrenme yaşantıları, becerileri, eğilimleri ve değerleriyle birlikte ele alan daha bütüncül bir program yapısı ortaya koymuştur. Bu programda çocukların gelişim alanlarının desteklenmesinin yanı sıra öğrenme süreçlerinin alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler ve değerler çerçevesinde yapılandırıldığı görülmektedir (MEB, 2024a). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ise bu programın dayandığı üst çerçeveyi oluşturarak erdem-değer-eylem ilişkisini merkeze almakta ve değerler eğitimini daha belirgin, sistematik ve bütüncül bir yapıda ele almaktadır (MEB, 2024b). Bu durum, okul öncesi Anadolu masallarının hem 2013 programındaki gelişim alanları ve kazanım-göstergeler hem de 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki alanlar, beceriler, eğilimler ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde vurgulanan değerler bakımından incelenmesini önemli hâle getirmektedir.

Bu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan okul öncesi Anadolu masalları çeşitli değişkenler açısından incelenmektedir. Araştırmada masallar; Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanları bakımından ele alınmaktadır. Ayrıca 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri kapsamındaki kazanım ve

göstergelerle ilişkisi değerlendirilmektedir. Bunun yanında 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda öne çıkan değerler çerçevesinde masalların değerler eğitimi açısından nasıl bir içerik sunduğu incelenmektedir. Böylece araştırma, okul öncesi Anadolu masallarının eğitsel potansiyelini program temelli bir yaklaşımla ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde rastlantısal veya yalnızca kültürel aktarım amacıyla kullanılmasının ötesine geçerek, onların program kazanımları, gelişim alanları, öğrenme alanları ve değerler eğitimiyle ilişkilendirilebilirliğini sistematik biçimde değerlendirmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan okul öncesi Anadolu masallarını okul öncesi eğitim bağlamında çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada, okul öncesi Anadolu masallarının Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanları bakımından nasıl bir içerik sunduğunun belirlenmesi; ayrıca bu masalların 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanları, kazanımlar ve göstergelerle ilişkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri temel inceleme boyutları olarak ele alınmaktadır. Bunun yanında araştırmada, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öne çıkan beceriler, eğilimler ve değerler çerçevesinde okul öncesi Anadolu masallarının eğitsel niteliğinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2013; MEB, 2024a; MEB, 2024b).

Okul öncesi eğitim programları, çocuğun gelişimini bütüncül biçimde desteklemeyi ve öğrenme yaşantılarını gelişimsel gereksinimlere uygun biçimde yapılandırmayı amaçlayan temel program belgeleridir. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda kazanım ve göstergeler gelişim alanları doğrultusunda düzenlenirken, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda okul öncesi eğitim; alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler ve değerler ile ilişkilendirilen daha bütüncül bir yapı içinde ele alınmaktadır (MEB, 2013; MEB,

2024a). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ise değerleri yalnızca öğretim sürecine eklenen ayrı bir unsur olarak değil, erdem-değer-eylem ilişkisi içinde eğitim sürecinin merkezî bileşenlerinden biri olarak konumlandırmaktadır (MEB, 2024b). Bu nedenle okul öncesi Anadolu masallarının hem 2013 programındaki gelişim alanları ve kazanım-göstergeler hem de 2024 programındaki alanlar, beceriler, eğilimler ve değerler bakımından incelenmesi, söz konusu masalların okul öncesi eğitimdeki pedagojik işlevini daha görünür hâle getirecektir.

Masallar, okul öncesi dönemde çocukların dil gelişimini, dinleme-anlama becerilerini, hayal gücünü, sosyal-duygusal farkındalıklarını, problem çözme becerilerini ve değer kazanımlarını destekleyebilecek önemli çocuk edebiyatı ürünleri arasında yer almaktadır. Arabacı vd., (2024), Anadolu Masalları eğitim setinde yer alan masallara ilişkin okul öncesi çocukların görüşlerini inceledikleri araştırmada, çocukların masalları genel olarak sevdiklerini; özellikle hayvan karakterleri, kahraman davranışları, iyilik, dostluk ve yardımseverlik gibi temalara olumlu yaklaştıklarını belirlemişlerdir. Aynı çalışmada Anadolu Masalları'nın çocuklara bilgi ve ahlaki değer kazandırmada, ayrıca duygusal ve sosyal becerileri desteklemede kullanılabilecek bir kaynak niteliği taşıdığı vurgulanmaktadır. Benzer biçimde, Anadolu Masalları üzerine yapılan çalışmaların önemli bir kısmı bu masalları değerler eğitimi, kök değerler, karakter özellikleri, öğretmen görüşleri ve eğitimde kullanım olanakları bakımından ele almıştır (Arslan, 2022; Uç, 2022; Alyıldız Uğurlu, 2023). Bununla birlikte alan yazında Anadolu Masalları'nın çoğunlukla değerler eğitimi, çocuk görüşleri, öğretmen görüşleri veya masal anlatıcılığı bağlamında incelendiği; okul öncesi Anadolu masallarının doğrudan okul öncesi eğitim programlarının alanları, gelişim alanları, kazanım-göstergeleri ve değerler yapısı açısından bütüncül biçimde ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Gedik, 2020; Bektaş, 2023). Bu araştırma, söz konusu sınırlılıktan hareketle, okul öncesi Anadolu masallarını program temelli bir çözümleme anlayışıyla incelemeyi amaçlamıştır. Böylece masalların hangi öğrenme alanlarına, hangi gelişim alanlarına, hangi kazanım ve göstergelere ve hangi değerlere karşılık geldiği belirlenerek, okul öncesi öğretmenlerinin masal seçimi ve masala dayalı etkinlik planlama süreçlerine bilimsel bir dayanak sunulması hedeflenmiştir.

1.2 Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde kullanılan çocuk edebiyatı ürünleri, yalnızca çocukların dil gelişimini destekleyen araçlar olarak değil aynı zamanda onların hayal gücünü, dinleme-anlama becerilerini, empati kurma kapasitesini, problem çözme becerilerini ve değerleri anlamlandırma süreçlerini destekleyen pedagojik materyaller olarak değerlendirilmektedir (Bakırcı, 2022). Masallar, sözlü kültür geleneğinden beslenen yapıları, sembolik anlatım olanakları, olağanüstü olay örgüleri ve karakterleri aracılığıyla çocukların ilgisini çeken, onların dünyayı anlamlandırmasına yardımcı olan önemli anlatı türleri arasında yer almaktadır (Gedik, 2020; Epçaçan ve Şık, 2022).

Masalların okul öncesi eğitim açısından önemi, yalnızca çocuklara hoş vakit geçirme olanağı sunmasından kaynaklanmamaktadır. Masallar, çocukların farklı yaşam durumlarını, karakter davranışlarını, çatışmaları ve çözüm yollarını dolaylı biçimde deneyimlemelerine imkân tanımaktadır. Bu yönüyle sosyal-duygusal gelişim, ahlaki muhakeme ve değer edinimi açısından işlevsel bir öğrenme zemini oluşturmaktadır. Frude ve Killick (2011), aile içi hikâye ve anlatıların çocukların bağlanma ve duygusal anlamlandırma süreçleriyle ilişkili olduğunu belirtirken; Booth (2004) masalların anlatıcı, anlatı ve dinleyici arasındaki etkileşimsel yapısıyla çocukların duygu ve düşünce dünyasında kalıcı izler bırakabileceğini vurgulamaktadır. Benzer biçimde, Violetta Eirini (2016) masalların çocuk edebiyatındaki psikolojik işlevlerine dikkat çekmekte ve bu metinlerin çocuğun iç dünyasını anlamlandırmasında önemli bir rol üstlenebileceğini belirtmektedir.

Anadolu masalları ise Türk kültürünün sözlü anlatı mirasını, kültürel belleğini ve toplumsal değerlerini çocuklara aktarma potansiyeli taşıyan özgün metinlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen Anadolu Masalları Projesi, geleneksel Anadolu masallarının korunması, belgelenmesi ve eğitim süreçlerinde kullanılmasını amaçlayan önemli bir girişimdir (MEB, 2019; MEB, 2020). Bu proje kapsamında okul öncesi çocuklara yönelik masal setlerinin hazırlanmış olması, söz konusu masalların okul öncesi eğitim bağlamında bilimsel ölçütlerle incelenmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim Anadolu masalları üzerine yapılan güncel araştırmalarda bu masalların değerler eğitimi, kök değerler, karakter özellikleri, çocuk görüşleri ve öğretmenlerin

eğitim sürecinde masal kullanımı bakımından ele alındığı görülmektedir (Arslan, 2022; Alyıldız Uğurlu, 2023; Bektaş, 2023; Tunç, 2023). Arabacı vd., (2024) okul öncesi çocukların Anadolu Masalları eğitim setindeki masallara ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışma da çocukların özellikle iyilik, dostluk, yardımseverlik ve hayvan karakterleri gibi unsurlara olumlu yaklaştığını göstermesi bakımından bu araştırmanın önemini desteklemektedir.

Bu araştırma, mevcut çalışmalardan farklı olarak okul öncesi Anadolu masallarını yalnızca değerler eğitimi, çocuk görüşleri veya öğretmen görüşleri açısından değil, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanları, kazanım ve göstergeler ile 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde vurgulanan alanlar, beceriler, eğilimler ve değerler açısından bütüncül biçimde incelemeyi amaçlamaktadır (MEB, 2013, MEB, 2024a; MEB, 2024b). Bu yönüyle araştırmanın, okul öncesi öğretmenlerinin masal seçimi, masala dayalı etkinlik planlama ve programla uyumlu materyal kullanımı süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimdeki pedagojik potansiyelini program temelli bir yaklaşımla ortaya koyarak çocuk edebiyatı, okul öncesi eğitim, değerler eğitimi ve kültürel aktarım alanlarında yapılacak sonraki araştırmalara özgün bir katkı sunacaktır.

1.3 Araştırmanın Problem Durumu

Araştırmanın problem durumu: "Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan okul öncesi Anadolu masalları; öğrenme alanları, gelişim alanları, kazanım-göstergeler ve değerler açısından nasıl bir içerik yapısına sahiptir?" şeklindedir. Bu temel problem doğrultusunda araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi Anadolu masalları, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri alanları açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. Okul öncesi Anadolu masalları, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına ilişkin hangi kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilebilmektedir?

3. Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanları bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

4. Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına ilişkin hangi kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilebilmektedir?

5. Okul öncesi Anadolu masallarında 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında yer alan değerlerden hangileri temsil edilmektedir?

6. Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanları açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?

7. Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki öğrenme çıktıları ve alt öğrenme çıktılarıyla ne ölçüde ilişkilendirilebilmektedir?

8. Okul öncesi Anadolu masallarında 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında yer alan değerlerden hangileri temsil edilmektedir?

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan okul öncesi Anadolu masalları ile sınırlıdır. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular, Türkiye'deki tüm Anadolu masallarına, farklı yayınevleri tarafından hazırlanmış okul öncesi masal kitaplarına, halk masallarına ya da çocuk edebiyatının diğer türlerine genellenemez. Araştırma kapsamında yalnızca belirlenen okul öncesi Anadolu masallarının içerikleri incelenmiş; bu masalların okul öncesi eğitim programlarıyla ilişkisi araştırmanın amaçları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Araştırma, doküman incelemesine dayalı bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Bu nedenle araştırmada çocuklardan, öğretmenlerden, velilerden ya da program geliştirme uzmanlarından doğrudan veri toplanmamıştır. Masalların çocuklar üzerindeki etkisi, sınıf içi uygulamalarda nasıl karşılık bulduğu, öğretmenler tarafından hangi yöntemlerle kullanıldığı ya da çocukların masallara ilişkin duygu, düşünce ve tepkileri bu araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın bulguları, masal metinlerinin içerik özellikleri ve bu içeriklerin program temelli analiz kategorileriyle ilişkisi üzerinden yorumlanmıştır.

Araştırma, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan ilgili alanlar, gelişim alanları, kazanım-göstergeler, beceriler, eğilimler ve değerler çerçevesinde yürütülmüştür. Bu nedenle araştırmada farklı ülkelerin okul öncesi eğitim programları, alternatif erken çocukluk eğitimi yaklaşımları ya da farklı program modelleri karşılaştırma ölçütü olarak ele alınmamıştır. Araştırma kapsamında yapılan değerlendirmeler, yalnızca Türkiye'de yürürlükte olan ve araştırmanın amacıyla doğrudan ilişkili görülen program belgeleriyle sınırlıdır.

Araştırmada masallar; Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanları; bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri; 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim ve öğrenme alanları ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde vurgulanan değerler açısından incelenmiştir. Bu nedenle masalların dilbilimsel yapısı, anlatıbilimsel özellikleri, motif ve tip incelemeleri, resimleme özellikleri, estetik niteliği, ideolojik söylem yapısı veya çocuk psikolojisi üzerindeki doğrudan etkileri araştırma kapsamına alınmamıştır.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı, içerik analizinin masal metinlerinde açık ya da örtük biçimde yer alan göstergeler üzerinden yürütülmüş olmasıdır. Masallarda yer alan bazı olaylar, karakter davranışları veya iletiler birden fazla gelişim alanı, öğrenme alanı, kazanım, gösterge ya da değerle ilişkilendirilebilir nitelikte olabilir. Bu durum, nitel içerik analizinin doğası gereği araştırmacı yorumunu belirli ölçüde gerekli kılmaktadır. Ancak analiz sürecinde yorumların öznel bir değerlendirmeye

dönüşmemesi için kodlamalar, önceden belirlenen ölçütler ve program belgelerinde yer alan kategoriler doğrultusunda yapılmıştır.

Son olarak araştırma, incelenen masalların mevcut metinsel içerikleriyle sınırlıdır. Masalların öğretmen rehberliğiyle nasıl sunulduğu, etkileşimli okuma sürecinde nasıl zenginleştirildiği, drama, oyun, sanat, müzik veya hareket etkinliklerine nasıl dönüştürüldüğü bu çalışmanın doğrudan inceleme alanına dâhil edilmemiştir. Bu nedenle araştırmanın bulguları, okul öncesi Anadolu masallarının program temelli içerik potansiyelini ortaya koymaktadır. Ancak bu potansiyelin sınıf içi uygulamalardaki etkililiğine ilişkin doğrudan bir sonuç sunmamaktadır.

1.5 Araştırmanın Sayıltıları

Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan okul öncesi Anadolu masallarının, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik olarak hazırlanmış eğitsel materyaller olduğu varsayılmıştır. Anadolu Masalları Projesi kapsamında oluşturulan masal setlerinin okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki çocuklara yönelik olarak düzenlenmiş olması, araştırmada incelenen masalların okul öncesi eğitim bağlamında ele alınabilir nitelikte olduğunu göstermektedir (MEB, 2019; MEB, 2020).

Araştırmada, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin okul öncesi eğitime ilişkin geçerli ve temel program belgeleri olduğu kabul edilmiştir. Bu doğrultuda masalların gelişim alanları, kazanım ve göstergeler, öğrenme alanları, beceriler, eğilimler ve değerler açısından incelenmesinde söz konusu program belgelerinin uygun ölçütler sunduğu varsayılmıştır (MEB, 2013; MEB, 2024a; MEB, 2024b).

Araştırmada incelenen okul öncesi Anadolu masallarının, içerik analizi yoluyla çözümlenebilir metinsel veriler sunduğu varsayılmıştır. Masallarda yer alan olay örgüsü, karakter davranışları, problem durumları, çözüm yolları, iletiler, kavramlar ve değer içerikli unsurların, okul öncesi eğitim programlarında yer alan gelişim alanları, öğrenme alanları, kazanım-göstergeler ve değerlerle ilişkilendirilebilir nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan analiz kategorilerinin, araştırmanın amacı ve problem durumu ile uyumlu olduğu varsayılmıştır. Bu kapsamda 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri; 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim ve öğrenme alanları ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan değerler, masalların eğitsel içeriğini değerlendirmede kullanılabilecek uygun inceleme boyutları olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada yapılan kodlamaların, belirlenen ölçütler doğrultusunda nesnel, tutarlı ve sistematik biçimde gerçekleştirildiği varsayılmıştır. Masal metinlerinde yer alan açık ve örtük içeriklerin değerlendirilmesinde araştırmacı yorumu belirli ölçüde gerekli olmakla birlikte, bu yorumların program belgelerinde yer alan kategoriler, kazanım-göstergeler ve değerler çerçevesinde sınırlandırıldığı kabul edilmiştir.

Araştırmada incelenen masalların mevcut metinsel içeriklerinin, araştırmanın amaçlarına cevap verebilecek yeterlikte olduğu varsayılmıştır. Bu doğrultuda masalların öğretmen rehberliğiyle uygulanma biçimleri, çocukların masallara verdikleri tepkiler veya sınıf içi kullanım süreçleri araştırma kapsamına alınmamış; metinlerin kendi içerik yapılarının program temelli değerlendirme için yeterli veri sağladığı kabul edilmiştir.

Son olarak, araştırmada kullanılan dokümanların özgün, erişilebilir ve araştırma amacıyla uyumlu olduğu varsayılmıştır. Araştırma kapsamındaki masalların ve program belgelerinin, okul öncesi eğitimde Anadolu masallarının öğrenme alanları, gelişim alanları, kazanım-göstergeler ve değerler açısından incelenmesine uygun güvenilir dokümanlar olduğu kabul edilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Okul Öncesi Eğitimi

2.1.1 Okul Öncesi Eğitiminin Tanımı

Okul öncesi eğitimi, bireyin doğduğu andan temel eğitime başladığı ana kadar geçen zamanı kapsayan, bireyin daha sonraki eğitiminde tüm gelişim alanlarının gelişimine katkı sağlayan, aile ve eğitim kurumunda karakterin oluşmasına yardımcı olan eğitim ve gelişim sürecidir (Deretarla Gül, 2008). Bu dönemdeki eğitim çocukların bireysel ve gelişim düzeylerini ele alarak fiziksel, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini sağlamak için çocuklara çeşitli uyaranın bulunduğu ortam imkânı sunan ve onlara toplumun kültürel değerlerini ve özelliklerini aktaran sistemdir (Uyanık Balat, 2013).

Okul öncesi eğitimi yaşamın ilk altı yılını kapsayan; çocukların ruhen ve bedenen sağlıklı gelişmelerini sağlamak ve farklı sosyal çevrelerden gelen çocukları ortak bir alanda toplamak amacıyla sistemli olarak verilen eğitimdir (Doğan, 2015). Okul öncesi eğitiminde en önemli görev ailenindir, zira çocukların bilişsel ve benlik gelişiminin büyük bir bölümü bu dönemde tamamlanmaktadır. Bu dönem içerisinde edinilen alışkanlıklar tüm yaşam sürecine etki etmekte ve bireyin yetişkinlik yaşamındaki başarılarını da pozitif veya negatif yönde etkilemektedir (Asımoğlu, 2012).

Okul öncesi eğitimi, çocukların temel eğitime hazır hale gelmelerine önemli katkı sağlar. Çocukların temel eğitime başlamadan önce belirli yetkinlikler ve kabiliyetleri kazanmış olmalıdır. Çocuklara bu yetkinlik ve kabiliyetler kazandırırken etkinlik çeşitliliğine önem vermek ve bu etkinliklerin çocuklara oyunlaştırılarak sunulması, becerilerin kazanılmasında hem basit hem de sürekli olmasına yardımcı olur (Gözalan ve Koçak, 2014). Bireyin temel becerilerini, sosyal becerilerini kazandığı ve eğitimin temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde sağlanan nitelikli eğitim, çocukların ileriki yaşamlarında daha üretken, sağlıklı ve huzurlu bireyler olmalarına destek vermektedir (Akuş, 2024).

Sonuç olarak okul öncesi eğitimi, eğitimin temelini oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitiminde oyun temelli öğrenme yaklaşımı kullanılarak öğrenmeler daha kalıcı hale getirilmektedir. Okul öncesi eğitimi, çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal, motor becerilerinin gelişmesine katkı sağlama ve ilköğretime hazırlık süreci olarak ele alınmaktadır.

2.1.2 Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları

Okul öncesi eğitimin amacı, çocukların gelişim alanlarının gelişimini sağlamak ve olumlu beceriler kazandırmak, çocukları ilköğretime hazırlamak, uygun olmayan koşullardan gelen çocuklar için ortak öğrenme alanı oluşturmak ve Türkçenin doğru ve iyi konuşulmasına teşvik etmektir (Karaca ve Aral, 2017). Çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin desteklenmesi, olumlu davranışlar kazanmalarının sağlanması, değerler eğitimi almalarının desteklenmesi ve toplumsal yaşama uyum sağlayacak bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamak da eğitimin amaçları arasında yer almaktadır (Akkaya vd., 2022). Okul öncesi eğitiminin amaçlarından bir diğeri de çocuklarda öğrenmeye duyulan merakı artırmak ve çocukların mevcut yeteneklerini ortaya çıkarmaktır (Yağcı vd., 2023). Belirlenen amaçlar aynı zamanda çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmalıdır (Baran vd., 2007). Okul öncesi eğitiminin amaçları çeşitli unsurlardan etkilense de birden fazla ortak hedefi vardır. Okul öncesi eğitimin önemli amaçları; çocukların gelişim alanlarına katkı sağlamak, ilgi ve ihtiyaçlarını temel alarak iyi şatlar oluşturmak ve çocuğun refahını gözetmektir (Anadolu Üniversitesi, 2019).

Dünya Erken Çocukluk Eğitim Örgütü'nün başkanlığını yürüten ünlü eğitimci Mialaret, okul öncesi eğitimin evrensel sayılabilecek amaçlarını toplumsal, eğitici ve gelişimsel olarak üç ana başlıkta toplamıştır. Toplumsal genel koşullar arasında, çalışan kadınların çocuklara bakılması, bireysel farklılıklar dikkate alınarak çocukların eğitim almaları desteklenerek bireysel gelişimlerine katkı sağlamak, çocukların sosyalleşmelerine önem verilmesi yer almaktadır. Eğitici amaçlar, çocuğun duyu organlarını geliştirmek ve hayata karşı duyarlılıklarını artırmak, gelişimsel bölümü ise, doğal gelişimi göz önünde bulundurularak bedeninin kontrolünü sağlamak, özdenetime sahip olabilmesi, dil gelişimi gibi temel becerilerin geliştirmeyi

hedeflemektedir (Uyanık Balat, 2013). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen okul öncesi eğitim amaçları ise şunlardır (MEB, 2024a, s. 2):

Şekil 2.1 Okul öncesi eğitiminin amaçları

Tüm tanımlar sonucunda okul öncesi eğitimin amaçlarının gelişim alanlarını desteklemek; çocukları ilköğretime ve yaşamın diğer evrelerine temel oluşturmak olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukların olumlu davranışlarını pekiştirmek olumsuz davranışlarını ise olumlu davranışlara dönüştürmek de okul öncesi eğitimin amaçlarındandır. Toplumsal amaçlardan biri de eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için şartları elverişsiz ortamlardan gelen çocukların ortak alanda eğitim görmesine olanak sağlamaktır. Diğer bir toplumsal amaç ise çalışan annelerin çocuklarına bakmaktır.

Eğitim bir milletin ekonomik ve sosyal yönden gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Eğitimin temelini ise okul öncesi dönem (0-6 yaş) kapsamaktadır. Eğitimin temelini kapsayan bu dönem çocukların sosyal duygusal, fiziksel ve dil gelişimi açısından kritik bir dönemdir (Kara vd., 2023). Kritik dönemde düzeltilmeyen davranışlar ilerleyen

zamanlarda düzeltilmesi zor olmakta veya mümkün olmamaktadır. Okul öncesi dönem iyi değerlendirilmeli, çocuğa mümkün olduğu kadar olumlu davranışlar kazandırılmalıdır. Bu da okul öncesi eğitimle mümkün olmaktadır (Bada, 2017).

Okul öncesi eğitimi çocukların gelecek yaşamına uyum sağlaması ve olumlu yaşantılar kazanması açısından önemli bir etkendir. Çocukların bireysel hayat ve eğitim hayatı açısından temel oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitimi çocuğun eğitim hayatında; ilgi alanlarını keşfetme, sosyal kimliğinin farkına varma ve ifade özgürlüğü kazanmasını desteklemektedir. Bireysel hayat açısından bakıldığında ise çocuğun benlik duygusu ve karakterinin temelleri oluşmaktadır (Durak vd., 2024).

Çocuğun bu dönemde geçirdiği olumsuz yaşantılar çocuğun ilerideki yaşamında kalıcı sorunlara neden olabilir. Olumsuz yaşantı sonucunda çocuklarda eğitimi ortamında ve eğitim ortamı dışında gösterdiği verimlilikten memnun olmama, öz saygı yetersizliği ve hayatını etkileyen başka davranış problemleri de ortaya çıkabilmektedir. Olumlu yaşantılar oluşturmak için verilen eğitimde zengin uyaranlara, etkili iletişime ve doğru dönütlere yer verilmeli, özerklikleri desteklenmelidir (Yağcı vd., 2023).

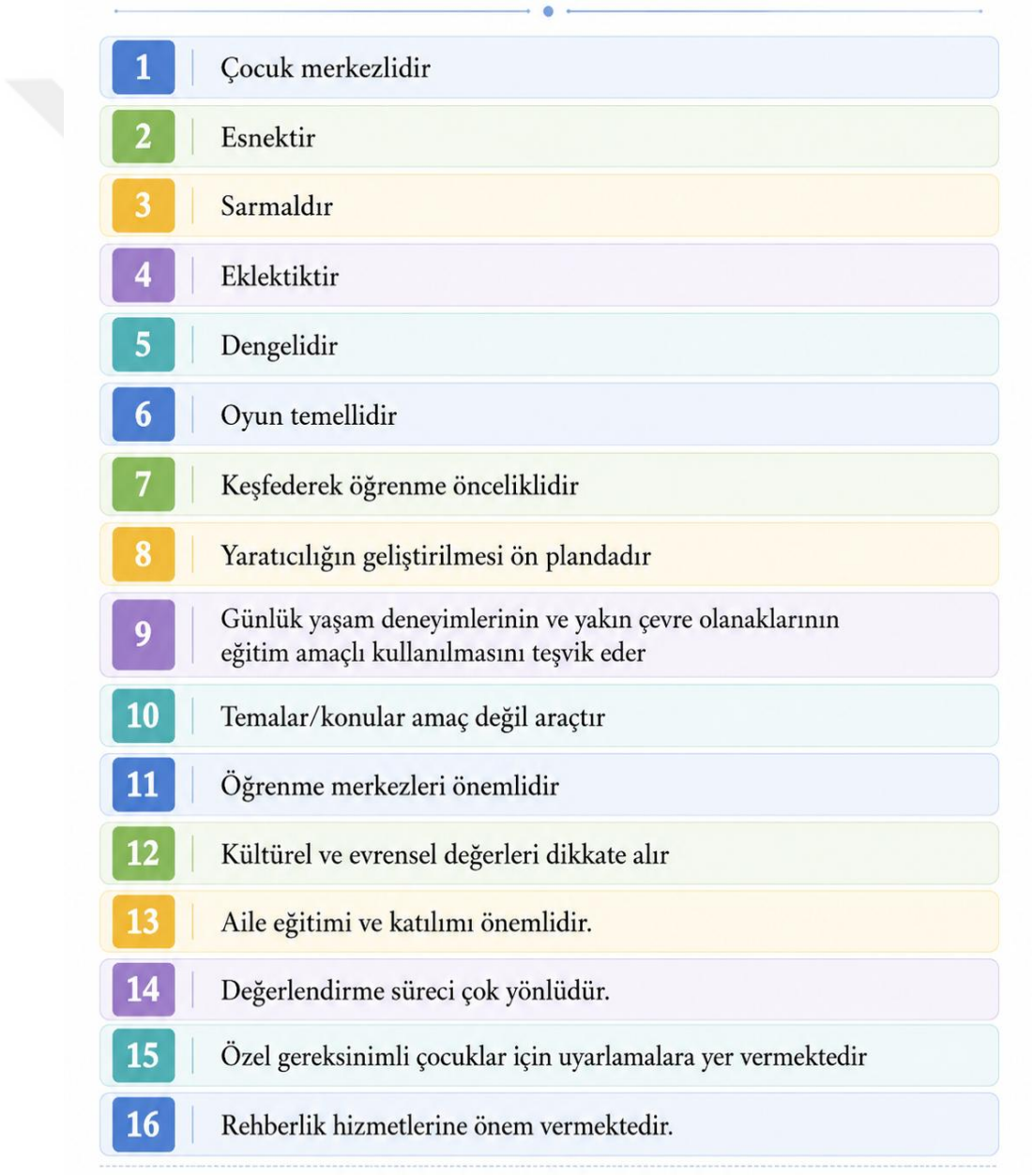
Okul öncesi eğitimi birey olmanın temellerinin atıldığı dönemdir. Bu nedenle bu dönemde verilen eğitimin rolü oldukça önemlidir. Birey olma yolunda atılan bu temeller çocuğun karakter ve kişiliğinin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Atılan temeller bireyin yaşadığı ülkenin kalkınmasındaki rolü için de önem taşımaktadır. Temeli sağlam olan eğitim hem bireysel hem de toplumsal faydalar sağlamaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitiminde dikkatli ve planlı bir sistem oluşturulmalıdır.

2.2 Okul Öncesinde Gelişimsel Modelden Maarif Modeline Geçiş

2.2.1 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programı ve Özellikleri

> Bu program, okul öncesi eğitimi kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini, bütün gelişim alanlarının desteklenerek en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve temel eğitime hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Program çocukların gelişimsel özelliklerini, ilgi ve gereksinimleri ile çevresel koşullarını dikkate alan "gelişimsel", "sarmal" ve "eklektik" bir yapıdadır (MEB, 2013, s. 8).

İlerlemeci eğitim felsefesine dayanan sarmal içerik düzeni, öğrencilerin öğrenmeyi derinlemesine ve bağlamsal biçimde yapılandırmalarını sağlamaktadır. Programın çoklu zekâ kuramıyla uyumlu, oyun temelli ve öğrenme merkezleriyle desteklenen bir yapıya sahip olması; bireysel farklılıklara duyarlı bir öğrenme ortamı sunarak farklı öğrenme stillerine hitap etmektedir. Aile katılımını teşvik eden program, öğretmen–öğrenci–aile iş birliğini güçlendirerek toplum temelli eğitim modelini desteklemektedir (Uyar ve Karafil, 2024). 2013 okul öncesi eğitimi programının temel özellikleri şunlardır (MEB, 2013):

Şekil 2.2 2013 Okul öncesi eğitimin programının temel özellikleri

Şekil 2.2'de 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın pedagojik yaklaşımını ve uygulama ilkelerini özetleyen temel özellikleri bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında programın, çocuğu merkeze alan, gelişimsel bütünlüğü önceleyen ve öğrenmeyi aktif yaşantılar yoluyla yapılandıran bir anlayışa dayandığı görülmektedir.

Programın ilk özelliği olan çocuk merkezlilik, okul öncesi eğitimin çocuğun ilgi, ihtiyaç, gelişim düzeyi ve bireysel farklılıklarına göre düzenlenmesi gerektiğini vurgular. Bu yaklaşımda çocuk pasif bilgi alıcısı değil; gözlemleyen, deneyen, keşfeden, soru soran ve öğrenme sürecine aktif katılan bir birey olarak kabul edilir. Bu nedenle programın esnek, sarmal ve eklektik yapıda olması önemlidir.

Esneklik, öğretmene çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine, çevresel koşullara ve sınıfın dinamiklerine göre etkinlikleri uyarlama olanağı sağlamaktadır. Sarmallık, kazanım ve göstergelerin farklı zamanlarda, farklı etkinliklerle tekrar ele alınarak pekiştirilmesini ifade etmektedir.

Eklektik yapı ise tek bir kuramsal yaklaşıma bağlı kalmadan farklı eğitim yaklaşımlarından yararlanılabileceğini göstermektedir. Programda oyun temelli öğrenme, keşfederek öğrenme ve yaratıcılığın geliştirilmesi özellikle öne çıkarılmaktadır. Bu durum, okul öncesi dönemde öğrenmenin soyut anlatımlardan çok somut deneyimler, oyun, etkileşim, gözlem ve deneme-yanılma süreçleriyle gerçekleştiği anlayışına dayanmaktadır. Çocuğun günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılması da bu yaklaşımı desteklemektedir. Böylece öğrenme, çocuğun yaşantısından kopuk değil; gerçek yaşamla bağlantılı, anlamlı ve kalıcı hâle gelir.

Şekil 2.2'de yer alan "temalar/konular amaç değil araçtır" ifadesi de programın önemli bir yönünü ortaya koymaktadır. Buna göre okul öncesi eğitimde asıl hedef belirli temaları işlemek değil; bu temalar aracılığıyla çocukların gelişim alanlarını desteklemek, kazanım ve göstergelere ulaşmalarını sağlamaktır. Benzer şekilde öğrenme merkezlerinin önemli görülmesi, sınıf ortamının çocuğun bağımsız seçim yapmasına, materyallerle etkileşime girmesine ve kendi hızında öğrenmesine olanak tanıyacak biçimde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Programın dikkat çekici diğer yönü, yalnızca bilişsel gelişime değil; kültürel ve evrensel değerler, aile katılımı, çok yönlü değerlendirme, özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalar ve rehberlik hizmetleri gibi daha kapsayıcı boyutlara da yer vermesidir. Bu durum, okul öncesi eğitimin yalnızca akademik hazırlık süreci olarak değil; çocuğun sosyal, duygusal, kültürel ve bireysel gelişimini bütüncül biçimde destekleyen bir eğitim kademesi olarak ele alındığını göstermektedir.

Bu özellikler, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın bütüncül gelişim, aktif öğrenme, oyun temelli yaklaşım, bireysel farklılıklara duyarlılık ve aile-okul iş birliği üzerine kurulduğunu göstermektedir. Bu nedenle program, okul öncesi dönemde çocuğun yalnızca ilkokula hazırlanmasını değil; aynı zamanda bağımsız, yaratıcı, sosyal, kültürel değerlere duyarlı ve öğrenmeye istekli bir birey olarak gelişmesini hedeflemektedir.

2.2.2 2024 Programı ve TYMM Programının Özellikleri

2024 yılı içerisinde güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ile Maarif Modeli olmak üzere iki ayrı eğitim programı yayımlanmıştır. Güncellenen okul öncesi eğitim programının amacı, "Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini; bilişsel, dil gelişimi, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, ilkokula ve yaşama hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir*"* şeklindedir (MEB, 2024a, s. 12). Programın içeriği ve kapsamı derinleştirilmiş, gelişim alanları detaylandırılmıştır.

Programa dijital okuryazarlığa yönelik kazanımlar eklenmiş, gelişim alanlarında sağlık ve değerlere yer verilmiş ayrıca değerler listesi eklenmiştir (Serdaroğlu ve Bekir, 2024). Kültürel farklılıkları ve kapsayıcılığı destekleyen, her türlü farklılığın toplumsal kabulünü amaçlayan kazanım ve göstergeler de programa eklenmiştir (Tutkun vd., 2024). Güncellenen 2024 okul öncesi eğitimi programının temel özellikleri şöyledir (MEB, 2024a):

Şekil 2.3 2024 Okul öncesi eğitimin programının temel özellikleri

Şekil 2.3, güncellenen okul öncesi eğitim programının temel özelliklerini bütüncül bir çerçevede ortaya koymakta ve programın pedagojik yönelimini açık biçimde yansıtmaktadır. Öncelikle programın çocuk merkezli olması, tüm eğitim sürecinin çocuğun gelişim özellikleri, ilgi alanları, gereksinimleri ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak yapılandırıldığını göstermektedir. Bu yaklaşım, çocuğu yalnızca bilgi alan pasif bir birey olarak değil; öğrenme sürecine etkin biçimde katılan, araştıran, keşfeden, oynayan ve anlam üreten bir özne olarak konumlandırmaktadır. Programın çocukların öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerini desteklemesi, olumlu bakış açısını güçlendirmesi ve çocuğu bütüncül olarak ele alması, bilişsel gelişimin yanı sıra sosyal, duygusal, dil, motor ve öz bakım alanlarının da birlikte desteklendiğini göstermektedir.

Şekil 2.3'te öne çıkan bir diğer önemli nokta, programın esnek, sarmal, eklektik ve dengeli yapıda olmasıdır. Bu özellikler, öğretmene sınıfın dinamiklerine ve çocukların

hazır bulunuşluk düzeylerine göre uyarlama yapma imkânı tanırken; öğrenme yaşantılarının tekrar, çeşitlilik ve süreklilik içinde planlanmasını da mümkün kılmaktadır. Programda oyun temelli öğrenme, yaratıcılığın geliştirilmesi ve araştırarak/keşfederek öğrenme anlayışının öncelenmesi, erken çocukluk döneminin doğasına uygun bir eğitim anlayışını yansıtmaktadır. Ayrıca günlük yaşam deneyimlerinin, yakın çevre olanaklarının ve öğrenme merkezlerinin eğitim sürecine dâhil edilmesi, öğrenmenin yaşamla ilişkili, somut ve anlamlı hâle gelmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında programın kapsayıcılık, rehberlik, çok yönlü değerlendirme ve aile-toplum katılımı boyutlarına da yer vermesi dikkat çekicidir. Millî, manevi, kültürel ve evrensel değerlerin birlikte ele alınması, programın yalnızca akademik hazırlığı değil; aynı zamanda değer temelli birey yetiştirmeyi de hedeflediğini göstermektedir. Genel olarak bu şekil, güncellenen okul öncesi eğitim programının çağdaş, kapsayıcı, gelişim odaklı ve çok boyutlu bir eğitim anlayışı üzerine kurulduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitimi programı, beceri temelli bir programdır. Bu programda çeşitli becerilerin kazanımı hedeflenmiştir. Sadece alana özgü beceriler değil; millî-manevî değerler, sosyal-kültürel yapı, okuryazarlık ve sosyal-duygusal becerilerin de kazandırılması hedeflenmektedir. Öğrenme alanları arasında bütünlük kurulması, çocukları ilkokula ve gelecekteki akademik-sosyal zorluklara hazırlamaktadır (MEB, 2024b). Maarif modeli programı, güncel eğitim yaklaşımlarını ve politikalarını benimseyen, erken çocukluk eğitiminde niteliği artırmaya yönelik bütüncül ve planlı bir yaklaşıma dayanmaktadır. Program, çocukların çok yönlü gelişimlerini sağlama, toplumsal kültürel değerleri benimseme ve çocukların ilkokula hazır bir şekilde başlamalarına destek olmaktadır (Gözel, 2025).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli programı'nda ayrı bir 'özellikler' başlığı bulunmamakla birlikte programın temel ilkeleri ve açıklamaları, programın yapısal ve pedagojik özelliklerini ortaya koymaktadır. Programın temel ilkeleri şunlardır (MEB, 2024b):

Şekil 2.4 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli programının temel özellikleri

Şekil, 2.4'te TYMM okul öncesi eğitim programında öne çıkan beceri ve uygulama ilkelerini daha somut ve uygulamaya dönük bir çerçeve gösterilmektedir. Genel olarak bakıldığında burada yalnızca programın temel özellikleri değil, bu özelliklerin eğitim ortamına, etkinlik planlamasına, değerlendirme sürecine ve aile katılımına nasıl yansıtılacağı da belirginleşmektedir. Bu yönüyle Şekil 2.4, öğretmene uygulamada yol gösteren bir yapı sunmaktadır.

2013 programı ile karşılaştırıldığında önemli bir süreklilik olduğu görülmektedir. Çocuk merkezlilik, oyun temelli yaklaşım, gelişim düzeyine uygunluk, aile katılımı, rehberlik hizmetleri ve çok yönlü değerlendirme gibi başlıklar her iki programda da korunmaktadır. Dolayısıyla TYMM programı, 2013 programının temel pedagojik çizgisinden tamamen kopmamış; aksine onu daha sistematik ve ayrıntılı biçimde yeniden düzenlemiştir.

2024 okul öncesi eğitim programı ile kıyaslandığında ise bu şeklin daha çok uygulama boyutunu öne çıkardığı söylenebilir. 2024 okul öncesi eğitim programı daha çok programın genel niteliklerini (örneğin çocuk merkezli, esnek, kapsayıcı, oyun temelli ve bütüncül oluşunu) tanımlarken; TYMM ise bu anlayışın sınıf içindeki karşılığını ayrıntılandırmaktadır. Özellikle becerilerin sarmal yapıda desteklenmesi, kavramsal becerilerle alan becerileri arasındaki ilişkinin kurulması, sosyal-duygusal öğrenme ile bütünleşme, açık hava öğrenme ortamları, güncel-teknolojik-bilimsel bilgilerden yararlanma ve değerlendirme sonuçlarının çocuk, öğretmen ve program gelişimi için kullanılması bu uygulama odaklı yönü güçlendirmektedir.

Sonuç olarak, TYMM okul öncesi eğitimi programı, 2013 okul öncesi eğitimi programına göre daha ayrıntılı ve beceri temelli; 2024 okul öncesi eğitim programına göre ise daha uygulamaya, planlamaya ve değerlendirmeye dönük bir görünüm sergilemektedir. Bu nedenle, güncellenen program anlayışının yalnızca kuramsal bir çerçeve sunmadığı, aynı zamanda öğretmenlere sınıf içerisinde pratikte nasıl hareket edilmesi gerektiğine dair daha açık ipuçları verdiğini ve yol gösterici nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Kapsamlı olarak hazırlanan bu programda beceriler ve uygulama alanları daha özel ve alana özgü olacak şekilde detaylı ve sistematik bir şekilde sunulmaktadır.

2.2.3 Okul Öncesi Eğitimi Programları Arasındaki Farklılıklar

Okul öncesi eğitim programları, toplumsal ihtiyaçlar, öğretim yöntemleri ve öğrenme stratejileri; eğitim vizyonundaki dönüşümler ve güncel gelişimlere paralel olarak zamanla farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim programlarında yapılan değişiklikler sadece içerik değil aynı zamanda eğitim anlayışındaki değişimi

de oluşturmaktadır. Bu başlık altında, söz konusu programlar arasındaki farklılıklar ele alınmaktadır.

2013 ve 2024 okul öncesi eğitim programları gelişim alanlarını temel alırken, TYMM programı beceri alanlarını temel alan bir eğitim programıdır. 2013 ve 2024 programlarında bulunan kazanım ve göstergeler, TYMM programında bulunan öğrenme çıktıları-alt öğrenme çıktılarına karşılık gelmektedir (Kalaycı ve Bayrakcı, 2025). Programların genel amaçları incelendiğinde büyük ölçüde benzerlik olduğu görülmektedir. TYMM programının amaçlar kısmında toplumsal yaşama uyumun vurgulandığı ve bazı yapısal değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. Üç programda da temel amaçlar kısmında gelişim alanlarına yönelik sürekliliğin ve kapsayıcılığın korunduğunu gösteren ortak hedefler bulunmaktadır. Ancak 2024 programı ve TYMM programı bu ortak hedeflere ek olarak çocukların toplumsal yaşama adaptasyonunu vurgulamaktadır. Bu vurgu, güncel programların bireysel gelişim ile birlikte toplumsal katılıma önem verdiğini ve yapısal değişikliklerle kapsamın genişlediğini göstermektedir (Ündan Keser vd., 2025). Alan yazındaki okul öncesi eğitimi programına yönelik karşılaştırmalı çalışmalar incelendiğinde bu programlarda değerler konusunun da sıklıkla işlendiği görülmektedir. Nitekim söz konusu programlar değerler açısından incelendiğinde; 2013 programında değerlerin temel ilkeler, kazanım ve göstergeler içinde örtük biçimde ele alındığı, 2024 programında ise sosyal-duygusal gelişim ve değerler alanının öne çıktığı görülmektedir. TYMM programında ise değerlerin Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda daha geniş ölçekli ve düzenli bir yapıda ele alındığını gözler önüne sermektedir (Güven ve Dere, 2025; Kalaycı ve Bayrakcı, 2025; Ündan Keser vd., 2025).

Öğretmen rolü ve uygulama sürecine bakıldığında ise farklılıklar bulunmaktadır. 2013 programında öğretmen, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre etkinlikleri planlayan bir rehber olarak tanımlanmıştır (MEB, 2013). 2024 programında öğretmenin rolü öğrenme ortamını tasarlama ve süreci koordine etme (MEB, 2024a), TYMM programında ise bu rolün yanı sıra beceri ve değer inşa etme, aile ve toplum katılımını destekleme rolleri de vurgulanmaktadır (MEB, 2024b).

2.2.4 Değerin Tanımı

Değerler, toplumun ortak beklentilerini ve ortak kanaatlarının sonucunda ortaya çıkan; toplum tarafından onaylanan ve onaylanmayan davranışların neler olduğunu büyük ölçüde belirleyen normatif ilkeler bütünüdür. İlkeler bireysel ve toplumsal oluşumun temelini oluşturmaktadır (Özcan, 2022). Bireyin toplum, aile ve çevresiyle ilişkilerini yönlendiren; zamanla benimsenip içselleştirilen soyut değerlerdir. Bu yönüyle bireyin ve toplumun kimliğini şekillendirerek davranışlara ölçüt getiren bir unsurdur (Yılmaz, 2019). Bireyin yaşamına ve davranışlarına yön veren toplum ile inanç sistemi arasındaki etkileşimler sonucunda zamanla oluşan ölçütler, bireyin karar alma sürecinde referans oluşturmakta ve rehber rolünü üstlenmektedir (Ekşi ve Katılmış, 2022). Değerler, bireyin yaşantısında kontrol mekanizmasıdır. Davranışların denetimini yaparak toplum tarafından onaylanmayan davranışları dışsal yaptırımlara başvurmadan engelleyen, kendi davranışlarını değerlendirmesine imkân veren bir içsel denetim mekanizması olarak çalışmaktadır (Sapsağlam, 2023). Ayrıca bireyin iyi-kötü, doğru-yanlış ve güzel-çirkin gibi yargıların oluşumunda temel bir değerlendirme yaparak, düşünme ve algılama biçimini şekillendirmektedir (Turan ve Ulusoy, 2016). İnsanlar etik, eğitim ya da günlük yaşamla ilgili kararları, etik ve etik dışı değerlendirmeleri de değerler çerçevesinde şekillenmektedir. Bu yönüyle değerler, bireyin davranışlarını şekillendirme ve karar alma süreçlerinde belirleyici yapı işlevi görmektedir (Oyserman, 2015).

Bireysel düzeydeki etkisinin ötesinde değerlerin toplumsal düzeye de önemli etkileri olmaktadır. Değerlerin değişim süreçleriyle birlikte dönüşüme uğramasından dolayı değer kavramı durağan değil, toplumsal koşullar içinde sürekli yeniden üretilen dinamik bir olgudur (Coşkun, 2023). Değerler, sosyal ve kültürel süreçlerle karşılıklı etkileşim içinde sürekli yenilenmektedir. Bu nedenle toplumsal değişim ve gelişimin hem sonucu hem de belirleyicisi olarak işlev görmektedir (Ersoy, 2018).

Bireyin kültürel değerleri benimseyip evrensel değerleri de tanıması, kavraması ve bu değerleri tutum ve davranışa dönüştürmesi amaçlanmaktadır (Kaya, 2022). Değerler, süreç içerinde ve toplumlar arasında değişim gösterse de insan var oldukça önemini

korumaktadır. Her birey yaşamını, düşünce yapısını, sosyal ilişkilerini ve olaylara bakış açısını bu değerler üzerinden şekillendirir (Gürsoy Tavuş, 2015).

Değer bireyle toplum arasındaki bağı oluşturmaktadır. Bireyin tutum ve davranışlarına yön veren doğruyla yanlış arasındaki ayrımı yapmasında belirleyici olan içsel değerlendirme ölçütüdür. Değerler bireyin karakter gelişiminin temelini oluşturmak ve toplum düzeni sağlamakta önemli yer edinmektedir. Ayrıca sadece milli değerler değil evrensel değerler de toplum da önemli yer edinmektedir.

2.2.5 Değer Eğitimi

Değerlerin eğitim aracılığıyla kazandırılması, toplumun kültür aktarımının devamlılığını sağlamada önemli bir süreçtir (Kardaş ve Cemal, 2017). Değerler eğitimi, kişisel toplumsal uyuma katkı sağlayan önemli bir eğitim yaklaşımdır. Bu yaklaşım karakter gelişimini temel alarak bütüncül bir gelişim anlayışı benimsemekte; bireyin, toplumun onayladığı değerleri içselleştirip davranışa dönüştürmesini hedeflemektedir (Güçlü, 2015).

Okul, aile ve çevre iş birliği, değerlerin kalıcı davranışlara dönüşmesinde belirleyici bir unsurdur (Akın ve Öztürk, 2021). Değer eğitimi okul ile sınırlı olmayan, aile ve toplum katılımının aktif olduğu bir süreçtir. Aile, çocuğun değerlerin temelinin atıldığı ve değerlerin içselleştirdiği çevredir. Medya, arkadaş çevresi ve kültürel yapı da değerlerin oluşumunda etkili olmaktadır. Bu nedenle değer eğitimi çok katılımcılı bir süreç olarak değerlendirilmekte ve okul-aile iş birliği büyük önem taşımaktadır (Aran ve Demirel, 2013).

Çocukların değerleri öğrenmeye başladığı ilk yer aile olup, bu süreçte gözlem ve taklit önemli rol oynamaktadır. Ailedeki tutumlar çocuğun kişiliğini doğrudan etkilemektedir. Değerler eğitimi okulda daha planlı şekilde devam eder ancak sadece teorik değil uygulamaya dayalı olmalıdır. Ayrıca aile, okul ile çevrenin birlikte etkili olmasıyla sosyal çevrede edinilen deneyimler kalıcı hale gelmektedir. Çocuklar oyun ve arkadaşlık ilişkileriyle değerleri daha kalıcı biçimde benimser ve böylece günlük yaşamlarına aktarmaktadır (Aykaç, 2023). Erken yaşlarda verilen değerler eğitimi, bireyin davranışlarını yaşam boyu şekillendiren ve etkisi daha kalıcı olan bir süreçtir.

Bu nedenle değerler eğitimi, yaşamın tüm evrelerinde süreklilik gösteren dinamik bir yapıya sahiptir. Eğitim modellerinde değerler eğitimi sistematik, planlı ve bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır (Yıldırım ve Keleş, 2023; Eren ve Hamzaoğlu, 2026).

Değerler eğitimi, bireyin yalnızca bilişsel olarak değil duyuşsal olarak da gelişimini hedefleyen etik kuralların içselleştirme evresidir. Değerlerin davranışa dönüştüğü toplumsal uyumun sağlandığı, yaşam boyu süren bir ilerleme sürecidir. Değerler eğitimi aile başlayıp okul ve toplumun desteklemeleriyle devam bir süreçtir. Bu sürecin erken yaşlarda başlanması ve rol model olarak desteklemesi önemlidir.

2.2.6 Okul Öncesi Eğitimi Programlarında Yer Alan Değerler

Okul öncesi 2013, 2024 ve TYMM programlarında yer alan değerler incelendiğinde, değerlerin programda örtük olarak aktarılmasından programın temel yapı taşı olma aşamasına geldiği görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde 2013 programında değer listesinin yer almadığı, 2024 güncellenmiş programda (MEB, 2024a) değerlerin belirli bir çerçevede ele alındığı, 2024 TYMM programında (MEB, 2024b) ise temellerin değerler üzerine kurularak, bireysel ve entelektüel eğilimleri kapsayan değer-eylem ilişkisinin birlikte ele alındığı görülmektedir (Serdaroğlu ve Bekir, 2024; Taş vd., 2024; Kalaycı ve Bayrakcı, 2025).

2013 okul öncesi eğitim programında değer kavramına doğrudan yer verilmemekte kazanım ve göstergeler içerisinde yer almaktadır (Aral ve Kadan, 2018). Programda değerlerle alakalı 19 kazanım bulunmakta ve bu kazanımlar değerler içerisinden en çok sorumluluk, temizlik, kendini kontrol etme, sevgi, saygı, hoşgörü ve duyarlı olma gibi değerleri ele almaktadır (Sapsağlam, 2016).

2024 güncellenmiş programda değerler listesine yer verilmiştir. Bu listede adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik, cömertlik ve merhamet olmak üzere toplam on iki değere yer almaktadır (Kazu ve Kaya Daşik, 2024). Programda sosyal ve duygusal gelişim alanı, sosyal duygusal gelişim ve değerler alanı olarak yeniden düzenlenmiş ve günlük planında bulunan öğrenme sürecine de “değerler” başlığı eklenmiştir (Serdaroğlu ve Bekir, 2024).

2024 TYMM programı'nda değerler, davranış ve tutumlarla birlikte ele alınmış; erdem-değer-eylem çerçevesi temelinde yapılandırılmıştır. Yerel değerlerden evrensel değerlere doğru giden bir yaklaşım belirlenmiş ve öğretmenlerin bu çerçeveyi uygulama, izleme ve raporlama sorumluluğu taşıdığı belirtilmiştir (Değirmenci, 2026). Program yaklaşımının temel hedefi "yetkin ve erdemli insan" yetiştirmektir. Bu doğrultuda 20 farklı değere yer verilmiş, alan becerilerinin en çok çalışkanlık, özgürlük ve estetik değerleriyle; en az ise mahremiyet ve tasarruf değerleriyle ilişkilendirildiği görülmüştür (Güven ve Dere, 2025).

Programlarda bulunan değerlere bakıldığında 2013 programında değerler örtük olarak kazanımlar içerisinde yer almaktadır. 2024 programında değer kavramına yer verilmiş ve 12 değer yer almaktadır. TYMM programında ise 20 değer kavramı davranış ve tutumlarıyla birlikte yer almaktadır. Programların tümünde sorumluluk, temizlik, özdenetim, sevgi, saygı, hoşgörü ve duyarlı olma kavramları değerler içerisinde yer almaktadır.

2.3 Çocuk Edebiyatında Geleneksel Anlatılar

2.3.1 Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, çocuğun gelişim özellikleri ile anlama ve kavrama becerilerini esas alarak onun duygu ve düşünce dünyasına hitap eden edebî ürünleri kapsar, çocuklara yönelik edebiyat olarak adlandırılmaktadır (Şimşek, 2014). Bu adlandırmanın dayanağı edebiyatın kaynağını ve sınırlarını çocukluk olgusundan almasıdır. Çocuğa görelik ilkesini temel alarak, çocuğu ve çocukluğu doğru biçimde kavrayan, çocuk bakış açısını yansıtan, çocuk gerçekliğine uygun olarak üretilen edebi ürünleri kapsamaktadır (Şirin, 2016). Karaağaç ve Alıkılıç (2023) çocuk edebiyatının çocuğun dünyasına göre oluşturulması gerektiğini vurgulamaktadır. Onlara göre çocuk eserleri, çocukların gerçek duygu ve algılarına uygun bir dil kullanılarak yazılır; böylece karmaşık konular bile çocuk gözünden, anlaşılır bir anlatım tarzında ele alınır (Karaağaç ve Alıkılıç, 2023). Eserler çocuğun becerilerini, hayal dünyasını, dil farkındalığını ve bilgi birikimini geliştirmesine destek olacak biçimde hazırlanır (Başbayrak ve Sağlam, 2024). Sade ve anlaşılır bir dil kullanımıyla çocuğun bilişsel

ve duyuşsal özelliklerine uygun biçimde düzenlenir. Aynı zamanda estetik değer taşıyarak hem anlamlandırma becerilerini hem de hayal gücünü destekler. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun çevresiyle bağlantı kurmasına, kendisini ve dünyayı tanımasına katkı sağlayan, dil becerilerini geliştiren ve kültürel değerler konusunda bilinç kazanma imkânı sunan yapıtlardır. Eğlendirici yönünün yanı sıra eğitici işlevi de bulunan çocuk edebiyatı, bireyin hayal gücünü besleyerek kendisi ve çevresiyle uyumlu bir kişilik geliştirmesine katkı sağlamaktadır (Karatay, 2007).

Çocuk edebiyatı, çocuğun yaşamını zenginleştiren ve ona farklı bakış açıları kazandıran önemli bir alandır. Kitaplar, çocuğu yeni ufuklara yelken açmasında bir araç niteliği taşırken, her deneyim onun keşfetme, anlama ve yorumlama becerilerini geliştirmesine katkı sağlar. Bu süreçte birey, estetik bir haz duyar ve aynı zamanda duygusal ile düşünsel dünyasını genişleterek içsel gelişimine katkı sağlar (Kaya, 2014). Ateş ve Aktaş (2020) da araştırmalarında resimli çocuk kitaplarının çocukların farklı duygusal durumları koşullar çerçevesinde değerlendirerek duygularını, davranışlarını anlama ve adlandırma becerilerini geliştirmesine yardımcı olabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Kaya ve Erdem (2020) 7.sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, çocuk edebiyatı eserlerinin öğrencilerin empati yeteneğini yanı sıra değerlerin aktarılması ve okuma sevgisi kazanımında da katkı sağladığını belirtilmektedir.

Erken çocukluk döneminden başlayarak ergenliğe kadar uzanan süreçte, çocukların gelişimsel özelliklerini, ilgi alanlarını ve anlama düzeylerini dikkate alan estetik ve edebî değere sahip ürünlerin bütününü çocuk edebiyatı kapsamaktadır. Bu kapsamda bilmece ve tekerlemelerden destan ve efsanelere; şiir, öykü, roman gibi yazınsal türlerden anı, biyografi, mektup, gezi yazısı, deneme, sohbet, makale ve tiyatroya kadar uzanan geniş bir içerik yer almakta, ayrıca gazete ve dergiler de bu alanın önemli türleri arasında bulunmaktadır (Sınar, 2006).

Çocuk edebiyatında yazılı, sözlü olmak üzere geleneksel ve modern edebiyat türleri yer almaktadır (Yıldız, 2021). Geleneksel edebiyat; peri masalları, efsaneler, destanlar, şiirler ve halk öyküleri gibi türleri içermektedir (Kahraman, 2020). Modern türler arasında ise romanlar, kısa öyküler ve bilim kurgu gibi eserler bulunmaktadır (Ulusoy,

2024). Masal, hikâye ve roman gibi olay temelli metinler, şiir gibi duyguya dayalı türler ve tiyatro, görsel sanatlar gibi uygulamaya dayalı ürünler edebiyatın temelini oluşturur. Bu türler içinde masallar, çocuğun hayal dünyasını zenginleştiren, duygu ve düşünce evrenini geliştiren, onu yaşama hazırlayan önemli bir yere sahiptir. Masalların, çocuksu hassasiyeti en iyi yansıtan edebî tür olduğu düşünülmektedir (Karatay, 2007).

Çocuk edebiyatı, çocuğa göre üretilen onların hayal dünyasına hitap eden eserleri kapsamaktadır. Bu eserler yazılı, sözlü olmak üzere ve geleneksel, çağdaş olarak türlere ayrılmaktadır. Geleneksel türler; masal, destan, şiir gibi türleri içermektedir. Modern türler ise roman, bilim kurgu gibi eserlerdir. Bu eserler, yalnızca birer anlatı sunmaz; aynı zamanda çocuklara empati kurmayı, iyi-kötü ayrımı yapabilmeyi ve hayal kurmayı öğretmektedir. Çocukların hayal gücünü geliştirerek dünyayı keşfetmesini desteklemektedir.

2.3.2 Masal Tanımı, Önemi ve Türleri

Masal, düz yazı biçiminde aktarılan; dinsel ve büyüsel inançlarla, toplumsal değer kurallarıyla doğrudan bağ kurmayan, hayal ürünü olan gerçeklik iddiası olmayan anlatı türüdür (Boratav, 1969). Halk tarafından üretilen sıra dışı olay ve durumlar mucizevi kahramanlarla ilişkilendirilerek sözlü bir şekilde nesilden nesile aktarılmaktadır (Türk Dili ve Edebiyatı, 2026). Masalların içeriği, olağanüstü olayların yanı sıra zenginlik-fakirlik gibi zıtlıkların mücadelesi bazen de gündelik yaşam üzerine kurulurken, belirsiz başlangıç zamanını işaret eden düzlemde ilerler. Olayların geçtiği yerler ise, Kaf Dağı, periler ülkesi, devler diyarı gibi hayali yerlerle birlikte saray, köy, dağ ve nehir gibi gerçekçi yerleri de barındırır. Gerçek mekân yerlerinin kullanılması anlatıyı somutlaştırma işlevi görse de bu mekanlar nihayetinde masalın kurmaca dünyasına ait unsurlardır. Bu bağlamda masallarda mekân ve zaman gerçeklikle bağlantılı olsa da özünde anlatıya özgü bir nitelik taşımaktadır (Aça ve Dinç, 2020).

Sözlü kültürün en köklü anlatı türlerinden biri olan, olağanüstü olaylar ve karakterler aracılığıyla toplumların değerlerini geleceğe taşıyan masallar varlığını devam ettirmektedir. Evrensel temalar olan iyi-kötü çatışması ve erdemli olma gibi

kavramları işleyerek her yaştan dinleyiciye hitap eden bu anlatılar hem keyifli vakit geçirmeyi sağlar hem de bireyin karakter gelişimini destekleyen eğitici bir işlev üstlenir (Boğaziçi Enstitüsü, 2025). Bu bağlamda masal hem dil gelişimine katkı sağlayan hem de ahlaki ve sosyal değerlerin kazanılmasında etkili olmaktadır (Doğru vd., 2023). Toplum tarafından onaylanmayan davranışlar da olumsuz tiplemelerle yansıtılarak toplumsal roller oluşturulmaktadır (Ankaralı, 2025). Toplumsal rollerin oluşması, toplumun değerlerinin benimsenmesini sağlarken aynı zamanda farklı kültürlerin varlığına duyulan saygıyı da güçlendirmektedir. Çocukların hem bilinçli düşünme süreçlerini hem de bilinçaltı etkileyen bu süreç, onların duygusal, sosyal ve psikolojik açıdan dengeli bireyler olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır. Masallarda yer alan motif ve karanlık temalar bireyin derin yönlerini yansıtarak iç dünyasını besleyerek gelişim süreçlerini desteklemektedir. Bu nedenle, masallarının özgün biçimleri korunarak aktarılması ve bilinçli şekilde kullanılması gerekmektedir. Çünkü masallar bireyin uzun vadede ruhsal ve zihinsel gelişimine katkı sunmaktadır (Mirazanashvılı ve Kurdadze, 2020).

Masalların taşıdığı zengin içerik ve çok yönlü işlev, standart bir anlatı olmadığını ortaya koymaktadır. Farklı toplumlarda, çeşitli temalar etrafında gelişen ve değişik anlatım özellikleri barındıran masallar belirli türlere ayrılmaktadır. Bu bağlamda masallar; içerdikleri unsurlara, işledikleri temalara ve ait oldukları kültürel çevreye göre farklı gruplar altında ele alınabilir. Bu ölçütler dahilinde başlıca türler belirlenmiş olup, aşağıda bu türler sırasıyla ele alınmaktadır.

2.3.3 Okul Öncesi Eğitiminde Anadolu Masalları

Okul öncesi dönem, çocuğun bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal, ahlaki ve kültürel gelişiminin temellendiği kritik bir evre olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde çocuk, çevresini yalnızca doğrudan yaşantılar yoluyla değil aynı zamanda dinlediği, izlediği, canlandırdığı ve anlamlandırdığı anlatılar aracılığıyla da tanır. Masallar, bu bağlamda okul öncesi eğitim ortamlarında kullanılabilecek en güçlü edebî ve pedagojik materyallerden biridir. Çocuğun hayal dünyasına seslenen, sembolik anlatım biçimleriyle soyut kavramları somutlaştıran ve kültürel değerleri doğal bir anlatı akışı içinde sunan masallar, erken çocukluk eğitiminde çok yönlü gelişimi destekleyen bir

işleve sahiptir. Anadolu masalları ise bu işlevi yalnızca genel masal türünün özellikleri üzerinden değil aynı zamanda Türk kültürünün sözlü anlatı geleneğini, değerler sistemini, toplumsal kabullerini ve kültürel belleğini taşıması bakımından daha özgün bir düzleme taşımaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitiminde Anadolu masallarının kullanımı, çocukların hem gelişimsel ihtiyaçlarına hem de kültürel aidiyet duygusunun güçlenmesine katkı sağlayabilecek niteliktedir.

Anadolu masalları, sözlü kültür geleneği içinde kuşaktan kuşağa aktarılan ve toplumun ortak hafızasını yansıtan anlatılar olarak değerlendirilmektedir. Alsaç (2017), Anadolu masallarını yapı, izlek ve kahraman tipleri bakımından ele aldığı çalışmasında, bu anlatıların yalnızca edebî ürünler olmadığını; insanın korku, umut, mücadele, dönüşüm ve anlam arayışı gibi temel deneyimlerini sembolik bir dil aracılığıyla yansıttığını ortaya koymuştur. Benzer biçimde Demirekin (2019), Anadolu masallarının sosyal hayat unsurlarını taşıyan kültürel metinler olduğunu; halkın gündelik yaşamına, inançlarına, ahlaki kabullerine, geleneklerine ve sosyal düzenine ilişkin önemli ipuçları sunduğunu belirtmiştir. Bu yönüyle Anadolu masalları, okul öncesi dönemde çocuklara yalnızca bir hikâye sunmakla kalmaz; aynı zamanda yaşadıkları toplumun kültürel kodlarıyla karşılaşabilecekleri anlamlı bir öğrenme alanı oluşturur.

Okul öncesi eğitimde masalların en önemli işlevlerinden biri, değerler eğitimi sürecine katkı sağlamasıdır. Çocukların değerleri soyut açıklamalar yoluyla değil, somut yaşantılar, örnek olaylar, karakterler ve sonuç ilişkileri üzerinden daha kolay anlamlandırdığı düşünüldüğünde, masalların bu süreçte doğal bir eğitim aracı olduğu söylenebilir. Alabay Yolcu (2019), Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarını değerler eğitimi açısından incelediği çalışmasında, bu metinlerin çocukların iyilik, doğruluk, dürüstlük, adalet, sevgi, merhamet, çalışkanlık, öz güven ve saygı gibi değerlerle karşılaşmasına imkân sağladığını belirtmiştir. Arslan (2022) ise Anadolu Masalları Projesi kapsamındaki masalların çocukların ahlaki gelişimini destekleyen, kültürel değerleri tanıtan ve kuşaklar arası aktarımı güçlendiren eğitsel metinler olduğunu vurgulamıştır. Bu çerçevede Anadolu masalları, okul öncesi dönemde değer öğretiminin doğrudan öğüt verme biçiminde değil, anlatı içinde sezdirme, özdeşim kurma ve sonuçları gözlemleme yoluyla gerçekleştirilmesine olanak tanır.

Okul öncesi dönem çocukları açısından değer kazanımı, yalnızca doğru ve yanlış davranışları öğrenme süreci değildir; aynı zamanda empati kurma, başkalarının duygularını fark etme, sosyal ilişkilerde uygun davranış geliştirme ve toplumsal yaşama uyum sağlama sürecidir. Bayram (2022), Anadolu masallarında iyilik ve kötülük motiflerini ele aldığı çalışmasında, masallarda iyi karakterlerin çoğunlukla yardımseverlik, dürüstlük, merhamet, sabır ve adalet gibi olumlu değerlerle; kötü karakterlerin ise kıskançlık, hile, bencillik ve zarar verme gibi olumsuz özelliklerle temsil edildiğini ortaya koymuştur. Bu karşıtlık, okul öncesi çocuklarının ahlaki ayrımları somut örnekler üzerinden kavramasına katkı sağlayabilir. Çiçek (2022) de Anadolu masallarında okul öncesi dönem çocuklarına kazandırılması beklenen değerleri incelediği çalışmasında, masalların çocukların ahlaki farkındalıklarını, kültürel aidiyetlerini ve sosyal gelişimlerini destekleyebilecek işlevsel kaynaklar olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, Anadolu masallarının erken çocuklukta karakter gelişimi ve değerler eğitimi bakımından önemli bir potansiyel taşıdığını göstermektedir.

Anadolu masallarının okul öncesi eğitimdeki bir diğer katkısı dil gelişimiyle ilişkilidir. Masallar; dinleme, anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, olay sıralama, neden-sonuç ilişkisi kurma, anlatma ve yeniden ifade etme gibi becerilerin desteklenmesinde etkili bir araçtır. Bayraktar Özen (2022), Anadolu masallarının Türkçe öğretimindeki yerini incelediği çalışmasında, bu metinlerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin gelişiminde kullanılabilecek işlevsel kaynaklar olduğunu belirtmiştir. Okul öncesi dönemde özellikle dinleme ve konuşma becerilerinin temel dil gelişimi açısından belirleyici olduğu düşünüldüğünde, masal anlatımı çocukların hem alıcı hem de ifade edici dil becerilerini destekleyebilir. Çocuk, masal dinlerken yeni kavramlarla karşılaşır, olay akışını takip eder, karakterler arasındaki ilişkileri anlamlandırır ve ardından kendi sözcükleriyle anlatıyı yeniden kurma fırsatı bulur. Bu süreç, dil gelişiminin yanı sıra dikkat, bellek, sıralama, tahmin etme ve yorumlama becerilerini de destekler.

Masalların okul öncesi eğitim ortamlarında etkili biçimde kullanılabilmesi, öğretmenin masalı yalnızca okunan ya da dinletilen bir metin olarak görmemesiyle yakından ilişkilidir. Uç (2022), Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi

öğretmenlerinin görüşlerini incelediği çalışmasında, öğretmenlerin masal planlama sürecinde çocukların yaş düzeyini, gelişim özelliklerini, kazanım ve göstergeleri, kavramları, değerleri ve masalın içeriğini dikkate aldıklarını ortaya koymuştur. Aynı çalışmada masalların Türkçe etkinliği, görsel sanat, drama, oyun ve bütünleştirilmiş etkinliklerle ilişkilendirilebildiği belirtilmiştir. Bu bulgu, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde tek başına bir anlatım etkinliği olarak değil, farklı öğrenme alanlarıyla bütünleştirilebilecek zengin bir eğitim materyali olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Örneğin bir masal sonrasında çocuklardan karakterleri canlandırmaları, masalın sonunu yeniden kurgulamaları, masalda geçen nesneleri resmetmeleri veya masal kahramanının duygularını ifade etmeleri istenebilir. Böylece masal, çocuğun dil, sanat, drama, sosyal-duygusal öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerini birlikte destekleyen bütüncül bir öğrenme deneyimine dönüşebilir.

Okul öncesi eğitimde Anadolu masallarının kullanımı, kültürel mirasın erken yaşlardan itibaren aktarılması bakımından da önemlidir. Masallar, toplumların geçmişten bugüne taşıdığı değerleri, yaşam biçimlerini, inançlarını ve sembolik anlam dünyasını çocuklara doğrudan öğretici bir söylem kurmadan aktarabilen metinlerdir. Geylan (2025), okul öncesi eğitim kurumları için hazırlanan masal kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nin aktarım amaçlarına katkısını incelediği çalışmasında, Anadolu Masalları Okul Öncesi Masal Seti'nin kültürel kodlarla erken yaşta karşılaşmaya imkân sağladığını belirtmiştir. Bu bağlamda Anadolu masalları, çocukların kendi kültürel çevresini tanımasına, geleneksel anlatı biçimleriyle bağ kurmasına ve kültürel süreklilik bilinci geliştirmesine katkı sağlayabilir. Karaca Akkol (2024) da Anadolu masalları, masal kahramanları ve masal anlatıcılığı üzerine odaklandığı çalışmasında, masal dinleme kültürünün çocukların duygu dünyasına, hayal gücüne, dil gelişimine ve kültürel aidiyetine katkı sunabileceğini vurgulamıştır. Bu açıdan okul öncesi eğitimde Anadolu masallarının kullanılması, kültür aktarımını yalnızca bilgi düzeyinde bırakmayan; çocuğun duygusal, estetik ve sembolik deneyimleriyle bütünleştiren bir yaklaşım sunar.

Anadolu masallarının okul öncesi eğitimdeki katkıları yalnızca değer, dil ve kültür aktarımıyla sınırlı değildir; bu metinler aynı zamanda çocukların düşünme becerilerini geliştirme potansiyeline de sahiptir. Öztemiz (2025), masalların çocuklar için felsefe

yaklaşımında özenli düşünme boyutunun geliştirilmesinde kullanılabileceğini belirtmiştir. Bu yaklaşım, masalların çocuklara hazır doğrular sunan metinler olarak değil; soru sorma, tartışma, empati kurma, farklı bakış açılarını değerlendirme ve etik düşünme becerilerini destekleyen anlatılar olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Okul öncesi dönemde çocuklar masal kahramanlarının kararları, davranışları ve karşılaştıkları sorunlar üzerine konuşturulduğunda, onların neden-sonuç ilişkisi kurma, duyguları fark etme, alternatif çözüm üretme ve başkalarının bakış açısını anlama becerileri gelişebilir. Bu yönüyle Anadolu masalları, çocukların yalnızca dinleyen konumunda kaldığı metinler değil; etkin katılım, sorgulama ve anlam üretme süreçlerine dâhil oldukları pedagojik araçlar olarak değerlendirilebilir.

Bununla birlikte, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde kullanılmasında dikkat edilmesi gereken bazı noktalar bulunmaktadır. Her masal okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özelliklerine doğrudan uygun olmayabilir. Bazı masallarda korku, şiddet, ceza, olağanüstü olaylar veya çocukların yaş düzeyine uygun olmayan sembolik anlatımlar bulunabilir. Bu nedenle öğretmenin masal seçimi yaparken metnin uzunluğunu, dil düzeyini, olay örgüsünü, karakter özelliklerini, içerdiği değerleri ve çocuk üzerindeki olası duygusal etkileri dikkate alması gerekir. Bektaş (2023)'ni, okul öncesi ve ilkokul düzeyindeki Anadolu Masalları Eğitim Setleri incelediği çalışmasında, masalların çocukların gelişim düzeylerine uygunluğu, değer aktarımındaki işlevi ve çocukların masal metinleriyle kurdukları anlam ilişkisi bakımından dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda okul öncesi eğitimde masal kullanımı, yalnızca kültürel mirası aktarma amacıyla değil, aynı zamanda çocuğun gelişimsel gereksinimlerine uygun pedagojik bir süzgeçten geçirilerek planlanmalıdır.

Sonuç olarak Anadolu masalları, okul öncesi eğitimde çok boyutlu bir işlev üstlenebilecek zengin anlatı kaynaklarıdır. Bu masallar, çocukların dil gelişimini, hayal gücünü, sosyal-duygusal becerilerini, değer kazanımını, kültürel aidiyetini ve düşünme becerilerini destekleyebilecek niteliktedir. İlgili literatür incelendiğinde Anadolu masallarının değerler eğitimi, Türkçe öğretimi, kültürel miras aktarımı, masal anlatıcılığı, çocuklar için felsefe ve okul öncesi öğretmenlerinin uygulama süreçleri açısından giderek daha fazla önem kazandığı görülmektedir (Alabay Yolcu, 2019;

Arslan, 2022; Bayraktar Özen, 2022; Çiçek, 2022; Uç, 2022; Bektaş, 2023; Geylan, 2025; Öztemiz, 2025). Ancak bu potansiyelin etkili biçimde kullanılabilmesi için masalların yaş düzeyine uygun seçilmesi, kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmesi, farklı etkinlik türleriyle bütünleştirilmesi ve çocukların etkin katılımını sağlayacak biçimde sunulması gerekmektedir. Bu çerçevede Anadolu masalları, okul öncesi eğitimde yalnızca geleneksel kültürü tanıtan metinler değil; aynı zamanda çocuğun bütüncül gelişimini destekleyen, kültürel ve pedagojik değeri yüksek eğitim materyalleri olarak değerlendirilebilir.

2.4 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, araştırma konusu çerçevesinde ilgili literatür taramasına yer verilmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ilk olarak Alsaç (2017), çalışmasında Anadolu masallarını yapı, izlek ve kahraman tipleri bakımından incelemiştir. Araştırmada masallar, sözlü kültür geleneği içinde ortaya çıkan ve kuşaktan kuşağa aktarılan anonim anlatılar olarak ele alınmış; bu metinlerin yalnızca edebî ürünler olmadığı, aynı zamanda toplumların ortak hafızasını, değer dünyasını ve insanın varoluşa ilişkin anlam arayışını yansıtan sembolik yapılar taşıdığı vurgulanmıştır. Çalışmada Anadolu masallarının olay örgüsü, kahraman kurgusu, temel izlekleri ve sembolik anlatım biçimleri yorumbilimsel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Masallarda yer alan kişi, nesne, mekân ve olayların çoğu zaman doğrudan anlamlarının ötesinde kültürel, psikolojik ve toplumsal çağrışımlar taşıdığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada masal türünün mitoloji, psikoloji, sosyoloji, felsefe ve kutsal anlatılarla ilişkisi dikkate alınmış; Anadolu masallarındaki sembolik dilin bireysel bilinçdışı ile toplumsal belleği bir araya getiren çok katmanlı bir anlatım alanı sunduğu ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda Anadolu masallarının yapı ve içerik bakımından zengin bir anlatı geleneğini temsil ettiği; kahraman tipleri ve izlekleri aracılığıyla insanın korku, umut, mücadele, dönüşüm ve anlam arayışı gibi temel deneyimlerini yansıttığı ortaya konulmuştur. Bundan dolayı araştırma, Anadolu masallarının hem halk edebiyatı hem de kültürel çözümleme açısından önemli bir inceleme alanı sunduğunu göstermektedir.

Demir (2018), çalışmasında Anadolu masallarında suç ve ceza motifini incelemiştir. Araştırmada masallar, yalnızca okuyucuyu ya da dinleyiciyi eğlendiren anlatılar olarak

değil; ait oldukları toplumun sosyal yapısını, ahlaki kabullerini, geleneklerini ve değer yargılarını yansıtan kültürel metinler olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada özellikle masallarda yer alan suç unsurları, bu suçlara verilen cezalar ve cezalandırma biçimleri üzerinde durulmuş; böylece halk hukukunun masal metinlerine nasıl yansıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada Anadolu'nun farklı bölgelerinden derlenen masal kitapları incelenmiş ve içeriklerde görülen suç türleri belirli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Bu kapsamda kıskançlık, kibir, yalan, hırsızlık, adaletsiz yönetim, büyücülük, insan eti yeme, yasak evlilik, delilik, inatçılık, rüşvet, işkence ve sabırsızlık gibi olumsuz davranışların masallarda suç unsuru olarak ele alındığı belirtilmiştir. Çalışmada ayrıca söz konusu suçlara karşılık verilen cezalar değerlendirilmiş; bazı suçların benzer biçimlerde cezalandırıldığı, bazı durumlarda ise suçun niteliğine ve anlatının bağlamına göre farklı ceza biçimlerinin ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarında suç ve ceza ilişkisinin, toplumsal düzeni koruma, ahlaki değerleri aktarma ve bireye doğru davranış kalıpları kazandırma işlevi taşıdığı ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, masalların eğitsel, ahlaki ve sosyokültürel işlevlerini halk hukuku bağlamında görünür kılması bakımından önem taşımaktadır.

Alabay Yolcu (2019), çalışmasında Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarına yönelik eserlerinde yer alan masalları değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırmada masallar, çocukların dil gelişimini, hayal dünyasını, ahlaki duyarlılığını ve toplumsal değerleri benimseme sürecini destekleyen önemli edebî ürünler olarak ele alınmıştır. Çalışmada özellikle çocuk edebiyatı bağlamında masalların yalnızca eğlendirici metinler olmadığı; aynı zamanda çocukların iyilik, doğruluk, dürüstlük, adalet, sevgi, merhamet, çalışkanlık, öz güven ve saygı gibi değerlerle karşılaşmasını sağlayan eğitsel araçlar olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarını içeren eserleri doküman incelemesi yöntemiyle değerlendirilmiş; masallarda yer alan değerler belirlenerek belirli başlıklar altında sınıflandırılmıştır. İncelenen masallarda ahlaki, toplumsal ve bireysel gelişimi destekleyen çok sayıda değerin yer aldığı; bu değerlerin kahramanlar, olay örgüsü ve masalın verdiği iletiler aracılığıyla çocuklara aktarıldığı belirtilmiştir. Çalışmada ayrıca masal kahramanlarının çocuklar için özdeşim kurulabilecek modeller sunduğu ve bu yönüyle değer aktarımında etkili bir işleve sahip olduğu ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda

Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarına ilişkin eserlerinin değerler eğitimi bakımından zengin bir içerik sunduğu, çocukların karakter gelişimini destekleyebilecek nitelikte olduğu ve çocuk edebiyatı alanında eğitsel amaçlarla kullanılabilecek önemli metinler arasında değerlendirilebileceği ortaya konulmuştur.

Demirekin (2019), çalışmasında Anadolu masallarını sosyal hayat unsurları bakımından incelemiştir. Araştırmada masallar, kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze ulaşan ve toplumların kültürel belleğini, yaşama biçimini, değerlerini ve sosyal ilişkilerini yansıtan halk edebiyatı ürünleri olarak ele alınmıştır. Çalışmada Anadolu masallarının yalnızca olağanüstü olaylar ve hayalî unsurlar içeren anlatılar olmadığı; aynı zamanda halkın karakterini, gündelik yaşamını, inançlarını, ahlaki kabullerini, hukuk anlayışını, geleneklerini ve sosyal düzenini yansıtan önemli kültürel metinler olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada Anadolu'nun farklı bölgelerinden derlenen masallar incelenmiş; bu masallarda yer alan sosyal hayat unsurları belirli başlıklar ve alt başlıklar altında sınıflandırılmıştır. İnceleme sürecinde masallarda görülen sosyal yapı unsurlarının karşılaştırılması, benzerlik ve farklılıklarının belirlenmesi ve belirli gruplar hâlinde değerlendirilmesi esas alınmıştır. Bu doğrultuda masalların, Türk toplumunun sosyal hayatına ve tarihsel-kültürel yapısına ilişkin çeşitli ipuçları sunduğu ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda Anadolu masallarında yer alan olağanüstü ögelerin ardında gerçek yaşama ait güçlü yansımaların bulunduğu; bu nedenle masalların halktan ve toplumsal gerçeklikten kopuk anlatılar olarak değerlendirilemeyeceği ortaya konulmuştur. Araştırma, Anadolu masallarının sosyal hayatı anlamada, halk kültürünü çözümlemede ve geleneksel toplum yapısının izlerini belirlemede önemli bir kaynak niteliği taşıdığını göstermektedir.

Barmanbek (2020), çalışmasında Anadolu masallarında adalet kavramının nasıl temsil edildiğini incelemiştir. Araştırmada adaletin masal metinlerindeki görünüm biçimleri, adalet ve adaletsizlik karşıtlığı, adaletin hangi aktörler aracılığıyla sağlandığı ve bu temaların toplumsal anlamları üzerinde durulmuştur. Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmada içerik analizi kullanılmış; seçilen masallar örtük kodlama tekniğiyle değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında Anadolu'dan bilimsel yöntemlerle derlenmiş masallar tercih edilmiş ve geniş bir masal havuzu içerisinden adalet ögesi taşıyan metinler incelemeye alınmıştır. Çalışmada 428 masal arasından

adalet teması bulunan 131 masal analiz edilmiş; bu masallarda adaletin ilahi adalet, kişiler eliyle adalet ve devlet eliyle adalet olmak üzere farklı biçimlerde ortaya çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca adaletsizlik temasının da masallarda belirgin bir yoğunluğa sahip olduğu ve başlı başına incelenmesi gereken önemli bir unsur oluşturduğu ifade edilmiştir. Bulgulara göre masallarda "iyilerin mutlaka kazandığı, kötülerin ise mutlaka kaybettiği" yönündeki genel kabulün her zaman geçerli olmadığı; haksızlıkların, adaletsizliklerin ve çözümsüz kalan durumların da anlatılarda yer bulduğu görülmüştür. Çalışma sonucunda Anadolu masallarında adalet beklentisinin öncelikle ilahi bir güce yöneldiği, bireylerin kendi eylemleriyle adalet sağlama çabasının da önemli bir yer tuttuğu, devlet eliyle adaletin ise daha sınırlı biçimde temsil edildiği ortaya konulmuştur. Bu yönüyle araştırma, masalların toplumun adalet algısını, hukuk anlayışını ve adalet beklentisini yansıtan sosyolojik ve kültürel metinler olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Doğan (2021), çalışmasında Anadolu masallarının ortaokul beşinci sınıf öğrencilerine yaratıcı drama yöntemiyle nasıl aktarılabileceğini ele almıştır. Araştırmada masallar, çocukların kendi kültürel miraslarını tanımaları, sözlü kültür ürünleriyle karşılaşmaları ve yerel anlatı kahramanlarıyla bağ kurmaları açısından önemli bir araç olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada özellikle Anadolu masallarının geleneksel aktarım biçimlerinin ötesine taşınarak yaratıcı drama yoluyla daha yaşantısal, etkili ve kalıcı bir öğrenme sürecine dönüştürülebileceği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda araştırmada, eğitimcilerin kullanabileceği atölye planları önerilmiş ve masal kahramanlarının öğrencilerin dünyasında yeniden anlam kazanması amaçlanmıştır. İncelenen masalların ve seçilen kahramanların çocukların yaş düzeyine, ilgilerine ve pedagojik gereksinimlerine uygun olmasına dikkat edilmiştir. Nohut Oğlan, Nardaniye Hanım, Küllü Fatma ve Dülger Kızı gibi kahramanlar üzerinden çocukların Anadolu masallarına yönelik farkındalıklarının artırılması hedeflenmiştir. Çalışmada yaratıcı dramanın, kültürel aktarımı yalnızca bilgi düzeyinde bırakmayan; öğrencilerin canlandırma, etkileşim, rol alma ve deneyimleme yoluyla masallarla aktif ilişki kurmasını sağlayan bir yöntem olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarının yaratıcı drama uygulamalarıyla öğrencilere aktarılmasının, çocukların kültürel kimlik bilincini, merak duygusunu ve sözlü kültür ürünlerine yönelik ilgisini geliştirebilecek nitelikte olduğu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, masalların

Türkçe eğitimi, kültür aktarımı ve drama temelli öğrenme süreçlerinde işlevsel biçimde kullanılabileceğini göstermektedir.

Arslan (2022), çalışmasında Anadolu Masalları Projesi kapsamında yer alan masalları değerler eğitimi bağlamında ele almıştır. Araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonu iş birliğiyle başlatılan Anadolu Masalları Projesi'nin kültürel mirasın çocuklara aktarılması açısından önemli bir kaynak sunduğu vurgulanmıştır. Çalışmada Anadolu masalları, yalnızca geleneksel anlatı ürünleri olarak değil; çocukların ahlaki gelişimini destekleyen, kültürel değerleri tanıtan ve kuşaklar arası aktarımı güçlendiren eğitsel metinler olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel yönelimi, bu masallarda yer alan değer unsurlarını incelemek ve masal anlatımını farklı tekniklerle zenginleştirmeye yönelik bir bakış açısı geliştirmektir. Bu doğrultuda masalların çocuklara yalnızca okunarak ya da dinletilerek değil, çeşitli etkinlikler ve materyaller aracılığıyla daha etkili biçimde sunulabileceği üzerinde durulmuştur. Çalışmada değerler eğitiminin erken yaşlardan itibaren kültürel anlatılarla desteklenmesinin, çocukların ahlaki farkındalıklarını, sosyal duyarlılıklarını ve kendi kültürlerine yönelik aidiyet duygularını geliştirebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca masal anlatımında kullanılan farklı yöntem ve materyallerin, çocukların masallara ilgisini artırarak öğrenme sürecini daha canlı, kalıcı ve katılımcı hâle getirebileceği belirtilmiştir. Bu yönüyle çalışma, Anadolu masallarının değerler eğitimi, kültürel aktarım ve çocukların ahlaki gelişimi açısından işlevsel bir eğitim materyali olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Bayraktar Özen (2022), çalışmasında Anadolu masallarının Türkçe öğretimindeki yerini ve bu masalların dil öğretimi sürecinde nasıl kullanılabileceğini incelemiştir. Araştırmada masallar, sözlü edebiyat geleneğinin önemli ürünleri arasında değerlendirilmiş; özellikle çocukların dinleme becerisini erken yaşlardan itibaren geliştiren, dilin söz varlığını ve kültürel taşıyıcılığını görünür kılan metinler olarak ele alınmıştır. Çalışmada Anadolu masallarının, Türkçe öğretiminde yalnızca kültürel içerik sunan anlatılar olmadığı; aynı zamanda dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört temel dil becerisinin geliştirilmesinde işlevsel bir araç olarak kullanılabileceği vurgulanmıştır. Doküman analizi yöntemiyle yürütülen araştırmada,

Anadolu masallarının dil öğretimi açısından sunduğu imkânlar değerlendirilmiş ve masalların öğrencilerde daha kalıcı öğrenmeler oluşturabileceği ifade edilmiştir. Masalların kültür aktarımındaki doğal rolünün, dil öğretimi süreciyle doğrudan ilişkili olduğu; çünkü dilin aynı zamanda kültürel belleği ve toplumsal değerleri taşıyan temel bir araç niteliği taşıdığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Anadolu masallarının Türkçe derslerinde kullanılmasıyla öğrencilerin hem dil becerilerinin hem de kültürel farkındalıklarının desteklenebileceği ortaya konulmuştur. Çalışmada ayrıca dil bilgisi konularının masal metinleriyle ilişkilendirilerek daha anlamlı, bağlam temelli ve kalıcı biçimde öğretilebileceği ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarının Türkçe öğretiminde dil becerilerini geliştirme, kültürel aktarımı sağlama ve öğrenme sürecini zenginleştirme bakımından önemli bir kaynak niteliği taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bayram (2022), çalışmasında Anadolu masallarında iyilik ve kötülük motiflerini incelemiştir. Araştırmada masallar, toplumların ortak değerlerini, ahlaki kabullerini, inanç sistemlerini ve kültürel hafızasını yansıtan önemli sözlü anlatı ürünleri olarak ele alınmıştır. Çalışmada özellikle iyilik ve kötülük kavramlarının masal dünyasında yalnızca karşıt iki davranış biçimi olarak değil, aynı zamanda toplumsal düzeni, bireysel tutumları ve ahlaki yargıları görünür kılan temel anlatı unsurları olduğu vurgulanmıştır. Anadolu masallarında iyi karakterlerin çoğunlukla yardımseverlik, dürüstlük, merhamet, sabır, fedakârlık ve adalet gibi olumlu değerlerle ilişkilendirildiği; kötü karakterlerin ise kıskançlık, hile, zalimlik, bencillik, açgözlülük ve zarar verme gibi olumsuz nitelikler üzerinden kurgulandığı ifade edilmiştir. Çalışmada bu karşıtlığın olay örgüsü, kahraman tipleri, çatışma yapısı ve sonuç bölümleri aracılığıyla belirginleştiği görülmektedir. Araştırma kapsamında Anadolu masallarında iyilik ve kötülük motiflerinin hangi bağlamlarda ortaya çıktığı, kahramanların davranışlarına nasıl yansıdığı ve anlatı sonunda nasıl bir karşılık bulduğu değerlendirilmiştir. Bulgular, masallarda iyiliğin çoğu zaman ödüllendirilen, kötülüğün ise cezalandırılan bir unsur olarak sunulduğunu; böylece masalların çocuklara ve topluma ahlaki mesajlar aktaran eğitsel bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Çalışma sonucunda Anadolu masallarının, iyilik ve kötülük karşıtlığı üzerinden hem bireysel ahlak anlayışını hem de toplumun değerler sistemini yansıtan güçlü bir anlatı alanı sunduğu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle araştırma, Anadolu

masallarının değer aktarımı, karakter eğitimi ve kültürel süreklilik açısından önemli bir kaynak niteliği taşıdığını göstermektedir.

Çiçek (2022), çalışmasında Anadolu masallarında okul öncesi dönem çocuklarına kazandırılması beklenen değerleri incelemiştir. Araştırmada okul öncesi dönem, çocuğun karakter ve ahlak gelişiminin temellendiği kritik bir evre olarak ele alınmış; bu dönemde değerlerin çocukların gelişim düzeylerine uygun yöntemlerle aktarılmasının önemi vurgulanmıştır. Çalışmada masallar, çocukların hayal dünyasını destekleyen, eğlendirici ve öğretici nitelikler taşıyan; aynı zamanda örtük iletiler yoluyla değer kazanımına katkı sağlayan edebî ürünler olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Anadolu masallarının, çocuklara kültürel ve ahlaki değerleri tanıtmada etkili bir araç olabileceği belirtilmiştir. Araştırmada özellikle masalların çocuklar üzerindeki yansımalarını görebilmek amacıyla resim analizi yönteminden yararlanıldığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, değer aktarımını yalnızca metin merkezli bir inceleme olarak değil, çocukların masalları nasıl algıladıklarını ve bu değerleri kendi ifade biçimlerine nasıl yansıttıklarını ortaya koymaya yönelik bir süreç olarak ele almıştır. Çalışmada masalların okul öncesi eğitimde öğretmen, aile ve çocuk etkileşimi içinde kullanılmasının; çocukların ahlaki farkındalıklarını, kültürel aidiyetlerini ve sosyal gelişimlerini destekleyebileceği ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarının okul öncesi dönemde değerler eğitimi açısından işlevsel bir kaynak niteliği taşıdığı ve çocukların değerleri içselleştirme süreçlerinde etkili biçimde kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

Uç (2022), çalışmasında Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin, Anadolu masallarını eğitim ortamlarında kullanmaya ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırmada, masalların okul öncesi eğitim sürecinde yalnızca kültürel aktarım aracı olarak değil; çocukların dil, sosyal-duygusal, bilişsel ve ahlaki gelişimlerini destekleyen pedagojik bir materyal olarak kullanılabileceği vurgulanmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmada durum çalışması deseni tercih edilmiş; Denizli il ve ilçelerinde görev yapan, Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinden görüşme yoluyla veri toplanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin masal planlama, masal kullanımı, masal kullanımının öğretmenlere katkısı, masalla birlikte kullanılan yöntem ve teknikler, masal kullanım

sürecinde karşılaşılan sınırlılıklar ve masal etkinliklerinin temaları gibi konulardaki görüşleri değerlendirilmiştir. Bulgulara göre öğretmenler, masal planlama sürecinde çocukların yaş düzeyini, gelişim özelliklerini, kazanım ve göstergeleri, kavramları, belirli gün ve haftaları, değerleri ve masalın içeriğini dikkate almaktadır. Çalışmada masalların Türkçe etkinliği, görsel sanat etkinliği, drama, bütünleştirilmiş etkinlik ve oyun gibi farklı eğitim süreçleriyle ilişkilendirilebildiği belirtilmiştir. Ayrıca masal anlatımının öğretmenlerin sosyal-duygusal gelişimine, mesleki yeterliklerine, öğrenme ortamını düzenleme becerilerine ve farklı yöntem-teknikleri kullanma yeterliklerine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarının okul öncesi eğitim ortamlarında etkili biçimde kullanılabileceği; ancak masal metinlerine erişim, yaş grubuna uygun masal seçimi, sınıf yönetimi, zaman yönetimi ve uygun materyal bulma gibi konularda bazı sınırlılıkların yaşanabildiği ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde planlı, yaş düzeyine uygun ve farklı etkinliklerle bütünleştirilmiş biçimde kullanılmasının önemini göstermektedir.

Bektaş (2023), çalışmasında okul öncesi ve ilkokul birinci-ikinci sınıf öğrencileri için hazırlanan Anadolu Masalları Eğitim Setleri'ni ve bu masallara yönelik öğrenci tepkilerini incelemiştir. Araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan eğitim setlerinde yer alan masallar; konuları, kahramanları, ana fikirleri ve değer içerikleri bakımından ele alınmış, ayrıca çocukların bu masallara verdikleri okur tepkileri değerlendirilmiştir. Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmada durum çalışması deseni kullanılmış; araştırmanın veri kaynağını, okul öncesi için hazırlanan 29 adet masal seti ile ilkokul düzeyi için hazırlanan 15 masal oluşturmuştur. Çalışma kapsamında veriler "Masal İnceleme Formu", "Öğrenci Tepkileri Formu" ve "Değer Analiz Formu" aracılığıyla toplanmış; elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi teknikleriyle çözümlenmiştir. Araştırmada okul öncesi masallarının incelenmesinde okuma süreci araştırmacı tarafından yürütülürken, ilkokul birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin masallara yönelik tepkilerini belirlemek amacıyla öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Bulgulara göre okul öncesi düzeydeki masallarda farklı konuların, okul öncesi kazanımlarıyla ilişkili göstergelerin ve çeşitli değerlerin yer aldığı; ilkokul düzeyindeki masallarda ise öğrencilerin en çok okur merkezli tepkiler verdikleri belirlenmiştir. Çalışmada masalların çocukların gelişim düzeylerine

uygunluğu, değer aktarımındaki işlevi ve öğrencilerin masal metinleriyle kurdukları anlam ilişkisi üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda Anadolu Masalları Eğitim Setleri'nin okul öncesi ve ilkokulun ilk yıllarında kültürel aktarım, değerler eğitimi ve dil gelişimi açısından kullanılabilecek önemli materyaller sunduğu; ancak bu materyallerin çocuk tepkileri, yaş düzeyi ve pedagojik uygunluk bakımından dikkatle değerlendirilmesinin gerekli olduğu ortaya konulmuştur.

Erol (2023), çalışmasında Anadolu sahasında derlenen Türk halk masallarında yer alan motifleri incelemiştir. Araştırmada masallar, ait oldukları toplumun inançlarını, değerlerini, yaşam biçimini ve ortak kültürel belleğini yansıtan önemli anlatı ürünleri olarak ele alınmıştır. Çalışmada özellikle masal motiflerinin, halk anlatılarının yapısını çözümlemede ve farklı kültürlere ait anlatılar arasındaki benzerlikleri ya da ayrımları belirlemede işlevsel bir inceleme alanı sunduğu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Anadolu masallarındaki motifler, Stith Thompson'un motif sınıflandırmasına dayalı olarak değerlendirilmiş ve belirli başlıklar altında gruplandırılmıştır. Araştırmada masallarda görülen olağanüstü varlıklar, sihirli nesneler, yasaklar, sınavlar, yardımcı kahramanlar, dönüşümler, cezalandırma ve ödüllendirme gibi anlatı unsurlarının masal kurgusundaki işlevleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada motiflerin yalnızca olay örgüsünü ilerleten unsurlar olmadığı; aynı zamanda masalın kültürel, sembolik ve eğitsel anlam katmanlarını görünür kıldığı belirtilmiştir. İncelenen masalların motif yapısı bakımından zengin bir içerik sunduğu ve bu motiflerin hem Türk masal geleneğinin sürekliliğini hem de evrensel halk anlatılarıyla kurduğu ortaklığı yansıttığı ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarında yer alan motiflerin, halkın inanç dünyasını, ahlaki kabullerini, korkularını, beklentilerini ve yaşam deneyimlerini anlamada önemli ipuçları sunduğu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, Anadolu masallarının motif merkezli olarak incelenmesinin Türk halk edebiyatı, kültür araştırmaları ve masal tipolojisi açısından değerli bir katkı sağladığını göstermektedir.

Yıldız (2023), çalışmasında Anadolu masallarında tilki figürünün nasıl temsil edildiğini incelemiştir. Araştırmada hayvanların, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren doğayı anlama, anlamlandırma ve kültürel ifade üretme süreçlerinde önemli bir yer tuttuğu vurgulanmıştır. Bu bağlamda tilki, farklı toplumlarda olduğu gibi Türk

kültüründe de yalnızca bir hayvan olarak değil; zekâ, kurnazlık, hile, yardım etme, yanıltma ve stratejik davranma gibi çeşitli anlamlarla ilişkilendirilen sembolik bir figür olarak ele alınmıştır. Çalışmada Anadolu'da derlenmiş masal metinleri taranmış ve tilkinin yer aldığı masallar inceleme kapsamına alınmıştır. Araştırmada Anadolu Türk masalları merkeze alınarak tilkinin Türk kültüründe hangi özellikleriyle öne çıktığı, masal anlatılarında hangi işlevleri üstlendiği ve olay örgüsü içinde nasıl konumlandırıldığı değerlendirilmiştir. Bulgular, tilkinin masallarda çoğunlukla akıllı, kurnaz, hilekâr ve zaman zaman yalancı bir karakter olarak sunulduğunu; bununla birlikte bazı anlatılarda yardım eden ya da olayların çözümünde etkili rol oynayan bir figür olarak da görülebildiğini göstermektedir. Çalışmada tilki tipinin, masal dünyasında yalnızca olumsuz özelliklerle sınırlı kalmadığı; anlatının bağlamına göre zekâsı, çevikliği ve uyum sağlama becerisiyle farklı işlevler üstlenebildiği ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarındaki tilki figürünün, Türk kültürünün hayvanlara yüklediği sembolik anlamları ve halk anlatılarındaki karakter tipolojisini anlamak açısından önemli bir inceleme alanı sunduğu ortaya konulmuştur.

Yılmaz (2023), çalışmasında masal ve masal anlatıcılığının eğitim-öğretim süreçlerinde nasıl kullanılabileceğini ele almıştır. Araştırmada masallar, yaş sınırı olmayan, farklı gelişim dönemlerindeki bireylere hitap edebilen ve çocukların hayal dünyasını, dil becerilerini, kültürel farkındalıklarını ve öğrenme motivasyonlarını destekleyen önemli anlatı ürünleri olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada özellikle teknolojik araçların çocukların günlük yaşamında daha görünür hâle geldiği günümüzde, masalların çocuklara çoğu değeri ve beceriyi kazandırabilecek alternatif ve etkili bir eğitim aracı sunduğu vurgulanmıştır. Masalların derslerde kullanıldığında öğrencilerin dikkatini çektiği, öğrenme sürecini daha renkli ve ilgi çekici hâle getirdiği, aynı zamanda çeşitli becerilerin gelişimine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Araştırmada masal anlatıcılığının geçmişte usta-çırak ilişkisi içinde kuşaktan kuşağa aktarılan bir gelenek olduğu, ancak günümüzde gündelik yaşamın değişen öncelikleri nedeniyle bu geleneğin zayıfladığı belirtilmiştir. Bu nedenle masal anlatıcılığı eğitimlerinin düzenlenmesi ve masal anlatımının daha profesyonel bir zeminde ele alınması gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışmada dolayısıyla masalların eğitim sürecinde farklı yöntem ve etkinliklerle tasarlanarak kullanılmasının öğrencilerin ilgi alanlarını keşfetmelerine, etkili öğrenmeler gerçekleştirmelerine ve kendilerini ifade

etme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayabileceği ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda masal ve masal anlatıcılığının, öğrencilerde merak uyandıran, dili etkili kullanmayı destekleyen, kazanımların edinilmesine katkı sunan ve kültürel sürekliliği güçlendiren işlevsel bir eğitim aracı olduğu ifade edilmiştir.

Alincak (2024), çalışmasında Anadolu masallarında uyku motifini sembolik yönleriyle incelemiştir. Araştırmada uyku, insanlığın geçmişten günümüze anlamlandırmaya çalıştığı gizemli yaşamsal durumlardan biri olarak ele alınmış; bu motifin ölüm, bilinçaltı, rüya, ruhsal derinlik ve içsel yolculuk gibi kavramlarla ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışmada uykunun, insanın dış dünyaya karşı geçici olarak kapanması ve iç dünyasına yönelmesi bakımından sembolik bir anlam taşıdığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda uyku, yalnızca bedensel bir dinlenme hâli olarak değil, insanın bilinçaltına, ruhsal derinliklerine ve sembolik anlam alanlarına açılan bir geçiş durumu olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada özellikle rüya ile uyku arasındaki ilişki dikkate alınmış; rüyaların bilinçaltının sembolik ifadeleri olarak masal, mit, destan ve efsane gibi anlatı türlerinde önemli bir yer tuttuğu belirtilmiştir. Anadolu masallarında uyku motifinin, kahramanın dönüşüm sürecinde, olay örgüsünün ilerlemesinde, bilinçdışı anlamların görünür hâle gelmesinde ve olağanüstü unsurların anlatıya dâhil edilmesinde işlevsel bir rol üstlendiği ifade edilmiştir. Çalışmada analitik psikoloji yaklaşımı çerçevesinde uyku motifinin, bireyin içsel dünyasıyla karşılaşmasını sağlayan sembolik bir eşik olarak yorumlandığı görülmektedir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarında uyku motifinin yalnızca anlatıyı zenginleştiren bir unsur olmadığı; insanın bilinçaltı, ruhsal deneyimleri, korkuları, arayışları ve dönüşüm süreçleriyle ilişkilendirilebilecek çok katmanlı bir sembol olduğu ortaya konulmuştur.

Ceviz (2024), çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için Anadolu masallarının dinleme/izleme materyali olarak nasıl uyarlanabileceğini incelemiştir. Araştırmada dinleme becerisi, dil ediniminin en erken gelişen ve günlük yaşamda en sık kullanılan temel becerilerinden biri olarak ele alınmış; yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik özgün, kültürel ve düzeye uygun materyallerin önemine dikkat çekilmiştir. Çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen Anadolu Masalları Projesi kapsamında hazırlanan ilkokul düzeyindeki masal kitapları incelenmiş ve bu masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde

kullanılabilirliği değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında "Anadolu Masalları İlkokul 1-2" kitap setinde yer alan 15 masal, doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiş; masallar Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'ndaki A2.2 düzeyi dil yapılarına uygun biçimde yeniden uyarlanmıştır. Uyarlama sürecinde sözcük seçimi, dil bilgisel yapı, metin uzunluğu, anlaşılırlık ve kazanımlarla ilişkilendirme gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Çalışmada ayrıca masalların yalnızca yazılı metin olarak değil, görsel ve işitsel desteklerle zenginleştirilmiş dinleme/izleme materyallerine dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda masallara yönelik görsel sözlükler, dinleme etkinlikleri, masal oyun kartları, video içerikleri ve karekod destekli erişim bağlantıları hazırlanmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda yapılan değerlendirmeler, uyarlanan masalların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisini destekleyebilecek nitelikte olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarının, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerde hem dinleme/izleme becerisini geliştirme hem de Türk kültürünü tanıtma bakımından işlevsel ve öğretici materyaller olarak kullanılabileceği ortaya konulmuştur.

Eroğlu (2024), çalışmasında Anadolu Masalları İlkokul 1-2 Eğitim Seti'nde yer alan masalları değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Araştırmada Anadolu masalları, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında ve çocuklara temel insani, ahlaki ve toplumsal değerlerin kazandırılmasında kullanılabilecek önemli eğitsel metinler olarak ele alınmıştır. Çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonu iş birliğiyle yürütülen Anadolu Masalları Projesi'nin, unutulmaya yüz tutan kültürel kodları yeniden görünür kılma ve çocukların kendi kültürel anlatı geleneğiyle bağ kurmalarını sağlama açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmada doküman analizi modeli kullanılmış; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ilkokul 1-2 düzeyindeki eğitim setinde yer alan 15 masal, kök değerler açısından incelenmiştir. Araştırmada adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olmak üzere 10 kök değer temel alınmıştır. Bulgulara göre incelenen masallarda söz konusu kök değerlerin tamamına yer verildiği, ancak değerlerin dağılımında farklılıklar bulunduğu belirlenmiştir. En sık rastlanan değerin sorumluluk olduğu; öz denetim ve yardımseverlik değerlerinin de masallarda öne çıkan diğer değerler arasında yer aldığı

ifade edilmiştir. Buna karşılık adalet ve vatanseverlik değerlerinin masallarda daha sınırlı biçimde temsil edildiği görülmüştür. Çalışma sonucunda Anadolu Masalları İlkokul 1-2 Eğitim Seti'nin hem değerler eğitimi hem de din eğitimi açısından kullanılabilecek nitelikte olduğu; ayrıca çocuklara kültür, gelenek ve toplumsal değerleri tanıtma bakımından işlevsel bir kaynak sunduğu ortaya konulmuştur.

Karaca Akkol (2024), çalışmasında Anadolu masalları, masal kahramanları ve masal anlatıcılığı üzerine odaklanmıştır. Araştırmada masallar, sözlü anlatı geleneğinin en eski ve en etkili türlerinden biri olarak ele alınmış; özellikle Anadolu masallarının çocuklara tanıtılması, kültürel farkındalığın artırılması ve masal kahramanlarının eğitim ortamlarında görünür kılınması amaçlanmıştır. Çalışmada Anadolu masallarına ve bu masallarda yer alan kahramanlara ilişkin bilgi eksikliğinin giderilmesi gerektiği vurgulanmış; masal dinleme kültürünün çocukların duygu dünyasına, hayal gücüne, dil gelişimine ve kültürel aidiyetine katkı sağlayabileceği ifade edilmiştir. Araştırmada masal anlatıcılığı yalnızca geleneksel bir aktarım biçimi olarak değil, aynı zamanda çocuklarla kültürel bağ kurmayı sağlayan etkili bir eğitim ve iletişim yöntemi olarak değerlendirilmiştir. Anadolu Masalları Projesi kapsamında yürütülen çalışmaların ve masal anlatıcılığı eğitimlerinin, masalların günümüz eğitim süreçlerinde yeniden işlevsel hâle gelmesine katkı sunduğu belirtilmiştir. Ayrıca ilkokul ve ortaokul düzeyinde masal ve destanlara yönelik derslerin eğitim programlarında yer almasının, bu alandaki farkındalığı artıran önemli bir gelişme olduğu ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda Anadolu masallarının ve masal kahramanlarının çocuklara tanıtılmasının hem kültürel mirasın korunması hem de öğrencilerin kendi anlatı gelenekleriyle bağ kurmaları açısından önemli olduğu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle araştırma, masal anlatıcılığının eğitim ortamlarında daha bilinçli, sistemli ve kültürel temelli biçimde kullanılmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Kıralı (2024), çalışmasında Türk masallarında özel gereksinimli bireylerin nasıl sunulduğunu incelemiştir. Araştırmada özel gereksinimli birey kavramı, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal, davranışsal ya da gelişimsel alanlarda desteğe veya yönlendirmeye ihtiyaç duyması bağlamında ele alınmıştır. Çalışmada özel gereksinim durumlarının yalnızca bireysel bir farklılık olarak değil, aynı zamanda toplumsal algılar, kültürel kabuller ve anlatı geleneği içinde şekillenen temsiller bakımından

değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Türk masallarında özel gereksinimli bireylerin hangi özelliklerle betimlendiği, anlatı içinde nasıl konumlandırıldığı ve bu kişilere yönelik bakış açısının nasıl kurulduğu üzerinde durulmuştur. Araştırmada özel gereksinim türleri; zihinsel, işitsel, görsel, ortopedik, iletişimsel, öğrenme güçlüğü, duygusal-davranışsal farklılık, süreğen hastalık, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, çoklu yetersizlik ve üstün yetenek gibi kategoriler çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmada masalların, özel gereksinimli bireylere ilişkin kültürel algıları görünür kılan önemli anlatı metinleri olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda masallarda yer alan özel gereksinimli karakterlerin kimi zaman eksiklik, güçsüzlük ya da farklılık vurgusuyla; kimi zaman ise dayanıklılık, bilgelik, sıra dışı yetenek ya da dönüştürücü rol gibi olumlu anlamlarla temsil edilebildiği değerlendirilebilir. Araştırma sonucunda Türk masallarında özel gereksinimli bireylerin sunum biçimlerinin, toplumun farklılık algısını, kabul düzeyini ve destek anlayışını anlamada önemli veriler sunduğu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, masalların kapsayıcı eğitim, özel gereksinimli bireylere yönelik toplumsal farkındalık ve kültürel temsil açısından incelenebilecek değerli kaynaklar olduğunu göstermektedir.

Yaşın (2024), çalışmasında Anadolu masallarında yer alan mizahi unsurları mizah kuramları bağlamında incelemiştir. Araştırmada masallar, toplumun değerlerini kurgusal bir yapı içinde aktaran ve hem biçim hem de içerik özellikleri bakımından mizahın oluşmasına uygun anlatılar olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada masallarda görülen giriş, gelişme ve sonuç örgüsü; zaman, mekân, kişi ve olayların olağanüstü ya da hayalî bir düzlemde kurulması; gerçeklik ile hayalî dünyanın karşı karşıya gelmesi gibi unsurların mizahi yapıyı beslediği vurgulanmıştır. Masallardaki mizahın yalnızca güldürme işleviyle sınırlı olmadığı; aynı zamanda toplumsal değerleri sorgulama, bireysel ve sosyal davranışları eleştirme, farkındalık oluşturma ve anlatının iletisini daha etkili biçimde sunma işlevleri taşıdığı belirtilmiştir. Araştırmada masal ve mizahın tarihsel süreçte insanın çevresini, yaşadığı olayları ve doğayı anlamlandırma çabasıyla ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda masal anlatıcısının mizah yoluyla dinleyici ya da okuyucuyla güçlü bir iletişim kurduğu; mizahın anlatıyı ilgi çekici hâle getirdiği, dinleyiciyi eğlendirdiği, düşündürdüğü ve verilen mesajın anlaşılmasını kolaylaştırdığı üzerinde durulmuştur. Çalışma kapsamında Tahir

Alangu'nun, Pertev Naili Boratav'ın ve Az Gittik Uz Gittik Uz Gittik adlı eserde yer alan seçilmiş Anadolu masalları incelenmiş; toplam 59 masal metnindeki mizahi ögeler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarında mizahın, anlatının yapısal ve işlevsel özellikleriyle bütünleşen önemli bir unsur olduğu; bu mizahi unsurların hem kültürel aktarımı desteklediği hem de masalların eleştirel, eğitsel ve estetik yönünü güçlendirdiği ortaya konulmuştur.

Yurttadur (2024), çalışmasında Anadolu masal metinlerinde yer alan ikna etme tekniklerini incelemiştir. Araştırmada Anadolu masalları, yalnızca kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik yaşama ilişkin bilgi sunan anlatılar olarak değil; aynı zamanda kişiler arası iletişim, yönlendirme, etkileme ve inandırma süreçlerini içeren metinler olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada Aristoteles, Hovland ve Ayrıntılı İnceleme Olasılığı Modelleri temel alınarak masallarda kullanılan ikna stratejileri doküman analizi yöntemiyle ele alınmıştır. Araştırma kapsamında Anadolu'nun farklı bölgelerinden derlenmiş çok sayıda masal kitabı incelenmiş ve bu metinlerde karşılaşılan ikna teknikleri belirli kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Bulgulara göre masallarda tehdit, duygusal kanıt sunma, tekrar, soru sorma, evet-evet tekniği, fiziksel kanıt sunma, hediye verme, benzeşim kurma, hayaller kurdurma, karşılıklılık, kıtlık, mantıksal kanıt sunma, otoriteye başvurma, çoğunluğa uyma, önce küçük sonra büyük rica, önce büyük sonra küçük rica, sosyal kanıt sunma ve uyumluluk gibi çeşitli ikna yollarının kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmada ikna tekniklerinin masallarda çoğunlukla karakterler arası diyaloglar ve olay örgüsünü yönlendiren durumlar içinde ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte ikna sürecinin yalnızca olumlu sonuçlara hizmet etmediği; kimi zaman aldatma, kandırma, zorlama ya da çıkar sağlama amacıyla da kullanılabildiği belirtilmiştir. Araştırma sonucunda Anadolu masallarında ikna etme biçimlerinin zengin ve çeşitli olduğu, bu tekniklerin masal kahramanlarının davranışlarını yönlendirmede ve olayların gelişimini şekillendirmede önemli bir işlev üstlendiği ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, Anadolu masallarının iletişim, söylem, sosyal etkileşim ve kültürel aktarım açısından da incelenebilecek çok katmanlı metinler olduğunu göstermektedir.

Geylan (2025), çalışmasında okul öncesi eğitim kurumları için hazırlanan masal kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nin aktarım amaçlarına

katkısını incelemiştir. Araştırmada masal kitapları, kültürel miras unsurlarının çocuklara erken yaşlardan itibaren tanıtılmasında ve kültürel sürekliliğin sağlanmasında kullanılabilecek önemli eğitim materyalleri olarak ele alınmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmada doküman incelemesi kullanılmış; araştırmanın kapsamı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2019-2024 yılları arasında başlatılan Anadolu Masalları Okul Öncesi Masal Seti ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada masal setinde yer alan örnekler işlevsel kurama göre değerlendirilmiş ve bu metinlerin Somut Olmayan Kültürel Miras'ın temel alanlarıyla ilişkisi analiz edilmiştir. Araştırmada ayrıca 2019 yılından önce okul öncesi düzeyde MEB tarafından ders materyali olarak yayımlanan masal çalışmalarının bulunmadığı belirtilmiş; Anadolu Masalları Projesi'nin halk bilimi, eğitim ve kültür aktarımı bakımından önemli bir girişim olduğu vurgulanmıştır. Bulgulara göre incelenen masal setinde Somut Olmayan Kültürel Miras'ın beş temel alanına ilişkin unsurların sıklıkla temsil edildiği, bu nedenle masalların çocukların kültürel kodlarla erken yaşta karşılaşmasına katkı sunduğu ifade edilmiştir. Çalışmada masal kitaplarının öğretmenler için kaynak niteliği taşıdığı, kültürel miras aktarımında öğretmenlerin ve öğretmen yetiştirme kurumlarının belirleyici rol üstlendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, söz konusu masal setinin MEB kitaplığında ve dijital kaynaklarda erişilebilir olmamasının kültürel aktarımın sürdürülebilirliği açısından bir sınırlılık oluşturduğu ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda okul öncesi masal kitaplarının kültürel miras aktarımında işlevsel bir araç olduğu; ancak bu materyallerin daha erişilebilir, sürdürülebilir ve sistemli biçimde eğitim ortamlarına dâhil edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öztemiz (2025), çalışmasında masalların çocuklar için felsefe yaklaşımında özenli düşünme boyutunun geliştirilmesinde nasıl bir araç olarak kullanılabileceğini incelemiştir. Araştırmada felsefi düşünmenin yalnızca eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileriyle sınırlı olmadığı; bireyin kendisiyle, başkalarıyla ve çevresiyle kurduğu ilişkilerde duyarlılık, empati, sorumluluk ve değer temelli farkındalık geliştirmesini sağlayan özenli düşünme boyutunu da içerdiği vurgulanmıştır. Çalışmada Matthew Lipman'ın çocuklar için felsefe yaklaşımı temel alınmış ve Lipman'ın programında yer alan özenli düşünme bileşenleri masal metinleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda Anadolu masalları, çocukların ahlaki yargılarını, empatik tutumlarını, duyuşsal farkındalıklarını, değer algılarını ve ilişkisel düşünme becerilerini

destekleyebilecek edebî metinler olarak ele alınmıştır. Araştırmada seçilen masallar; özenli düşünmeyi içermeleri, pedagojik açıdan uygun olmaları ve çocuğa doğrudan öğüt vermekten çok düşünme, tartışma ve anlamlandırma imkânı sunmaları bakımından değerlendirilmiştir. Yapılan incelemelerde bazı masallarda özenli düşünmenin tüm alt boyutlarının yeterince temsil edilmediği görülmüş; bu eksiklikler dikkate alınarak masallar yeniden düzenlenmiş ve tamamlayıcı içerikler geliştirilmiştir. Çalışmada ayrıca masallara dayalı öncü fikirler ve etkinlikler hazırlanarak öğretmenlerin sınıf içinde kullanabileceği felsefi sorgulama süreçleri desteklenmiştir. Araştırma sonucunda masalların, çocuklar için felsefe uygulamalarında özenli düşünmeyi geliştirmeye elverişli, kültürel açıdan anlamlı ve pedagojik olarak işlevsel metinler olduğu ortaya konulmuştur. Bu yönüyle çalışma, Anadolu masallarının yalnızca değer aktarımı ya da kültürel mirasın korunması açısından değil, aynı zamanda çocukların felsefi düşünme, empati kurma, duyarlı davranma ve etik sorgulama becerilerini geliştirme bakımından da etkili biçimde kullanılabileceğini göstermektedir.

İlgili araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, Anadolu masallarına yönelik çalışmaların iki ana eksende yoğunlaştığı görülmektedir. İlk eksende masalların yapı, motif, tip, sembol, sosyal hayat, hukuk, adalet, iyilik-kötülük, mizah, ikna, uyku ve hayvan figürleri gibi halk edebiyatı ve kültür incelemeleri bağlamında ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar, Anadolu masallarının yalnızca olağanüstü olaylara dayalı anlatılar olmadığını; toplumun değer yargılarını, inançlarını, ahlak anlayışını, sosyal düzenini, kültürel belleğini ve sembolik anlam dünyasını yansıtan çok katmanlı metinler olduğunu ortaya koymaktadır. İkinci eksende ise masalların eğitim, değerler eğitimi, Türkçe öğretimi, okul öncesi eğitim, yaratıcı drama, masal anlatıcılığı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, çocuklar için felsefe ve somut olmayan kültürel miras aktarımı gibi pedagojik alanlarda işlevsel bir materyal olarak incelendiği görülmektedir. Özellikle 2022 yılından sonra yapılan çalışmaların Anadolu Masalları Projesi, MEB eğitim setleri ve okul öncesi/ilkokul düzeyindeki uygulamalar etrafında yoğunlaştığı dikkati çekmektedir. Bu durum, Anadolu masallarının son yıllarda yalnızca halk edebiyatı metni olarak değil, aynı zamanda eğitim ortamlarında kullanılabilecek kültürel ve pedagojik bir kaynak olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Çalışmaların önemli bir bölümünde nitel araştırma yaklaşımı,

doküman incelemesi, içerik analizi, betimsel analiz ve durum çalışması gibi yöntemlerin kullanıldığı; bu yönüyle literatürün daha çok metin çözümlemesi ve öğretim materyali değerlendirmesi ekseninde geliştiği söylenebilir. Bununla birlikte mevcut araştırmalar, Anadolu masallarının değer aktarımı, kültürel kimlik, dil becerileri, ahlaki gelişim, sosyal-duygusal öğrenme ve kültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından güçlü bir kaynak olduğunu ortak biçimde ortaya koymaktadır. Ancak çalışmaların çoğunun belirli masal setleri, belirli motifler veya belirli eğitim düzeyleriyle sınırlı olması, Anadolu masallarının farklı yaş grupları, farklı öğrenme alanları, program kazanımları ve uygulamalı öğretim süreçleri bağlamında daha bütüncül biçimde incelenmesine ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir. Şekil 2.5'te ilgili araştırmaların özeti ve tematik odakları bulunmaktadır.

Şekil 2.5 İlgili araştırmaların tematik odakları

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, inceleme materyalleri, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ile geçerlik ve güvenirliğe ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, okul öncesi döneme yönelik Anadolu masallarının 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında incelenmesini amaçlayan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, olgu ve durumların kendi bağlamı içinde ayrıntılı biçimde anlaşılmasına, yorumlanmasına ve anlamlandırılmasına imkân veren araştırma yaklaşımlarıdır (Creswell, 2013; Merriam ve Tisdell, 2016). Bu araştırmada incelenen temel veri kaynağını yazılı masal metinleri ve okul öncesi eğitim programları oluşturduğundan, araştırma doküman incelemesi yöntemiyle yürütülmüştür. Doküman incelemesi, araştırma problemiyle ilişkili yazılı, görsel ya da dijital belgelerin sistematik biçimde incelenmesi, çözümlenmesi ve yorumlanması sürecidir (Bowen, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Araştırmada Anadolu masalları, belirlenen eğitim programlarında yer alan kazanım, gösterge, öğrenme çıktısı ve değerler açısından incelenmiştir. Bu yönüyle çalışma hem betimsel hem de yorumlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Betimsel yönü, masal metinlerinde programlarda yer alan kazanım, öğrenme çıktısı, gösterge ve değerlerin bulunup bulunmadığının sistematik olarak belirlenmesine dayanmaktadır. Yorumlayıcı yönü ise masal metinleri ile program unsurları arasındaki ilişkinin bağlama duyarlı biçimde değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Nitel araştırmalarda amaç yalnızca verileri sayısallaştırmak değil, verinin bağlamını, anlamını ve araştırma problemiyle ilişkisini bütüncül biçimde ortaya koymaktır (Patton, 2015). Bu doğrultuda araştırmada Anadolu masallarının okul öncesi eğitim programlarıyla ilişkilendirilebilirliği ayrıntılı olarak çözümlenmiştir.

Araştırma iki aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada masallarda programlarda yer alan kazanım, öğrenme çıktısı ve göstergelerin bulunup bulunmadığı incelenmiş; bulunan unsurlar ilgili program kodlarıyla eşleştirilmiştir. İkinci aşamada ise 2024 programlarında yer alan değerlerin masal metinlerinde temsil edilme durumu belirlenmiştir. Böylece araştırma, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde program temelli kullanım potansiyelini hem gelişimsel/kazanımsal hem de değerler eğitimi açısından değerlendirmeyi amaçlamıştır.

3.2 İnceleme Materyalleri

Araştırmanın inceleme materyallerini okul öncesi döneme yönelik Anadolu masalları ile 2013 ve 2024 okul öncesi eğitim program dokümanları oluşturmaktadır. Nitel araştırmalarda "çalışma grubu" kavramı yalnızca insan katılımcılarla sınırlı değildir; doküman, metin, arşiv kaydı, görsel materyal ve resmî belge gibi veri kaynakları da araştırmanın inceleme materyali olarak kullanılabilir (Merriam ve Tisdell, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada insan katılımcılardan veri toplanmadığı için araştırmanın çalışma grubu yerine "inceleme materyalleri" ya da "çalışma materyali" kavramının kullanılması daha uygundur. İnceleme materyalleri EK-A'da sunulmuştur.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen doküman inceleme formları aracılığıyla toplanmıştır. Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda veri toplama araçlarının araştırmanın amacına, incelenecek dokümanların niteliğine ve analiz birimlerine uygun biçimde yapılandırılması gerekir (Bowen, 2009). Bu doğrultuda araştırmada iki temel veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan ilki "Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı ve Gösterge İnceleme Formu", ikincisi ise "Masal-Değer İnceleme Formu"dur. Veri toplama araçlarının hazırlanmasında öncelikle ilgili program dokümanları ayrıntılı biçimde incelenmiş; programlarda yer alan kazanım, öğrenme çıktısı, gösterge ve değer ifadeleri listelenmiştir. Daha sonra bu unsurlar araştırmanın amaçlarına uygun biçimde formlara aktarılmıştır. Formların kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla okul öncesi eğitimi, Türkçe eğitimi ve nitel araştırma yöntemleri alanlarında uzman görüşüne başvurulması önerilmektedir. Uzman görüşü,

ölçme aracının araştırma amacını ne ölçüde karşıladığını ve içerik açısından yeterli olup olmadığını değerlendirmede önemli bir geçerlik kanıtı olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2021).

3.3.1 Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı İnceleme Formu

Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı ve Gösterge İnceleme Formu, masal metinlerinde 2013 ve 2024 okul öncesi eğitim programlarında yer alan kazanım, öğrenme çıktısı ve göstergelerin bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formda masal adı, masalın kısa içeriği, ilgili program yılı, gelişim alanı ya da öğrenme alanı, kazanım/öğrenme çıktısı kodu, gösterge kodu, masalda bu unsurun bulunma durumu ve ilgili açıklama bölümleri yer almıştır. Bu form aracılığıyla her masal, programlarda yer alan unsurlarla karşılaştırılmış ve metinde karşılığı bulunan kazanım, öğrenme çıktısı ya da göstergeler kodlanmıştır. Söz konusu form Ek-B'da sunulmuştur.

3.3.2 Masal-Değer İnceleme Formu

Masal-Değer İnceleme Formu ise 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerlerin masal metinlerinde temsil edilme durumunu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Formda masal adı, değer kategorisi, değerin masalda bulunma durumu, değerin hangi olay, karakter davranışı, diyalog ya da sonuç üzerinden temsil edildiği ve açıklama bölümleri yer almıştır. Değer incelemesinde yalnızca değerin açık biçimde adlandırılması değil, masalın olay örgüsü, karakter davranışları, çatışma yapısı ve sonuç bölümü içinde örtük biçimde temsil edilmesi de dikkate alınmıştır. Çünkü masallarda değerler çoğu zaman doğrudan ifade edilmez; karakterlerin tutumları, olayların gelişimi ve anlatının verdiği ileti aracılığıyla sezdirilir. İnceleme formu EK-C'de sunulmuştur.

3.4 Veri Toplama Süreci

Araştırmada veri toplama süreci birkaç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, araştırma kapsamına alınan Anadolu masalları ve okul öncesi eğitim program

dokümanları temin edilmiştir. Ardından 2013 ve 2024 okul öncesi eğitim programları ayrıntılı biçimde incelenmiş; programlarda yer alan kazanım, öğrenme çıktısı, gösterge ve değerler araştırma amacı doğrultusunda listelenmiştir. Bu aşamada program unsurlarının kodları korunmuş ve analiz sürecinde kullanılmak üzere sistematik bir veri tabanı oluşturulmuştur.

İkinci aşamada, araştırma kapsamındaki masallar birkaç kez okunmuştur. İlk okuma, masalın genel olay örgüsünü, karakterlerini, temel iletisini ve değer yapısını anlamaya yönelik olarak yapılmıştır. İkinci okuma, program kazanımları, öğrenme çıktıları ve göstergelerle ilişkilendirilebilecek bölümlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Üçüncü okuma ise değerlerin açık ya da örtük biçimde temsil edildiği bölümlerin belirlenmesine yöneliktir. Nitel araştırmalarda veriye tekrar tekrar dönmek, kodlamanın tutarlılığını artıran ve araştırmacının veriyle derinlemesine ilişki kurmasını sağlayan önemli bir süreçtir (Creswell, 2013; Miles vd., 2014).

Üçüncü aşamada, masal metinlerinde program unsurlarıyla ilişkilendirilebilecek ifadeler, olaylar, karakter davranışları ve anlatı sonuçları ilgili formlara işlenmiştir. Bu süreçte her masal, önce 2013 programındaki kazanım ve göstergeler açısından, ardından 2024 programındaki öğrenme çıktısı ve göstergeler açısından değerlendirilmiştir. Daha sonra 2024 programlarında yer alan değerler bakımından masallar yeniden incelenmiştir. Böylece aynı masal metni, araştırmanın iki temel amacı doğrultusunda iki ayrı çözümleme sürecinden geçirilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi birlikte kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenmiş tema, kategori ya da ölçütlere göre düzenlenerek yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada 2013 ve 2024 okul öncesi eğitim programlarında yer alan kazanım, öğrenme çıktısı, gösterge ve değerler önceden belirlenmiş analiz çerçevesini oluşturduğu için betimsel analizden yararlanılmıştır. İçerik analizi ise metinlerde yer alan anlamlı birimlerin kodlanması, kategorilere ayrılması ve bu kategoriler arasındaki ilişkilerin yorumlanması sürecidir (Krippendorff, 2019). Masal metinlerinde

değerlerin açık ya da örtük biçimde temsil edildiği durumları belirlemek ve program unsurlarıyla ilişkilerini ortaya koymak için içerik analizi yaklaşımından da yararlanılmıştır. Analiz süreci iki temel aşamada yürütülmüştür.

Birinci aşamada, masallar 2013 ve 2024 okul öncesi eğitim programlarının kazanım, öğrenme çıktısı ve göstergeleri açısından incelenmiştir. Bu aşamada her masal için ilgili kazanım ya da öğrenme çıktısının masalda bulunup bulunmadığı belirlenmiş; bulunması durumunda ilgili program kodu forma işlenmiştir. Örneğin bir masalda yardımlaşma, paylaşma, başkasının duygusunu fark etme ya da problem çözme davranışı yer alıyorsa, bu durum ilgili programdaki sosyal-duygusal gelişim alanı, değerler alanı ya da ilgili öğrenme çıktısı/göstergeyle ilişkilendirilmiştir. Ancak kodlama yapılırken yalnızca yüzeysel benzerliklere dayanılmamış, masalın bağlamı ve program ifadesinin anlamı birlikte değerlendirilmiştir.

İkinci aşamada, masallar 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerler açısından incelenmiştir. Bu aşamada her masalda hangi değerlerin yer aldığı, bu değerlerin hangi karakter davranışı, olay örgüsü, çatışma, sonuç ya da ileti üzerinden temsil edildiği belirlenmiştir. Değerlerin kodlanmasında hem açık ifadeler hem de örtük anlamlar dikkate alınmıştır. Örneğin bir karakterin zor durumda olan birine destek olması yardımseverlik; verdiği sözü tutması sorumluluk ya da dürüstlük; haksızlık karşısında doğru olanı savunması adalet değeriyle ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte değer kodlamalarında araştırmacı yorumunu sınırlamak amacıyla her kodun masal metnindeki somut bir karşılığa dayandırılmasına özen gösterilmiştir. Analiz sonucunda her masal için kazanım/öğrenme çıktısı/gösterge eşleştirmeleri ve değer eşleştirmeleri ayrı ayrı tablolaştırılmıştır. Böylece hangi masalın hangi program unsuruyla ilişkilendirilebildiği ve hangi değerleri içerdiği sistematik biçimde gösterilmiştir. Bulguların sunumunda frekanslardan yararlanılabilir; ancak bu araştırma temelde nitel bir inceleme olduğu için frekanslar tek başına anlamlandırıcı veri olarak değil, bulguların genel eğilimini destekleyen yardımcı göstergeler olarak değerlendirilmelidir. Nitel araştırmalarda sayısal özetlemeler, yorumun yerine geçmez; verideki örüntüleri görünür kılmak için destekleyici biçimde kullanılabilir (Miles vd., 2014).

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik, nicel araştırmalardaki anlamından farklı olarak inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramlarıyla ele alınmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla çeşitli önlemler alınmıştır. Öncelikle araştırmanın veri kaynakları, analiz ölçütleri ve kodlama süreci ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Araştırma kapsamına alınan masalların hangi ölçütlere göre seçildiği, program dokümanlarının nasıl incelendiği, kodlama formlarının nasıl geliştirildiği ve verilerin nasıl analiz edildiği açık biçimde belirtilmiştir. Bu durum araştırmanın aktarılabilirliğini ve izlenebilirliğini güçlendirmektedir.

Araştırmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla veri kaynakları birden fazla kez okunmuş ve kodlamalar farklı zamanlarda tekrar gözden geçirilmiştir. Ayrıca programlarda yer alan kazanım, öğrenme çıktısı, gösterge ve değer ifadeleri doğrudan analiz ölçütü olarak kullanılmıştır. Böylece araştırmacının öznel yorumunun sınırlandırılması ve kodlamaların resmî program ifadelerine dayandırılması amaçlanmıştır. Nitel araştırmalarda araştırmacının yorumlarının veriye dayalı olması ve analiz sürecinin açık biçimde belgelenmesi, inandırıcılığı artıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Creswell, 2013; Merriam ve Tisdell, 2016).

Güvenirliği sağlamak amacıyla kodlama sürecinde uzman görüşüne başvurulması ve mümkünse bağımsız kodlayıcı kullanılması önerilmektedir. Bu çalışmada araştırmacı tarafından yapılan kodlamaların bir bölümü, okul öncesi eğitimi ve/veya nitel araştırma yöntemleri alanında uzman ikinci bir değerlendirici tarafından incelenmiştir. Kodlayıcılar arasındaki görüş birliği ve görüş ayrılığı belirlenerek Miles ve Huberman'ın güvenirlik formülü kullanılmış: Güvenirlik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)x100 ve bu sonuç %93 olarak bulunmuştur. Kodlayıcılar arasında %80 ve üzeri uyum sağlanması, nitel veri analizinde kabul edilebilir bir güvenirlik düzeyi olarak değerlendirilmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Miles vd., 2014). Görüş ayrılığı bulunan kodlamalarda araştırmacı ve uzman bir araya gelerek ilgili masal bölümü ve program ifadesi yeniden değerlendirilmiş ve nihai karar ortak uzlaşıyla verilmiştir.

Araştırmanın teyit edilebilirliğini artırmak amacıyla analiz sürecinde kullanılan formlar, kodlama tabloları, program kazanım ve değer listeleri ile masallardan elde edilen örnek ifadeler düzenli biçimde saklanmıştır. Böylece araştırmanın bulgularına nasıl ulaşıldığı izlenebilir hâle getirilmiştir.

3.7 Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda araştırmacı, veri toplama ve analiz sürecinin etkin bir parçasıdır. Bu nedenle araştırmacının araştırma sürecindeki rolünü, veriyle ilişkisini ve yorumlama sürecindeki konumunu açık biçimde belirtmesi önemlidir (Creswell, 2013). Bu çalışmada araştırmacı, Anadolu masallarını belirlenen program dokümanları çerçevesinde incelemiş; masal metinleri ile program kazanımları, öğrenme çıktıları, göstergeler ve değerler arasında ilişki kurmuştur. Kodlama sürecinde araştırmacı yorumu bütünüyle ortadan kaldırılamasa da her eşleştirmenin program ifadesi ve masal metnindeki somut karşılığı dikkate alınarak yapılmasına özen gösterilmiştir. Böylece analiz sürecinde keyfî yorumlardan kaçınılmış ve bulguların araştırma amacıyla tutarlı biçimde ortaya konulması sağlanmıştır.

3.8 Etik Hususlar

Bu araştırma, yazılı ve yayımlanmış dokümanlar üzerinden yürütüldüğü için insan katılımcılardan doğrudan veri toplanmamıştır. Bu nedenle görüşme, gözlem ya da deneysel uygulama gibi katılımcı onamı gerektiren bir süreç bulunmamaktadır. Bununla birlikte araştırmada etik ilkelere uygun olarak kullanılan tüm program dokümanları, masal kitapları ve bilimsel kaynaklar kaynakçada gösterilmektedir. Araştırmada verilerin çarpıtılmamasına, program ifadelerinin bağlamından koparılmamasına ve masal metinlerinin araştırma amacı dışında yorumlanmamasına dikkat edilmiştir. Akademik etik açısından araştırmanın tüm aşamalarında özgünlük, kaynak gösterme, dürüst raporlama ve bulguların nesnel biçimde sunulması temel ilke olarak benimsenmiştir.

4. BULGULAR

4.1 Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında birinci araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masalları, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, motor gelişim ve öz bakım becerileri alanları açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?" şeklindedir. Tablo 4.1'de Okul Öncesi Anadolu masallarının 2013 okul öncesi eğitim programı gelişim alanlarına göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 4.1 2013 programı gelişim alanlarına göre dağılım

Masallar	Bilişsel Gelişim	Dil Gelişimi	Sosyal-Duygusal Gelişim	Motor Gelişim	Öz Bakım Becerileri
Altın Balta	Var	Var	Var	Var	Yok
Altın Yumurtlayan Tavuk	Var	Var	Var	Var	Yok
Aslan ile Fare	Var	Var	Var	Var	Var
Aslan, Tilki ve Geyik	Var	Var	Var	Var	Var
Ayağına Diken Batan Serçe	Var	Var	Var	Var	Var
Ayşe, Fatma, Kuzular	Var	Var	Var	Var	Var
Bit Hatun ve Pire Bey	Var	Var	Var	Var	Yok
Eş, Eşini Bulmayınca	Var	Var	Var	Var	Yok
İmdi Dede	Var	Var	Var	Var	Yok
Karga ile Tilki	Var	Var	Var	Var	Var
Kitap Okuyan Ayı	Var	Var	Var	Yok	Var
Köpek Yavrusu ile Kedi	Var	Var	Var	Var	Var
Tavşan ile Kirpi	Var	Var	Var	Var	Yok
Tilki ile Eşek	Var	Var	Var	Var	Yok
Tilki ile Leylek	Var	Var	Var	Var	Var

Tablo 4.1 incelendiğinde 15 masalın tamamı bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla ilişkilendirilmektedir. Bu durum, Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan temel gelişim alanlarından özellikle zihinsel süreçler, sözel ifade-anlama becerileri ve sosyal-duygusal kazanımlar açısından güçlü bir içerik sunduğunu göstermektedir. Masalların

olay örgüsü, neden-sonuç ilişkileri, problem çözme durumları, karakterler arası etkileşimler ve ahlaki çıkarımlar içermesi bilişsel ve sosyal-duygusal alanlarla yoğun biçimde ilişkilendirilmesini açıklamaktadır. Benzer şekilde, masalların anlatı temelli yapısı; dinleme, anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, olay sıralama ve kendini ifade etme gibi dil gelişimi göstergeleriyle doğrudan örtüşmektedir.

Motor gelişim alanı bakımından dağılım oldukça yüksek olmakla birlikte tam kapsayıcı değildir. İncelenen 15 masaldan 14'ünde motor gelişim alanına ilişkin kazanım ya da göstergelere yer verildiği, yalnızca Kitap Okuyan Ayı masalında motor gelişim alanıyla doğrudan bir ilişkilendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu bulgu, masalların önemli bir bölümünde hareket, eylem, beden kullanımı, yer değiştirme, nesne kullanımı ya da dramatizasyon yoluyla desteklenebilecek içeriklerin bulunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte motor gelişim alanındaki ilişkilendirmenin bilişsel, dil ve sosyal-duygusal alanlara göre daha dolaylı olduğu söylenebilir; çünkü masallar doğal yapıları gereği öncelikle anlatı, iletişim ve değer aktarımı temelli metinlerdir.

Öz bakım becerileri alanı ise diğer gelişim alanlarına göre daha sınırlı bir dağılım göstermektedir. 15 masaldan 8'inde öz bakım becerilerine ilişkin kazanım ya da göstergeler bulunurken, 7 masalda bu alanla doğrudan ilişki kurulmamıştır. Altın Balta, Altın Yumurtlayan Tavuk, Bit Hatun ve Pire Bey, Eş Eşini Bulmayınca, İmdi Dede, Tavşan ile Kirpi ve Tilki ile Eşek masallarında öz bakım becerileri alanının yer almaması, bu masalların daha çok bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal içeriklere odaklandığını göstermektedir. Buna karşılık Aslan ile Fare, Aslan Tilki ve Geyik, Ayağına Diken Batan Serçe, Ayşe Fatma Kuzular, Karga ile Tilki, Kitap Okuyan Ayı, Köpek Yavrusu ile Kedi ve Tilki ile Leylek masallarında öz bakım becerilerine ilişkin içeriklerin bulunması, bazı masalların sorumluluk alma, günlük yaşam becerileri ya da bedensel farkındalık gibi davranışlarla ilişkilendirilebildiği söylenebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı gelişim alanları açısından dengeli ancak eşit yoğunlukta olmayan bir dağılım sergilediği söylenebilir. Bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal-duygusal gelişim alanları bütün masallarda temsil edilerek güçlü bir çekirdek yapı

oluşturmaktadır. Motor gelişim alanı büyük ölçüde desteklenmekle birlikte bir masalda yer almamaktadır. Öz bakım becerileri ise en sınırlı temsil edilen alan olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgu, masalların okul öncesi eğitimde özellikle dil, düşünme, sosyal ilişki kurma, değerleri fark etme ve duygusal anlamlandırma süreçlerini destekleyen etkili materyaller olduğunu; ancak öz bakım becerilerinin kazandırılmasında masalların tek başına yeterli görülmemesi, bu alanın uygulamalı etkinlikler, günlük yaşam rutinleri ve öğretmen rehberliğindeki yaşantılarla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırma sorusuna doğrudan yanıt olarak ifade etmek gerekirse: Okul öncesi Anadolu masalları, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanları açısından en yoğun biçimde bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında dağılım göstermekte; motor gelişim alanında yüksek düzeyde, öz bakım becerileri alanında ise daha sınırlı düzeyde temsil edilmektedir. Bu dağılım, masalların okul öncesi dönemde bütüncül gelişimi destekleme potansiyeline sahip olmakla birlikte, özellikle öz bakım becerileri bakımından tamamlayıcı etkinliklerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu sonuç, masalların yalnızca kültürel aktarım aracı olarak değil, program kazanımlarıyla ilişkilendirilebilen pedagojik materyaller olarak da değerlendirilebileceğini göstermektedir. Özellikle anlatı yapısı, karakterler arası ilişkiler ve olay örgüsü, çocukların farklı gelişim alanlarını eş zamanlı olarak destekleyen doğal öğrenme fırsatları sunmaktadır.

4.2 İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında ikinci araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masalları, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına ilişkin hangi kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilebilmektedir?" şeklindedir. Şekil 4.1'de gelişim alanlarının kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmiş bulguları sunulmaktadır.

Masallar	Bilişsel Gelişim	Dil Gelişimi	Sosyal ve Duygusal Gelişim	Motor Gelişim	Öz Bakım Becerileri
	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge
Altın Balta	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 4(1,2,3,4,5) 17(1,2)	1(1) 2(1,2) 3(1,2) 4(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 8(1,2,3) 9(1,2,4) 10(1,2,3,4,5)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(1,2) 7(2) 10(2) 15(1,2,3,4)	4(8,10,12,14) 5(1,2,3,4)	Yok
Altın Yumurtlayan Tavuk	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 4(1,2,3,4,5) 17(1,2)	1(1) 2(1,2) 3(1,2) 4(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 8(1,2,3) 10(1,2,3) 12(3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(1,2) 7(2) 10(2) 15(1,2,3,4)	4(8,10,12,14)	Yok
Aslan ile Fare	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1,3) 9(1,3,4,5) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 8(1,2,3) 1(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(2) 10(2) 15(2)	4(3,4,12)	7(1,2,5)
Aslan,Tilki ve Geyik	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 9(1,2,4) 11(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(2) 10(2) 15(2)	4(7,9)	7(1,2,4,5)
Ayağına Diken Batan Serçe	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 17(1,2)	1(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 4(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 11(1,2,3)	3(1) 4(1,2,3) 5(2) 7(2) 15(2)	4(7,9,10)	7(1,2,5)
Ayşe,Fatma,Kuzular	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 4(1,2,3,4,5) 17(1,2)	2(1,2) 3(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 9(1,2,4) 10(1,2,3,4,5)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(1) 10(2) 15(2,3,4)	4(5,6,7,9,11)	7(1,2,4,5)
Bit Hatun ve Pıne Bey	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 17(1,2)	1(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 11(1,2,3)	4(1,2,3) 5(1,2) 10(2) 15(2)	1(1,2,3,5,8,9,10,11,13,14,15) 2(2)	Yok
Eş, Eşini Bulmayınca	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 3(1,3) 4(1,3,4) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 8(1,2,3) 1(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(2) 7(2) 10(2) 15(2,3,4)	1(2,3,8) 4(6,7,9,10,11,12)	Yok
İmdi Dede	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 17(1,2)	1(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 9(1,2,4)	4(1,2,3) 5(1,2) 7(2) 10(2) 15(2)	4(1,3,4,7,9,10,11,12)	Yok
Karga ile Tilki	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 11(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(2) 10(2) 15(2)	1(1,2,3,4,5,6,7,10,11,12,13,14,15,16,17) 2(2) 4(3,4,5,6,7,8,9,10,11,12)	7(1,2,4)
Kitap Okuyan Ayı	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 4(,3,4) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(,2) 10(2) 15(,2,3,4)	1(2,3,8) 4(6,7,9,10,11,12)	4(1,2,3)
Köpek Yavrusu İle Kedi	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 2(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(2) 10(2) 15(,2,3,4)	4(5,6,7,9)	7(1,2,4)
Tavşan ile Kirpi	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(1,2) 10(2) 15(2)	1(2,3,5,8,9) 4(6,9,10,11) 5(1,4)	Yok
Tilki ile Lepkek	1(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 4(,3,4) 17(1,2)	2(1,2) 2(1,2) 3(1,2) 5(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12) 6(1,2,3,4) 7(1,2,3) 10(1,3,4,5)	3(1,2,3) 4(1,2,3) 5(2) 10(2) 10(2) 15(,2,3,4)	1(1,2,3,9,13)	Yok

Şekil 4.1 2013 programı gelişim alanlarının kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmesi

Şekil 4.1 kapsamında incelenen bulgular, Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına ait çok sayıda kazanım ve göstergeyle ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. Şekil incelendiğinde masalların

özellikle dil gelişimi alanında oldukça yoğun bir kazanım-gösterge dağılımına sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, masalların anlatı temelli yapısından kaynaklanmaktadır. Masallar; dinleme, anlama, sözcük dağarcığını kullanma, olayları sıralama, anlatılanları yorumlama ve sözel ifade becerilerini destekleyen içerikler sunduğu için dil gelişimi kazanımlarıyla güçlü biçimde örtüşmektedir.

Bilişsel gelişim alanı açısından bakıldığında masalların büyük ölçüde dikkat, algılama, ilişki kurma, neden-sonuç bağlantısı oluşturma, problem çözme, tahmin etme ve çıkarımda bulunma gibi zihinsel süreçlerle ilişkilendirilebildiği görülmektedir. Masallarda yer alan olay örgüsü, karakterlerin karşılaştıkları problemler ve bu problemlere yönelik çözümler, çocukların bilişsel süreçlerini destekleyen doğal öğrenme durumları oluşturmaktadır. Bu nedenle bilişsel gelişim alanındaki kazanım ve göstergelerin masallarda belirgin biçimde yer alması beklenen ve anlamlı bir bulgudur.

Sosyal ve duygusal gelişim alanında da masalların çok sayıda kazanım ve göstergeyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Masallarda yer alan yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk alma, başkalarının duygularını fark etme, empati kurma, doğru-yanlış ayrımı yapma ve sosyal ilişkileri anlamlandırma gibi temalar, bu alanın güçlü biçimde temsil edilmesini sağlamaktadır. Bu yönüyle Anadolu masalları, yalnızca kültürel değerlerin aktarımında değil, çocukların sosyal-duygusal farkındalıklarının geliştirilmesinde de işlevsel bir eğitim materyali niteliği taşımaktadır.

Motor gelişim alanında ise kazanım ve göstergelerin masallar arasında farklı yoğunluklarda dağıldığı görülmektedir. Bazı masallarda hareket, yer değiştirme, beden kullanımı, nesneyle etkileşim ve dramatizasyon yoluyla desteklenebilecek kazanımlar yer alırken, bazı masallarda bu alan daha sınırlı kalmıştır. Bu bulgu, motor gelişimin masal metinlerinde doğrudan değil, çoğunlukla masalın etkinliğe dönüştürülmesi yoluyla desteklenebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla masallar, motor gelişim açısından özellikle drama, oyun, canlandırma ve hareket temelli etkinliklerle bütünleştirildiğinde daha işlevsel hâle gelebilir.

Öz bakım becerileri alanı ise diğer gelişim alanlarına kıyasla daha sınırlı biçimde temsil edilmektedir. Şekilde bazı masalların öz bakım becerilerine ilişkin kazanım ve göstergelerle ilişkilendirildiği, bazı masallarda ise bu alanın "yok" olarak belirtildiği görülmektedir. Bu durum, öz bakım becerilerinin masallar aracılığıyla tamamen dışlanmadığını; ancak bu alanın bilişsel, dilsel ve sosyal-duygusal alanlar kadar yoğun biçimde temsil edilmediğini göstermektedir. Öz bakım becerilerinin daha çok günlük yaşam deneyimleri, rutinler ve uygulamalı etkinliklerle desteklenen bir alan olması, bu dağılımı açıklamaktadır.

Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına ait kazanım ve göstergelerle çok yönlü biçimde ilişkilendirilebildiği görülmektedir. En güçlü ilişkilendirme dil gelişimi, bilişsel gelişim ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında ortaya çıkarken; motor gelişim ve öz bakım becerileri alanlarında daha seçici ve sınırlı bir dağılım söz konusudur. Bu bulgu, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde program kazanımlarını destekleyen zengin bir içerik sunduğunu, ancak özellikle motor gelişim ve öz bakım becerileri bakımından öğretmen rehberliğinde planlanan tamamlayıcı etkinliklerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.3 Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında üçüncü araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanları bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?" şeklindedir. Tablo 4.2'de Okul Öncesi Anadolu masallarının 2024 okul öncesi eğitim programı gelişim alanlarına göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 4.2 2024 programı gelişim alanlarına göre dağılım

Masallar	Bilişsel Gelişim	Dil Gelişimi	Fiziksel Gelişim ve Sağlık	Sosyal ve Duygusal Gelişim
Altın Balta	Var	Var	Var	Var
Altın Yumurtlayan Tavuk	Var	Var	Var	Var
Aslan ile Fare	Var	Var	Var	Var
Aslan, Tilki ve Geyik	Var	Var	Var	Var
Ayağına Diken Batan Serçe	Var	Var	Var	Var
Ayşe, Fatma, Kuzular	Var	Var	Var	Var
Bit Hatun ve Pire Bey	Var	Var	Var	Var
Eş, Eşini Bulmayınca	Var	Var	Var	Var
İmdi Dede	Var	Var	Var	Var
Karga ile Tilki	Var	Var	Var	Var
Kitap Okuyan Ayı	Var	Var	Var	Var
Köpek Yavrusu ile Kedi	Var	Var	Var	Var
Tavşan ile Kirpi	Var	Var	Var	Var
Tilki ile Eşek	Var	Var	Var	Var
Tilki ile Leylek	Var	Var	Var	Var

Tablo 4.2 incelendiğinde, Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanları açısından oldukça kapsayıcı bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Tabloda yer alan 15 masalın tamamı bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Bu durum, Anadolu masallarının 2024 programının çok boyutlu gelişim anlayışıyla uyumlu bir içerik sunduğunu göstermektedir.

Bilişsel gelişim alanında tüm masalların "var" olarak değerlendirilmesi, masalların çocuklarda dikkat, algılama, karşılaştırma, sınıflama, neden-sonuç ilişkisi kurma, tahmin etme ve problem çözme gibi zihinsel becerileri destekleyebilecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Masallarda yer alan olay örgüleri, karakterlerin karşılaştıkları problemler ve çözüm yolları, çocukların düşünme süreçlerini doğal bir bağlam içerisinde kullanmalarına olanak sağlamaktadır.

Dil gelişimi açısından da tüm masalların ilgili alanla ilişkilendirilmesi beklenen ve güçlü bir bulgudur. Çünkü masallar, doğası gereği dinleme, anlama, anlatma, sözcük dağarcığını geliştirme, olayları sıralama ve sözel ifade becerilerini destekleyen

metinlerdir. Bu yönüyle Anadolu masalları, 2024 programında vurgulanan iletişim ve anlam kurma süreçleriyle doğrudan örtüşmektedir.

Fiziksel gelişim ve sağlık alanının tüm masallarda temsil edilmesi, masalların yalnızca sözlü ya da bilişsel etkinliklerle sınırlı olmadığını; drama, canlandırma, hareket, oyun ve bedensel ifade gibi etkinliklerle fiziksel gelişimi destekleyecek biçimde kullanılabileceğini göstermektedir. Bu bulgu, masalların öğretmen rehberliğinde etkinliğe dönüştürüldüğünde çocukların bedensel farkındalık, hareket becerileri ve sağlıklı yaşam davranışlarıyla ilişkilendirilebileceğini düşündürmektedir.

Sosyal ve duygusal gelişim alanında da bütün masalların "var" olarak yer alması, Anadolu masallarının değerler, empati, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk alma, duyguları tanıma ve sosyal ilişkileri anlamlandırma bakımından güçlü bir içerik sunduğunu göstermektedir. Masallarda karakterler arası ilişkiler, karşılaşılan çatışmalar ve ahlaki sonuçlar, çocukların sosyal-duygusal farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayabilecek yapıdadır. Tablo 4.2'deki dağılım 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın bütüncül gelişim anlayışıyla Anadolu masalları arasında güçlü bir uyum olduğunu ortaya koymaktadır.

4.4 Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında dördüncü araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki gelişim alanlarına ilişkin hangi kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilebilmektedir?" şeklindedir. Şekil 4.2'de gelişim alanlarının kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmiş bulguları sunulmaktadır.

Masallar	Bilişsel Gelişim	Dil Gelişimi	Fiziksel Gelişim ve Sağlık	Sosyal ve Duygusal Gelişim
	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge	Kazanım/Gösterge
1. Altın Balta	1(1,3,4,5,6,7) 2(1,2,3,4) 3(1) 4(1) 5(1,2,3) 9(3,4,5) 10(1,2,3,4,5,6,7) 14(6) 18(1,2,3,4,5,6) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(1,2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 8(1,2,3,5) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(5) 8(8) 10(1,2,3,4,5,6) 11(1,2,4)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3) 11(1,2,3,4,5,6) 12(1,2,3,4,5,6) 18(2)
2. Altın Yumurtlayan Tavuk	1(1,2,3,4,5,6,7) 2(1,2,3) 3(1) 4(1,2,3,4,5,6) 5(1,2,3) 8(3,4,5) 14(1,6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(1,2)	1(4) 2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4,5) 8(4) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(3,5) 8(5,9) 11(1,2,5)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3) 11(1,2,3,4,5,6) 12(1,2,3,4,5,6)
3. Aslan ile Fare	1(1,2,3,4,5,6,7) 2(1,2,3) 3(1) 4(1) 5(1,2,3) 14(6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(2) 27(1,2,3)	1(5) 2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 8(3) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(5) 7(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10) 8(5,8,9) 11(1,2) 18(1,2,5,6,7)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3) 11(1,2,3,4,5,6) 12(1,2,3,4,5,6) 13(5,6)
4. Aslan,Tilki ve Geyik	1(1,2,3,4,5,6,7) 2(1,2,3) 3(1) 4(1) 5(1,2,3) 14(1,6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(1,2,3,4) 8(1,4) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(4,5) 7(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10) 8(5,9) 18(1,2,5,6,7)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3) 11(1,2,3,4,5,6) 17(4)
5. Ayağına Diken Batan Serçe	1(1,2,3,4,5,6,7) 2(1,2,3,4) 3(1,3) 4(1,2,3,4,5,6) 5(1,2,3) 14(1,6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 24(2,3,4) 26(1,2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4,5) 10(2,3,4,5) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(4,5) 7(1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,13) 8(5,9) 11(1,2,3,4,5) 13(1,2,3,4) 18(1,2,5,6,7)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3) 11(1,2,3,4,5,6) 12(1,2,3,4,5,6) 13(3,4)
6. Ayşe,Fatma,Kuzular	1(1,3,4,5,6,7) 2(1,2,3) 3(1,3) 4(1,2,4) 5(1,2,3) 7(2) 15(6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(1,2)	1(1,4) 2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 8(3) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(4,5) 7(1,2,4,9,10,13) 8(3,4,5,6,7,8,9) 18(1,2,5,6,7) 19(1)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3,4,5) 17(4)
7. Biki Hatun ve Pire Bey	1(1,3,4,5,6,7) 2(1,2,3,5) 3(1,3) 4(1,2,3,4,5,6) 5(1,2,3) 14(6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(1,2,3,4)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	1(1,2,3,4,5) 2(1,2,3) 5(1,4,9) 6(5) 11(1) 18(5)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3,4,5,6) 11(1,2,3,4,5,6) 12(1,2,3,4)
8. Eş, Eşini Bulmayınca	1(1,3,4,5,6,7) 2(1,2,3) 3(1,3) 4(1) 5(1,2,3) 14(6) 15(4) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	1(1,2,3,4,5) 2(1,2,3) 5(1,4,10) 6(4,5) 7(1,2,4,10,13) 8(3,4,5,6,7,8,9) 9(2,4,5,6,7,8) 18(1,5,6) 19(1) 20(1,2,3)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 6(1,2,3) 10(1,2,3,5,5) 11(1,2,3,4,5,6) 17(4) 19(3,4)
9. İmdi Dede	1(1,2,3,4,5,6,7) 2(1,2,3,5,6) 3(1) 4(1) 5(1,2,3) 7(1,2) 14(6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	2(1,3) 6(5) 7(1,3,13) 8(4,10)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3,4) 12(1,2,3,6) 15(1,2,3,4,5,6,7) 16(1,2) 17(4)
10. Karga ile Tilki	1(1,2,3,4,5,6,7) 2(1,2,3,5,6) 3(1,3) 4(1) 5(1,2,3) 7(1,2) 12(1,2,3) 14(6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5,6) 26(1,2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4,5) 8(1,2,3,4,5,6,7) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(5) 18(1,2,6)	2(1,2) 3(1,2,4,7) 4(6,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3,4,5,6) 19(1,3,4)
11. Kitap Okuyan Ayı	1(1,3,4,4,5,6,7) 2(1,2,3,5,6) 3(1) 4(1) 5(1,2,3) 10(1,2,3,5,6) 11(1) 14(6) 18(1,2,3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(1,2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4,5) 10(4) 11(1,3,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(5) 16(1,5)	2(1,2) 3(2,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3) 15(1,2,3,4,5,6,7)
12. Köpek Yavrusu İle Kedi	1(1,3,4,5,6,7) 2(1,2,3) 3(1) 4(1) 5(1,2,3) 14(6) 18(3,4,5) 19(1,2) 21(1,2,3,4,5) 26(1,2)	2(1,2,3,4,5) 3(1,2,3,4,5,6,7,8,9) 4(1,2,3,4,5,6,7,8) 5(1,3,4,5) 6(1,2,3,4,5,6) 7(2,3,4) 11(1,5,6,7) 12(1,2,4,5)	6(4,5) 7(1,2) 8(5,8,10) 18(1,2,6)	2(1,2) 3(1,4,5) 4(5,6,7,8) 5(3) 10(1,2,3,4)

Şekil 4.2 2024 programı gelişim alanlarının kazanım ve göstergelerle ilişkilendirilmesi

Şekil 4.2 incelendiğinde 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında incelenen Anadolu masallarının gelişim alanlarına ait kazanım ve göstergelerle oldukça yoğun biçimde ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. Şekil 4.2'de yer alan masallar; bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanları bakımından çok sayıda kazanım ve göstergeyle eşleştirilmiştir. Bu durum, masalların 2024 programının bütüncül gelişim yaklaşımıyla uyumlu, çok yönlü ve farklı öğrenme süreçlerini destekleyebilecek nitelikte metinler olduğunu ortaya koymaktadır.

Bilişsel gelişim alanında hemen her masalda çok sayıda kazanım ve göstergeye yer verildiği görülmektedir. Bu bulgu, masalların çocukların dikkat, algılama, karşılaştırma, sınıflandırma, ilişki kurma, neden-sonuç bağlantısı oluşturma, tahmin etme ve problem çözme gibi zihinsel becerilerini destekleme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle karakterlerin karşılaştıkları problemler, olayların gelişim sırası ve masal sonunda ortaya çıkan çözüm durumları, çocukların düşünme becerilerini doğal bir anlatı bağlamı içinde kullanmalarına olanak sağlamaktadır.

Dil gelişimi alanı, görüldüğü üzere en yoğun temsil edilen alanlardan biridir. Masalların tamamına yakınında dinleme, anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, olayları sıralama, anlatılanları yorumlama ve kendini sözel olarak ifade etme becerilerine karşılık gelen çok sayıda kazanım ve gösterge bulunmaktadır. Bu yoğunluk, masalların anlatı temelli yapısından kaynaklanmaktadır. Masallar; tekrar eden ifadeler, karakter konuşmaları, olay örgüsü ve kültürel dil unsurları aracılığıyla çocukların hem alıcı hem de ifade edici dil becerilerini destekleyen güçlü bir eğitim materyali niteliği taşımaktadır.

Fiziksel gelişim ve sağlık alanında da masalların önemli kazanım ve göstergelerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu alanın bulunması, masalların yalnızca dinleme ve anlatma etkinlikleriyle sınırlı olmadığını; drama, canlandırma, oyun, hareket, beden farkındalığı ve sağlıklı yaşamla ilişkilendirilebilecek etkinliklere dönüştürülebileceğini göstermektedir. Özellikle hayvan karakterlerin, hareket içeren olayların ve bedensel eylemlerin yer aldığı masallar, öğretmen rehberliğinde fiziksel gelişimi destekleyen etkinliklere dönüştürülebilir. Sosyal ve duygusal gelişim alanı bakımından şekil oldukça güçlü bir dağılım sunmaktadır.

Masallarda yer alan yardımlaşma, paylaşma, empati, sorumluluk alma, iş birliği, başkalarının duygularını fark etme, doğru-yanlış ayrımı yapma ve sosyal ilişkileri anlamlandırma gibi temalar, bu alanla doğrudan ilişkilendirilebilmektedir. Özellikle "Aslan ile Fare", "Karga ile Tilki", "Bit Hatun ve Pire Bey", "Eş, Eşini Bulmayınca" ve "Köpek Yavrusu ile Kedi" gibi masallar, karakterler arası ilişkiler ve davranış sonuçları bakımından sosyal-duygusal öğrenmeyi destekleyen zengin içerikler sunmaktadır.

4.5 Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında beşinci araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masallarında 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında yer alan değerlerden hangileri temsil edilmektedir?" şeklindedir. Şekil 4.3'te Anadolu masalları ile değerler arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Masallar	Adalet	Cömertlik	Dostluk	Dürüstlük	Merhamet	Öz denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Yardımseverlik	Toplam
Altın Balta	Adil Olma Tutumu	Hiçbir Karşılık Beklemeden Verme Tutumu		Doğru Sözlü Olma Tutumu							Cömert Olma Tutumu	4
Altın Yumurtlayan Tavuk						Davranışlarını Kontrol Etme Tutumu	Beklemeyi Bilme Tutumu					2
Aslan ile Fare		Yardım Etme Tutumu	Dayanışma Tutumu		Merhametli Olma Tutumu	Gerektiğinde Özür Dileme Tutumu						4
Aslan,Tilki ve Geyik				Doğru Sözlü Olma ve Güvenilir Olma Tutumu			Beklemeyi Bilme Tutumu			Davranışlarının Sonuçlarını Üstlenme Tutumu	İş Birliği Yapma Tutumu	4
Ayağına Diken Batan Serçe				Sözünde Durma Tutumu		Davranışlarının Sorumluluğunu Üstlenme Tutumu	Beklemeyi Bilme Tutumu		Tutarlı Ve Güvenilir Olma Tutumu			4
Ayşe,Fatma, Kuzular								Aile Birliğine Önem Verme Tutumu		Davranışlarının Sonuçlarını Üstlenme Tutumu		2
Bit Hatun ve Pire Bey		Yardım Etme Tutumu	Vefalı Olma Tutumu				Azimli Olma Tutumu	Fedakârlık Yapma Tutumu	Sözünde Durma Tutumu		Merhametli Olma Tutumu	6
Eş, Eşini Bulmayınca			Güven Duyma Tutumu			Davranışlarının Sorumluluğunu Üstlenme Tutumu		Vefalı Olma Tutumu				3
İmdi Dede					Yardımsever Olma Tutumu			Merhametli Olma Tutumu			Merhametli Olma Tutumu	3
Karga ile Tilki			Güven Duyma Tutumu					Başkalarının Kendine Davranmasını İstediği Şekilde Davranma				2
Kitap Okuyan Ayı						Öz Güven Sahibi Olma Tutumu						1
Köpek Yavrusu ile Kedi										Davranışlarının Sonuçlarını Üstlenme Tutumu		1
Tavşan ile Kirpi	Adil Olma Tutumu		Dayanışma Tutumu	Doğru Sözlü Olma Tutumu							İş Birliği Yapma Tutumu	4
Tilki ile Eşek			DiğerleriniKıskanmama Tutumu			Davranışlarını Kontrol Etme Tutumu	Beklemeyi Bilme Tutumu	Güven Duyma Tutumu			Merhametli Olma Tutumu	5
Tilki ile Leylek	Adil Olma Tutumu					Davranışlarının Sorumluluğunu Üstlenme Tutumu		Başkalarına Kendine Davranmasını İstediği Şekilde Davranma			Misafirperver Olma Tutumu	4
Toplam	3	3	6	4	2	7	5	2	5	5	7	49

Şekil 4.3 2024 programı masallar ile değerlerin ilişkilendirilmesi

Şekil 4.3 incelendiğinde 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerlerin Okul Öncesi Anadolu Masalları içerisindeki dağılımını göstermektedir. Buna göre incelenen masallarda toplam 49 değer göstergesi belirlenmiştir. Değerlerin masallara eşit biçimde dağılmadığı; bazı masalların birden fazla değerle ilişkilendirildiği, bazı

masallarda ise değer temsillerinin daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Masallarda en fazla temsil edilen değerler öz denetim ve yardımseverliktir. Her iki değer de toplam 7 kez yer almıştır. Bu durum, Anadolu masallarında bireyin davranışlarını kontrol etmesi, davranışlarının sorumluluğunu üstlenmesi, yardım etme, iş birliği yapma, merhametli olma ve karşılık beklemeden destek olma gibi tutumların güçlü biçimde vurgulandığını göstermektedir. Özellikle masal türünün olay-sonuç ilişkisine dayalı yapısı, karakterlerin davranışlarının sonuçlarıyla yüzleşmesini sağladığı için öz denetim değerinin öne çıkmasını anlaşılır kılmaktadır.

Dostluk değeri 6 kez, sabır, sevgi ve sorumluluk değerleri ise 5'er kez temsil edilmiştir. Bu bulgu, masalların çocuklarda sosyal ilişki kurma, güven duyma, dayanışma, beklemeyi bilme, aile birliğine önem verme, vefalı olma ve davranışlarının sonuçlarını üstlenme gibi sosyal-duygusal tutumları destekleyebilecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönemde değer eğitiminin doğrudan öğretimden çok yaşantı, örnek olay, anlatı ve karakter davranışları üzerinden yapılandırılması gerektiği düşünüldüğünde, masalların bu açıdan işlevsel bir pedagojik araç sunduğu söylenebilir.

Dürüstlük değeri 4 kez; adalet ve cömertlik değerleri 3'er kez; merhamet ve saygı değerleri ise 2'şer kez yer almıştır. Bu değerlerin daha sınırlı temsil edilmesi, ilgili masalların tümünde açık biçimde görünür olmadığını; ancak belirli masallarda güçlü tutum ifadeleriyle desteklendiğini göstermektedir. Örneğin doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma, adil olma, yardım etme ve başkalarına kendisine davranılmasını istediği şekilde davranma gibi tutumlar bu değerlerin somut göstergeleri olarak öne çıkmaktadır.

Masallar bazında değerlendirildiğinde en yüksek değer çeşitliliğinin Bit Hatun ve Pire Bey masalında olduğu görülmektedir. Bu masal toplam 6 değerle ilişkilendirilmiştir. Onu 5 değerle Tilki ile Eşek masalı izlemektedir. Altın Balta, Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik, Ayağına Diken Batan Serçe, Tavşan ile Kirpi ve Tilki ile Leylek masalları ise 4'er değerle ilişkilendirilmiştir. Buna karşılık Kitap Okuyan Ayı ve Köpek Yavrusu ile Kedi masallarında yalnızca birer değer belirlenmiştir. Bu durum, masalların değer aktarımı bakımından aynı yoğunlukta olmadığını göstermektedir.

4.6 Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında altıncı araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanları açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?" şeklindedir. Tablo 4.3'te Okul Öncesi Anadolu masallarının 2024 TYMM programı gelişim alanlarına göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 4.3 2024 TYMM programı gelişim alanlarına göre dağılım

Masallar	**Türkçe**	**Matematik**	**Fen**	**Sosyal**	**Hareket ve Sağlık**	**Sanat**	**Müzik**
Altın Balta	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var
Altın Yumurtlayan Tavuk	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Aslan ile Fare	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	Var
Aslan, Tilki ve Geyik	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	Yok
Ayağına Diken Batan Serçe	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Ayşe, Fatma, Kuzular	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var
Bit Hatun ve Pire Bey	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Eş, Eşini Bulmayınca	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var
İmdi Dede	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok
Karga ile Tilki	Var	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok
Kitap Okuyan Ayı	Var	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok
Köpek Yavrusu ile Kedi	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Yok
Tavşan ile Kirpi	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Tilki ile Eşek	Var	Var	Yok	Var	Var	Var	Var
Tilki ile Leylek	Var	Yok	Yok	Var	Var	Var	Yok

Tablo 4.3 incelendiğinde, Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan öğrenme alanları açısından farklı yoğunluklarda dağılım gösterdiği görülmektedir. İncelenen 15 masalın tamamı Türkçe ve sosyal alanlarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Bu durum, masalların anlatı temelli yapıları gereği özellikle dilsel becerileri, dinleme-anlama süreçlerini, sözel ifade becerilerini ve sosyal yaşamla ilgili davranışları destekleme bakımından güçlü bir içerik sunduğunu göstermektedir. Masallarda yer alan olay örgüsü, karakterler arası ilişkiler, çatışmalar, yardımlaşma, sorumluluk ve değer temelli durumlar, Türkçe ve sosyal alanlarının tüm masallarda temsil edilmesini açıklamaktadır.

Matematik alanı bakımından 15 masalın 11'inde ilişkilendirme yapılabildiği görülmektedir. Bu bulgu, masalların önemli bir bölümünde sıralama, karşılaştırma, miktar, sayı, örüntü, problem çözme veya mantıksal ilişki kurma gibi matematiksel düşünme süreçlerinin desteklenebileceğini göstermektedir. Ancak Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik, Bit Hatun ve Pire Bey ile Tilki ile Leylek masallarında matematik alanının yer almaması, bu alanın tüm masallarda doğal olarak temsil edilmediğini; bazı masalların matematiksel içerik açısından daha sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Fen alanı, tabloda en sınırlı temsil edilen alanlardan biridir. Fen alanı yalnızca Altın Yumurtlayan Tavuk, Ayağına Diken Batan Serçe, Bit Hatun ve Pire Bey, İmdi Dede ve Tavşan ile Kirpi masallarında yer almakta; diğer 10 masalda bu alanla ilişki kurulmamaktadır. Bu durum, incelenen masalların doğa, canlılar, çevre, gözlem, neden-sonuç ilişkisi ve bilimsel merak gibi fenle ilişkilendirilebilecek ögeleri sınırlı düzeyde içerdiğini göstermektedir. Dolayısıyla fen alanının desteklenmesi için masal içeriklerinin deney, gözlem, doğa incelemesi veya keşif temelli etkinliklerle zenginleştirilmesi gerekebilir.

Hareket ve sağlık alanının 15 masaldan 14'ünde yer aldığı görülmektedir. Yalnızca Bit Hatun ve Pire Bey masalında bu alan "yok" olarak belirtilmiştir. Bu bulgu, masalların büyük çoğunluğunun hareket, beden kullanımı, canlandırma, drama, oyun ve sağlıklı yaşamla ilişkilendirilebilecek etkinliklere dönüştürülebileceğini göstermektedir. Özellikle hayvan karakterlerin, yolculukların, hareket içeren olayların ve fiziksel

eylemlerin yer aldığı masallar, çocukların bedensel farkındalık ve hareket becerilerini desteklemek açısından işlevsel bir içerik sunmaktadır.

Sanat alanı 12 masalda temsil edilirken, Bit Hatun ve Pire Bey, Karga ile Tilki ve Kitap Okuyan Ayı masallarında bu alanla doğrudan ilişki kurulmamıştır. Bu dağılım, Anadolu masallarının önemli bir bölümünün resim, drama, kukla, canlandırma, ritim, görsel ifade veya yaratıcı tasarım gibi sanatsal etkinliklere dönüştürülebileceğini göstermektedir. Müzik alanı ise 8 masalda yer almakta, 7 masalda yer almamaktadır. Bu yönüyle müzik alanının Türkçe, sosyal, hareket ve sağlık ile sanat alanlarına göre daha sınırlı temsil edildiği söylenebilir.

Anadolu masallarının 2024 TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki öğrenme alanlarıyla büyük ölçüde ilişkilendirilebildiği; ancak bu ilişkinin tüm alanlarda eşit yoğunlukta olmadığı görülmektedir. Türkçe ve sosyal alanlarının tüm masallarda güçlü biçimde temsil edilmesi, masalların anlatı, iletişim, değer aktarımı ve sosyal etkileşim temelli yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Hareket ve sağlık ile sanat alanlarının da yüksek düzeyde yer alması, masalların drama, canlandırma, oyun, görsel ifade ve yaratıcı etkinliklerle desteklenebilecek zengin içerikler sunduğunu göstermektedir. Matematik alanı orta-yüksek düzeyde temsil edilmekte; bu durum bazı masalların sıralama, karşılaştırma, problem çözme ve ilişki kurma gibi becerilere fırsat verdiğini düşündürmektedir. Buna karşılık fen ve müzik alanlarının daha sınırlı dağılım göstermesi, bu alanların masal metinlerinde doğrudan değil, daha çok öğretmen tarafından yapılandırılacak ek etkinliklerle desteklenebileceğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde disiplinler arası etkinlikler için güçlü bir materyal olduğunu göstermektedir.

4.7 Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında yedinci araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masalları, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki öğrenme çıktıları ve alt öğrenme çıktılarıyla ne ölçüde ilişkilendirilebilmektedir?" şeklindedir. Şekil 4.4 ve Şekil 4.5'te Anadolu masalları ile 2024 TYMM öğrenme çıktıları arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Masallar	Türkçe Alanı	Matematik Alanı	Fen Alanı	Sosyal Alanı	Hareket ve Sağlık Alanı	Sanat Alanı	Müzik Alanı
	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme
Altın Balta	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.6.1(a) MAB.3.10(b)	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB2.1.5(a) SBAB.2.1.6(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c)	HSAB.1.2.2(a,b,c) HSAB1.3.3(a,b)	SNAB4.4(c,d)	MDB1.1.2(a,b) MSB2.1.2(c) MSB2.1.3(a,b,c,c,d) MSB2.1.4(b,c,c,d,e) MÇB3.1.3(a,b,c,c,d,e) MÇB3.1.4(c,d) MHB4.1.2(a,b,c,c,d) MHB4.1.3(c,e) MBB6.1.1(a,c)
Altın Yumurtlayan Tavuk	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a)	MAB.1.2(a,b) MAB.1.4(c) MAB.4.11(b)	FBAB.2.2(d) FBAB.12.12(c)	SBAB.1.2(a) SBAB.2.1.4(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c)	HSAB.1.2.2(a,b,c) HSAB.2.3.9(f)	SNAB1.1(b,c,c,e,f,g,h,h) SNAB2.2(c,e,f,h,h) SNAB4.4(c,c,e,d)	MDB1.1.2(a,b) MDB1.1.3(a,b) MSB2.1.2(c)
Aslan ile Fare	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	YOK	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c)	HSAB.1.2.2(a,b,c) HSAB.2.5.14(a,b)	SNAB4.4(c,d)	MSB2.1.1(a,b)
Aslan, Tilki ve Geyik	TADB.1(b) TADB.2(a,b,c,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	YOK	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.4.7(a) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c) SBAB.9.16(a,d,e) SBAB.9.17(b,c,e)	HSAB.1.2.2(a,b,c) HSAB.1.5.5(e)	SNAB4.4(c,d)	YOK
Ayağına Diken Batan Serçe	TADB.1(b) TADB.2(a,b,c,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.4.11(a,b)	FBAB.1.1(a)	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.4.7(a) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c) SBAB.9.16(a,d,e) SBAB.9.17(a,b,c,e)	HSAB.1.2.2(a,b,c) HSAB.1.5.5(e)	SNAB4.4(c,d)	MDB1.1.2(a,b) MDB1.1.3(a,b) MSB2.1.2(c)
Ayşe, Fatma, Kuzular	TADB.1(b) TADB.2(a,b,c,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.1.2(a,b)	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.4.7(a) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c) SBAB.5.2.14(a,b,c)	HSAB.1.2.2(a,b,c) HSAB.1.5.5(e)	SNAB4.4(c,d)	MDB1.1.2(a,b) MDB1.1.3(a,b) MSB2.1.2(c)
Bit Hatun ve Pire Bey	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	YOK	FBAB.1.1(a,c) FBAB.2.2(b) FBAB.3.3(d) FBAB.4.4(c) FBAB.5(a) FBAB.6.6(c) FBAB.8.8(a,c) FBAB.12.12(c)	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c)	YOK	YOK	YOK
Eş, Eşini Bulmayınca	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,c,d,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.2.6(b) MAB.3.9(c)	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.4.7(a) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c) SBAB.7.13(a)	HSAB1.1.1(a) HSAB1.2.2(a,b,c) HSAB1.5.5(c) HSAB1.6.6(a,b,c,c) HSAB.2.5.11(a) HSAB.2.5.12(a,b,c) HSAB.2.5.14(a,b)	SNAB4.4(c,d)	MDB1.1.2(a,b) MSB2.1.2(c) MSB2.1.3(a,b,c,c,d) MSB2.1.4(b,c,c,d,e) MÇB3.1.3(a,b,c,c,d,e) MÇB3.1.4(c,d) MHB4.1.2(a,b,c,c,d) MHB4.1.3(c,e) MBB6.1.1(a,c)

Şekil 4.4 2024 TYMM programı gelişim alanlarının öğrenme çıktılarıyla ilişkilendirilmesi-1

Şekil 4.4 incelendiğinde 2024 TYMM programı kapsamında Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanlarındaki öğrenme çıktıları ve alt öğrenmelerle nasıl ilişkilendirildiğini göstermektedir. Şekil 4.4'te yer alan ilk sekiz masal incelendiğinde, Türkçe alanının tüm masallarda yoğun biçimde temsil edildiği görülmektedir. Masallar; dinleme, anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, olayları sıralama, anlam kurma ve kendini ifade etme gibi dilsel becerileri destekleyen güçlü içerikler sunmaktadır.

Matematik alanı bakımından dağılımın masallara göre farklılaştığı görülmektedir. Altın Balta, Altın Yumurtlayan Tavuk, Ayağına Diken Batan Serçe, Ayşe, Fatma, Kuzular ve Eş, Eşini Bulmayınca masalları matematik alanıyla ilişkilendirilebilirken; Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik ile Bit Hatun ve Pire Bey masallarında bu alan "YOK" olarak belirtilmiştir. Bu bulgu, matematiksel içeriklerin tüm masallarda doğrudan bulunmadığını; ancak bazı masallarda karşılaştırma, sıralama, problem çözme ya da ilişki kurma gibi beceriler üzerinden desteklenebildiğini göstermektedir.

Fen alanı açısından incelendiğinde daha sınırlı bir dağılım sunulmaktadır. Altın Yumurtlayan Tavuk, Ayağına Diken Batan Serçe ve Bit Hatun ve Pire Bey masallarında fen alanına ilişkin öğrenme çıktıları yer alırken; Altın Balta, Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik, Ayşe, Fatma, Kuzular ve Eş, Eşini Bulmayınca masallarında bu alan "YOK" olarak gösterilmiştir. Bu sonuç, fen alanının masal metinlerinde genellikle doğrudan değil, belirli olaylar, canlılar, çevre unsurları veya gözlem yapılabilecek durumlar üzerinden temsil edildiğini düşündürmektedir.

Sosyal alanın ise yer alan bütün masallarda temsil edilmesi dikkat çekicidir. Bu durum, masalların karakterler arası ilişkiler, yardımlaşma, sorumluluk alma, güven, iş birliği, davranışların sonuçlarını fark etme ve toplumsal yaşam kurallarını anlamlandırma gibi sosyal öğrenme süreçlerini desteklediğini göstermektedir. Özellikle masalların çatışma, çözüm ve ahlaki sonuç içeren yapısı, sosyal alanla güçlü biçimde ilişkilendirilmelerini sağlamaktadır.

Hareket ve sağlık alanında da genel olarak güçlü bir temsil söz konusudur. Altın Balta, Altın Yumurtlayan Tavuk, Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik, Ayağına Diken Batan Serçe, Ayşe, Fatma, Kuzular ve Eş, Eşini Bulmayınca masalları bu alanla ilişkilendirilirken, Bit Hatun ve Pire Bey masalında bu alan "YOK" olarak belirtilmiştir. Bu bulgu, masalların önemli bir bölümünün drama, oyun, canlandırma, beden hareketleri ve sağlıklı yaşam farkındalığına yönelik etkinliklerle desteklenebileceğini göstermektedir.

Sanat alanı bakımından Altın Balta, Altın Yumurtlayan Tavuk, Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik, Ayağına Diken Batan Serçe, Ayşe, Fatma, Kuzular ve Eş, Eşini

Bulmayınca masalları ilişkilendirilebilirken; Bit Hatun ve Pire Bey masalında sanat alanı yer almamaktadır. Müzik alanında ise dağılım daha değişkendir. Altın Balta, Altın Yumurtlayan Tavuk, Aslan ile Fare, Ayağına Diken Batan Serçe, Ayşe, Fatma, Kuzular ve Eş, Eşini Bulmayınca masalları müzik alanıyla ilişkilendirilirken; Aslan, Tilki ve Geyik ile Bit Hatun ve Pire Bey masallarında müzik alanı "YOK" olarak gösterilmiştir. Şekil 4.5'te ise kalan masallar gösterilmektedir.

Masallar	Türkçe Alanı	Matematik Alanı	Fen Alanı	Sosyal Alanı	Hareket ve Sağlık Alanı	Sanat Alanı	Müzik Alanı
	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme	Öğrenme Çıktısı/Alt Öğrenme
İmdi Dede	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.1.2(a,b)	FBAB.5(a)	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.4.7(a) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c) SBAB.9.17(a,b,c,e)	HSAB1.1.1(a) HSAB1.2.2(a,b,c) HSAB.2.5.1(a,b) HSAB.2.5.14(a,b)	SNAB1.1(b,c) SNAB4.4(c,d)	YOK
Karga ile Tilki	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.1.2(a,b) MAB.1.3(c)	YOK	SBAB.1.2(a) SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.2.1.6(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c)	HSAB1.1.1(a) HSAB.2.5.11(a) HSAB.2.5.14(a,b)	YOK	YOK
Kitap Okuyan Ayı	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.6.1(a) MAB.1.3(c) MAB.2.6(b) MAB.3.10(b)	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.2.1.5(a) SBAB.2.1.6(a,b) SBAB.4.7(a) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.7.13(a) SBAB.9.16(a,d,e) SBAB.9.17(a,b,c,e)	HSAB.2.1.7(a,b,c) HSAB.2.5.14(a,b)	YOK	YOK
Köpek Yavrusu ile Kedi	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.1.2(a,b)	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c)	HSAB1.2.2(a,b,c)	SNAB1.1(b,c) SNAB4.4(c,d)	YOK
Tavşan ile Kirpi	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a) TAEOB.6(a)	MAB.6.1(a) MAB.1.3(a,c) MAB.2.5(a) MAB.3.9(b) MAB.3.10(b)	FBAB.13.13(c)	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c) SBAB.5.2.10(a,b,c) SBAB.5.2.11(a,b,c) SBAB.5.2.12(a,b,c)	HSAB1.1.1(a) HSAB1.2.2(a,b,c) HSAB1.3.3(a,b) HSAB.2.5.12(a,b,c) HSAB.2.5.14(a,b)	SNAB1.1(b,c) SNAB4.4(c,d)	MDB1.1.2(a,b) MSB2.1.2(c) MSB2.1.3(a,b,c,d) MSB2.1.4(b,c,c,d,e) MCB3.1.3(c,d,e) MCB3.1.4(c,d) MHB4.1.2(a,b,c,c,d) MHB4.1.3(c,e) MBB6.1.1(a,c)
Tilki ile Eşek	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.5(a)	MAB.1.2(a,b) MAB.1.4(b) MAB.2.5(a,b) MAB.4.11(b)	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c)	HSAB1.1.1(a) HSAB.2.5.14(a,b)	SNAB1.1(c,e,f,g,h) SNAB2.2(c,e,f,h,i) SNAB4.4(c,e)	MDB1.1.2(a,b) MDB1.1.3(a,b) MSB2.1.1(a,b) MSB2.1.3(a,b,c,c,d) MSB2.1.4(b,c,c,d,e) MCB3.1.3(c,c,d,e) MHB4.1.2(c,c,d) MHB4.1.3(c,e) MBB6.1.1(a,c)
Tilki ile Leylek	TADB.1(b) TADB.2(a,c,e) TADB.3(a,b,c) TAOB.1(a) TAOB.2(a,c,e) TAOB.3(a,b) TAKB.1(a,b) TAKB.2(a,c,d,e,f) TAKB.3(b,c,d,e,e) TAEOB.1(a,b,c) TAEOB.6(a)	YOK	YOK	SBAB.2.1.4(a,b) SBAB.2.1.5(a) SBAB.2.1.6(a,b) SBAB5.1.9(a,b,c)	HSAB1.2.2(a,b,c)	SNAB1.1(b,c) SNAB4.4(c,d)	YOK

Şekil 4.5 2024 TYMM programı gelişim alanlarının öğrenme çıktılarıyla ilişkilendirilmesi-2

Şekil 4.5 incelendiğinde 2024 TYMM programı kapsamında Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın öğrenme çıktısı ve alt öğrenmeler düzeyinde hangi alanlarla ilişkilendirilebildiği görülmektedir. Özellikle İmdi Dede, Karga ile Tilki, Kitap Okuyan Ayı, Köpek Yavrusu ile Kedi, Tavşan ile Kirpi, Tilki ile Eşek ve Tilki ile Leylek masallarının Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanları açısından dağılımı yer almaktadır.

Şekil 4.5'te Türkçe alanının bütün masallarda güçlü biçimde temsil edildiği görülmektedir. Her masalda çok sayıda Türkçe öğrenme çıktısı ve alt öğrenmeye yer verilmesi, masalların anlatı yapısı, olay örgüsü, karakterler arası konuşmalar ve anlam kurma süreçleri bakımından Türkçe alanıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durum, Anadolu masallarının okul öncesi dönemde dinleme, anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, anlatma, olayları sıralama ve yorumlama becerilerini destekleyen temel materyallerden biri olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Sosyal alanın ise tüm masallarda temsil edildiği görülmektedir. Bu bulgu, masalların çocukların sosyal ilişkileri anlamlandırma, başkalarıyla etkileşim kurma, davranışların sonuçlarını fark etme, iş birliği, sorumluluk ve toplumsal yaşamla ilgili becerileri destekleme bakımından güçlü bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle Karga ile Tilki, Kitap Okuyan Ayı, Tavşan ile Kirpi ve Tilki ile Leylek masallarında sosyal alana ilişkin öğrenme çıktılarının belirgin biçimde yer alması, bu metinlerin sosyal-duygusal öğrenme süreçlerine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir.

Matematik alanında ise dağılımın masallara göre farklılaştığı görülmektedir. İmdi Dede, Karga ile Tilki, Kitap Okuyan Ayı, Köpek Yavrusu ile Kedi, Tavşan ile Kirpi ve Tilki ile Eşek masallarında matematik alanına ilişkin öğrenme çıktıları bulunurken, Tilki ile Leylek masalında bu alan "YOK" olarak gösterilmiştir. Bu durum, bazı masalların karşılaştırma, sınıflama, ilişki kurma, ölçme ya da problem çözme gibi matematiksel düşünme süreçleriyle ilişkilendirilebildiğini ifade etmektedir.

Fen alanı bu bölümde daha sınırlı temsil edilen alanlardan biridir. İmdi Dede ve Tavşan ile Kirpi masallarında fen alanına ilişkin öğrenme çıktıları bulunurken; Karga ile Tilki,

Kitap Okuyan Ayı, Köpek Yavrusu ile Kedi, Tilki ile Eşek ve Tilki ile Leylek masallarında fen alanı "YOK" olarak belirtilmiştir. Bu sonuç, fen alanının masallarda doğrudan temsil edilme düzeyinin sınırlı olduğunu; fenle ilişkili kazanımların daha çok canlılar, doğa olayları, gözlem, merak ve çevreyle etkileşim gibi unsurların belirgin olduğu masallarda ortaya çıktığını göstermektedir.

Hareket ve sağlık alanı ise genel olarak güçlü bir dağılım göstermektedir. Şekil 4.5'te yer alan tüm masallarda bu alana ilişkin öğrenme çıktısı ya da alt öğrenmelerin bulunması, masalların hareket, beden kullanımı, dramatizasyon, canlandırma ve oyun temelli etkinliklerle ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. Bu yönüyle masalların yalnızca sözel ya da bilişsel süreçleri değil, aynı zamanda çocukların bedensel katılımını ve hareket becerilerini destekleyen etkinliklere dönüştürülebileceği anlaşılmaktadır.

Sanat alanında da seçici bir dağılım görülmektedir. İmdi Dede, Köpek Yavrusu ile Kedi, Tavşan ile Kirpi, Tilki ile Eşek ve Tilki ile Leylek masallarında sanat alanına ilişkin öğrenme çıktıları yer alırken; Karga ile Tilki ve Kitap Okuyan Ayı masallarında bu alan "YOK" olarak belirtilmiştir. Bu durum, bazı masalların görsel sanatlar, drama, canlandırma, tasarım ve yaratıcı ifade etkinlikleriyle daha kolay ilişkilendirilebildiğini göstermektedir.

Müzik alanı ise daha sınırlı temsil edilen alanlardan biridir. Tavşan ile Kirpi ve Tilki ile Eşek masallarında müzik alanına ilişkin çok sayıda öğrenme çıktısı yer alırken; İmdi Dede, Karga ile Tilki, Kitap Okuyan Ayı, Köpek Yavrusu ile Kedi ve Tilki ile Leylek masallarında müzik alanı "YOK" olarak gösterilmiştir. Bu bulgu, müzik alanının masal içeriğinde her zaman doğrudan bulunmadığını; ritim, ses, şarkı, ezgi ya da müzikli dramatizasyon gibi etkinliklerle öğretmen tarafından desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.8 Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında sekizinci araştırma sorusu "Okul öncesi Anadolu masallarında 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında yer

alan değerlerden hangileri temsil edilmektedir?" şeklindedir. Şekil 4.6'da Anadolu masalları ile değerler arasındaki ilişki gösterilmiştir.

Masallar	Adalet	Aile Bütünlüğü	Çalışkanlık	Dostluk	Duyarlılık	Dürüstlük	Mahremiyet	Merhamet	Mütevazılık	Özgürlük	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Tasarruf	Yardımseverlik	Toplam
Altın Balta	E.2.2					E.1.6 E.2.6		E.1.3	E.1.6							E.1.1 E.1.3 E.4.3 E.4.4	5
Altın Yumurtlaya n Tavuk									E.3.1		E.2.2				E.1.8 E.2.1 E.2.6 E.3.2		3
Aslan ile Fare		E.4.1	E.1.1 E.1.2 E.1.3 E.1.4 E.3.2				E.2.6 E.3.4	E.1.6 E.2.4 E.3.7				E.1.3 E.1.5	E.2.1 E.2.2			E.4.4	7
Aslan,Tilki ve Geyik											E.2.2 E.3.5			E.3.2			2
Ayağına Diken Batan Serçe					E.2.3			E.1.6	E.1.5	E.1.5	E.3.3 E.3.4						4
Ayşe,Fatma, Kuzular	E.1.2 E.3.1	E.2.4 E.4.3			E.2.6	E.1.3 E.4.1			E.1.5 E.1.6	E.1.4 E.2.3			E.4.2				7
Bit Hatun ve Pire Bey		E.1.4	E.1.2	E.1.3	E.2.4		E.3.4	E.3.5			E.2.3 E.3.1		E.4.5			E.1.2 E.1.3 E.4.4	9
Eş, Eşini Bulmayınca						E.4.1							E.1.1 E.3.4	E.1.4			3
İmdi Dede				E.2.5 E.2.6 E.2.7			E.3.2 E.3.3 E.3.4					E.3.1				E.3.4	4
Karga ile Tilki					E.1.8		E.4.2 E.4.3			E.3.2		E.1.7		E.1.5 E.3.2			5
Kitap Okuyan Ayı		E.1.2 E.1.3 E.1.4 E.2.3 E.2.4					E.2.6				E.3.1 E.3.2			E.3.1 E.3.4			4
Köpek Yavrusu ile Kedi									E.1.5					E.1.4			2
Tavşan ile Kirpi	E.2.1 E.4.1	E.1.7 E.4.4			E.2.6		E.1.1	E.2.3 E.2.4				E.1.1 E.1.7		E.3.2			7
Tilki ile Eşek		E.1.7	E.1.2 E.3.2	E.1.3			E.3.4	E.3.5		E.2.1			E.4.2 E.4.3	E.1.4		E.4.4	9
Tilki ile Leylek	E.1.2 E.2.6 E.3.2		E.2.4 E.4.6	E.1.3 E.1.8				E.1.3 E.3.1		E.2.1 E.2.3	E.1.6 E.2.3	E.5.1 E.5.2 E.5.4		E.3.2			8
Toplam	2	2	6	4	5	5	3	7	8	4	8	5	6	8	1	5	79

Şekil 4.6 2024 TYMM programı masallar ile değerlerin ilişkilendirilmesi

Şekil 4.6 incelendiğinde, Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın 2024 TYMM programı'nda yer alan değerlerle hem doğrudan hem de örtük biçimde ilişkilendirilebildiği görülmektedir. Şekilde siyah renkle gösterilen kodlar, masal içeriğinde açık biçimde karşılığı bulunan değerleri; kırmızı renkle gösterilen kodlar ise doğrudan ifade edilmeyen ancak olay örgüsü, karakter davranışları, sonuç ilişkileri ve metnin verdiği örtük mesajlar üzerinden çıkarımlanabilen değerleri göstermektedir. Bu yönüyle masalların yalnızca açık değer aktarımı bakımından değil, aynı zamanda sezdirme, düşündürme ve ahlaki çıkarım oluşturma bakımından da işlevsel olduğunu ortaya koymaktadır. Genel toplamın 79 olması, incelenen masalların değerler eğitimi açısından oldukça zengin bir içerik sunduğunu göstermektedir.

Değerler arasında mütevazılık, sabır ve sorumluluk değerlerinin 8'er kez temsil edilerek en yüksek frekansa sahip olduğu görülmektedir. Bu değerleri merhamet 7 kez; çalışkanlık ve sevgi 6'şar kez; duyarlılık, dürüstlük, saygı ve yardımseverlik 5'er kez izlemektedir. Buna karşılık tasarruf değeri yalnızca 1 kez, adalet ve aile bütünlüğü

değerleri ise 2'şer kez temsil edilmiştir. Bu dağılım, Anadolu masallarının özellikle bireyin davranışlarını düzenlemesi, başkalarıyla ilişkilerinde sorumluluk alması, sabırlı olması, alçakgönüllü davranması ve yardımseverlik göstermesi gibi ahlaki-sosyal değerleri daha güçlü biçimde yansıttığını göstermektedir.

Masallar bazında değerlendirildiğinde, değer çeşitliliğinin en yüksek olduğu masalların Bit Hatun ve Pire Bey ile Tilki ile Eşek olduğu görülmektedir. Bu iki masalın her biri 9 değer göstergesiyle ilişkilendirilmiştir. Tilki ile Leylek 8 değer göstergesiyle, Aslan ile Fare, Ayşe, Fatma, Kuzular ve Tavşan ile Kirpi ise 7'şer değer göstergesiyle dikkat çekmektedir. Bu masalların değerler eğitimi açısından daha zengin içerikler sunduğu; karakter davranışları, olayların gelişimi ve sonuçları bakımından çocukların çoklu değerleri fark etmesine olanak sağladığı söylenebilir. Buna karşılık Aslan, Tilki ve Geyik ile Köpek Yavrusu ile Kedi masallarında değer göstergesi daha sınırlı düzeydedir.

Kırmızı renkle gösterilen örtük değerler özellikle dikkat çekicidir. Bu değerler, masal metninde doğrudan adlandırılmayan; ancak karakterlerin davranışları, yaşanan çatışmalar, verilen kararlar ve olayların sonuçları aracılığıyla sezdirilen değerlerdir. Örneğin sabır, dürüstlük, duyarlılık, sorumluluk, saygı ve sevgi gibi bazı değerler kimi masallarda açık bir ifade olarak değil, karakterin davranışının sonucu üzerinden anlaşılmaktadır. Bu durum, masalların okul öncesi dönemde değer öğretimini doğrudan öğüt verme biçiminde değil, çocuğun olaylar üzerinde düşünmesini sağlayan dolaylı ve sezdirici bir anlatı yapısıyla desteklediğini göstermektedir.

Örtük değerlerin şekilde belirgin bir yer tutması, pedagojik açıdan önemli bir bulgudur. Çünkü okul öncesi dönemde çocuklar değerleri yalnızca kavramsal tanımlar yoluyla değil; örnek olaylar, karakter davranışları, sonuçları gözlemleme ve öğretmen rehberliğinde yapılan konuşmalar aracılığıyla anlamlandırırlar. Bu nedenle kırmızıyla gösterilen örtük değerlerin öğretim sürecinde görünür hâle getirilmesi önemlidir. Öğretmen, masal sonrası sorular, drama, resimleme, rol oynama ve neden-sonuç tartışmaları aracılığıyla bu örtük değerleri çocukların fark etmesini sağlayabilir. Genel olarak incelendiğinde, Anadolu masallarının 2024 TYMM programı değerler çerçevesiyle güçlü biçimde ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. Ancak değerlerin

tamamı aynı yoğunlukta temsil edilmemektedir. Bazı değerler açık ve doğrudan biçimde sunulurken, bazıları daha çok örtük olarak yer almakta ve yorumlayıcı bir okuma gerektirmektedir. Bu nedenle Anadolu masallarının değerler eğitiminde kullanılmasında yalnızca metinde açıkça görülen değerlerin değil, olay örgüsü içinde sezdirilen örtük değerlerin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu yaklaşım, masalların değerler eğitimi açısından daha derinlikli, çok boyutlu ve pedagojik olarak işlevsel biçimde kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada Okul Öncesi Anadolu Masalları, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı bağlamında gelişim alanları, öğrenme alanları, öğrenme çıktıları ve değerler açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde yalnızca kültürel aktarım işlevi gören sözlü edebiyat ürünleri olmadığını; aynı zamanda program kazanımları, öğrenme çıktıları ve değerler eğitimiyle ilişkilendirilebilen çok yönlü pedagojik materyaller olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte masalların tüm gelişim ve öğrenme alanlarını aynı yoğunlukta desteklemediği; bazı alanlarda güçlü, bazı alanlarda ise daha sınırlı bir temsil sunduğu belirlenmiştir. Bu nedenle tartışma ve sonuç bölümü iki temel eksen üzerinde yapılandırılmıştır. İlk eksende masalların programlardaki gelişim alanları, öğrenme alanları ve öğrenme çıktılarıyla ilişkisi; ikinci eksende ise 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan değerler açısından sunduğu görünüm tartışılmıştır.

5.1.1 Gelişim/Öğrenme Alanları ve Öğrenme Çıktılarına Ait Tartışma

Araştırmanın 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'na ilişkin bulguları, incelenen 15 Anadolu masalının tamamının bilişsel gelişim, dil gelişimi ve sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. Bu bulgu, masalların anlatı temelli yapısı dikkate alındığında beklenen ve anlamlı bir sonuçtur. Çünkü masallar; olay örgüsü, karakterler arası ilişkiler, neden-sonuç bağlantıları, problem durumları, çatışma ve çözüm örüntüleri aracılığıyla çocukların hem zihinsel süreçlerini hem de sosyal-duygusal farkındalıklarını destekleyen doğal öğrenme bağlamları sunmaktadır. Özellikle bilişsel gelişim açısından dikkat, algılama, karşılaştırma, ilişki kurma, tahmin etme ve problem çözme gibi beceriler; dil gelişimi açısından ise dinleme, anlama, sözcük dağarcığını geliştirme, olayları sıralama ve sözel ifade becerileri masallar aracılığıyla desteklenebilir. Bu sonuç, Anadolu masallarının Türkçe öğretimi, dinleme becerisi ve kendini ifade etme süreçleri bakımından güçlü bir materyal

olduğunu ortaya koyan çalışmalarla da örtüşmektedir (Bayraktar Özen, 2022; Yılmaz, 2023; Kıralı, 2024; Yaşın, 2024).

2013 programı bağlamında dikkat çeken bir diğer sonuç, motor gelişim alanının yüksek düzeyde temsil edilmesine rağmen öz bakım becerilerinin daha sınırlı düzeyde yer almasıdır. Bulgulara göre motor gelişim alanı 15 masaldan 14'ünde temsil edilmekte, yalnızca Kitap Okuyan Ayı masalında bu alanla doğrudan ilişki kurulmamaktadır. Bu durum, masalların drama, canlandırma, oyun, beden hareketleri ve nesne kullanımı gibi etkinliklerle motor gelişimi destekleyebileceğini göstermektedir. Ancak burada önemli olan nokta, motor gelişimin masal metninde çoğu zaman doğrudan değil, öğretmen rehberliğinde yapılandırılan etkinlikler aracılığıyla görünür hâle gelmesidir. Nitekim Anadolu masallarının yaratıcı drama ve atölye planlarıyla aktarılmasına ilişkin çalışmalar da masalların bedensel katılım, rol oynama, canlandırma ve hareket temelli öğrenme süreçleriyle bütünleştirildiğinde daha işlevsel hâle geldiğini göstermektedir (Doğan, 2021; Temiz, 2024).

Öz bakım becerilerinin 2013 programında diğer gelişim alanlarına göre daha sınırlı temsil edilmesi ise masalların doğasıyla açıklanabilir. Öz bakım becerileri çoğunlukla günlük yaşam rutinleri, kişisel bakım davranışları, sağlık alışkanlıkları ve uygulamalı yaşam deneyimleriyle ilişkilidir. Buna karşılık masallar daha çok anlatı, değer, ilişki, olay ve karakter temelli metinlerdir. Bu nedenle öz bakım becerilerinin masallar yoluyla desteklenebilmesi için metnin doğrudan sunduğu içerik yeterli olmayabilir; öğretmenin masal sonrası etkinlikler, sınıf içi uygulamalar ve günlük yaşamla bağlantı kuran etkinlikler planlaması gerekir. Bu sonuç, masalların okul öncesi eğitimde tek başına bütün alanları eşit yoğunlukta karşılayan materyaller olarak değil, öğretmen rehberliğinde zenginleştirilebilen pedagojik araçlar olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'na ilişkin bulgular ise 2013 programına göre daha kapsayıcı bir görünüm sunmaktadır. Araştırma bulgularına göre incelenen 15 masalın tamamı bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Bu durum, 2024 programının bütüncül gelişim yaklaşımı ile Anadolu masallarının çok yönlü yapısı arasında güçlü bir uyum

bulunduğunu göstermektedir. Özellikle 2024 programında fiziksel gelişim ve sağlık alanının motor gelişim ve öz bakım becerilerini daha bütünleşik bir çerçevede ele alması, masalların bu alanla ilişkilendirilmesini güçlendirmiş görünmektedir. Bu bağlamda masalların yalnızca dinleme ve anlatma etkinlikleriyle sınırlı kalmadığı; hareket, drama, oyun, beden farkındalığı ve sağlıklı yaşam davranışlarıyla ilişkilendirilebilecek etkinliklere dönüştürülebileceği söylenebilir.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı açısından elde edilen bulgular da Anadolu masallarının öğrenme alanlarıyla büyük ölçüde ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. Türkçe ve sosyal alanlarının 15 masalın tamamında temsil edilmesi, masalların anlatı ve sosyal etkileşim temelli yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Masalların dilsel yapısı, olay örgüsü, karakter konuşmaları ve kültürel söyleyiş özellikleri Türkçe alanını güçlü biçimde desteklerken; karakterler arası ilişkiler, yardımlaşma, çatışma, çözüm, sorumluluk ve davranışların sonuçlarını fark etme gibi unsurlar sosyal alanla güçlü bir ilişki kurmaktadır. Bu sonuç, Anadolu masallarının dil öğretimi, kültür aktarımı ve sosyal öğrenme süreçleri açısından etkili bir kaynak olduğunu vurgulayan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Bayraktar Özen, 2022; Yılmaz, 2023; Yaşın, 2024; Geylan, 2025).

TYMM bağlamında hareket ve sağlık alanının 15 masaldan 14'ünde, sanat alanının ise 12 masalda temsil edilmesi, masalların disiplinler arası etkinliklere dönüştürülmeye elverişli olduğunu göstermektedir. Özellikle hayvan karakterlerin yer aldığı masallar, yolculuk, hareket, karşılaşma, kaçma, arama, bulma, yardım etme ve mücadele etme gibi eylem örüntüleri aracılığıyla beden kullanımı ve hareket temelli etkinliklerle ilişkilendirilebilir. Sanat alanı açısından ise masalların resimleme, kukla, dramatizasyon, yaratıcı yazma, tasarım, görsel ifade ve sahneleme gibi etkinliklere dönüştürülebilmesi mümkündür. Bu bulgu, yaratıcı drama ve masal atölyelerine ilişkin çalışmaların ortaya koyduğu üzere, masalların çocukların aktif katılımını sağlayan yaratıcı öğrenme süreçlerinde kullanılabileceğini desteklemektedir (Doğan, 2021; Temiz, 2024; Öztemiz, 2025). Buna karşılık fen ve müzik alanlarının daha sınırlı temsil edilmesi, Anadolu masallarının tüm öğrenme alanlarını aynı düzeyde desteklemediğini göstermektedir.

Fen alanı yalnızca 5 masalda temsil edilirken, müzik alanı 8 masalda yer almaktadır. Bu durum, fen ve müzik öğrenme alanlarının masal metinlerinde çoğu zaman doğrudan bulunmadığını; öğretmenin deney, gözlem, doğa incelemesi, ses, ritim, ezgi, şarkı ve müzikli dramatizasyon gibi tamamlayıcı etkinliklerle bu alanları desteklemesi gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla Anadolu masalları disiplinler arası etkinlikler için güçlü bir başlangıç noktası sunmakta; ancak özellikle fen ve müzik alanlarında öğretimsel tasarım ve etkinlik zenginleştirmesi gerektirmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, 2013, 2024 ve 2024 TYMM programlarına ilişkin bulgular Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde çok yönlü biçimde kullanılabilecek pedagojik materyaller olduğunu ortaya koymaktadır. Masallar özellikle dil/Türkçe, bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim/sosyal alan, hareket ve sağlık ile sanat alanlarında güçlü bir temsil sunmaktadır. Buna karşılık öz bakım, fen ve müzik alanlarında temsil daha sınırlı düzeydedir. Bu sonuç, masalların okul öncesi eğitimde doğrudan kullanılabilecek kültürel ve eğitsel materyaller olmasının yanında, öğretmen rehberliğiyle yapılandırılan etkinliklerle daha kapsamlı ve işlevsel hâle getirilebileceğini göstermektedir.

5.1.2 Programlardaki Değerler Açısından Anadolu Masalları

Araştırmanın değerler boyutuna ilişkin bulguları, Anadolu masallarının hem 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda hem de 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan değerlerle güçlü biçimde ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında incelenen masallarda toplam 49 değer göstergesi belirlenmiştir. Bu değerler içinde öz denetim ve yardımseverlik 7'şer kez temsil edilerek en yüksek frekansa sahip olmuştur. Dostluk değeri 6 kez; sabır, sevgi ve sorumluluk değerleri ise 5'er kez temsil edilmiştir. Bu dağılım, Anadolu masallarının özellikle bireyin davranışlarını kontrol etmesi, davranışlarının sonuçlarını üstlenmesi, başkalarına yardım etmesi, iş birliği yapması, beklemeyi öğrenmesi ve sosyal ilişkilerinde güven geliştirmesi gibi temel sosyal-duygusal tutumları desteklediğini göstermektedir. Bu bulgu, değerler eğitimi bağlamında Anadolu masallarını inceleyen çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmektedir.

Anadolu Masalları Eğitim Seti üzerine yapılan çalışmalarda da sorumluluk, öz denetim ve yardımseverlik gibi değerlerin öne çıktığı; vatanseverlik gibi bazı değerlerin ise daha sınırlı temsil edildiği belirtilmiştir (Arslan, 2022; Eroğlu, 2024). Bu açıdan mevcut araştırmanın bulguları, Anadolu masallarının değerler eğitimi bakımından güçlü bir içerik sunduğunu doğrulamakta; ancak değerlerin masallar arasında eşit biçimde dağılmadığını da göstermektedir. Nitekim bazı masallar çok sayıda değerle ilişkilendirilebilirken, bazı masallarda değer temsili daha sınırlı kalmıştır. Bu durum, değerler eğitimi sürecinde masal seçiminin rastlantısal değil, hedeflenen değer ve kazanımlara göre bilinçli biçimde yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

2024 Okul Öncesi Eğitim Programı değerleri bakımından Bit Hatun ve Pire Bey masalının 6 değerle en zengin masal olarak öne çıkması, masalların değer aktarımı açısından homojen bir yapı göstermediğini ortaya koymaktadır. Tilki ile Eşek masalının 5 değerle onu izlemesi; Altın Balta, Aslan ile Fare, Aslan, Tilki ve Geyik, Ayağına Diken Batan Serçe, Tavşan ile Kirpi ve Tilki ile Leylek masallarının 4'er değerle ilişkilendirilmesi, bazı masalların değerler eğitimi için daha yoğun içerik sunduğunu göstermektedir. Buna karşılık Kitap Okuyan Ayı ve Köpek Yavrusu ile Kedi masallarında yalnızca birer değer belirlenmesi, bu metinlerin değer eğitimi açısından tümüyle işlevsiz olduğu anlamına gelmemektedir; ancak bu masalların daha çok belirli değerleri destekleyebilecek sınırlı içerikler sunduğu söylenebilir.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli değerleri açısından bakıldığında ise değer göstergelerinin daha geniş bir çerçevede ele alındığı ve toplam 79 değer göstergesi belirlendiği görülmektedir. Bu bağlamda mütevazılık, sabır ve sorumluluk değerleri 8'er kez temsil edilerek en yüksek frekansa ulaşmıştır. Merhamet 7 kez; çalışkanlık ve sevgi 6'şar kez; duyarlılık, dürüstlük, saygı ve yardımseverlik ise 5'er kez temsil edilmiştir. Buna karşılık tasarruf değeri yalnızca 1 kez, adalet ve aile bütünlüğü değerleri ise 2'şer kez temsil edilmiştir. Bu dağılım, Anadolu masallarının özellikle bireysel ahlak, sosyal sorumluluk, başkalarıyla ilişki kurma, sabırlı olma, alçakgönüllü davranma ve merhamet gösterme gibi değerler açısından güçlü bir içerik sunduğunu; ancak tüm değer alanlarını aynı yoğunlukta karşılamadığını göstermektedir.

TYMM değerleri bağlamında en dikkat çekici bulgulardan biri, değerlerin yalnızca doğrudan değil, örtük biçimde de temsil edilmesidir. Araştırmada siyah renkle gösterilen değerler masal metninde açık biçimde karşılığı bulunan değerleri; kırmızı renkle gösterilen değerler ise doğrudan adlandırılmayan, ancak olay örgüsü, karakter davranışları, çatışmalar, karar süreçleri ve sonuç ilişkileri üzerinden çıkarımlanabilen örtük değerleri göstermektedir. Bu durum, masalların değerler eğitimindeki asıl gücünün yalnızca açık değer aktarımından değil, çocuğu düşünmeye, sorgulamaya ve ahlaki çıkarım yapmaya yönelten sezdirici yapısından kaynaklandığını göstermektedir. Masalların iyilik-kötülük, sınav, sabır, yardım, aldatma, dürüstlük, sorumluluk ve adalet gibi temaları çoğu zaman doğrudan öğüt biçiminde değil, karakterlerin yaşantıları ve davranışlarının sonuçları aracılığıyla sunduğu görülmektedir (Bayram, 2022; Bektaş, 2023; Erol, 2023; Alincak, 2024; Öztemiz, 2025).

Örtük değerlerin belirgin biçimde yer alması, okul öncesi değerler eğitimi açısından önemli bir pedagojik sonuç doğurmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar değerleri çoğu zaman soyut tanımlar üzerinden değil, somut yaşantılar, örnek olaylar, karakter davranışları ve sonuçları gözlemleme yoluyla anlamlandırırlar. Bu nedenle masallarda yer alan örtük değerlerin öğretmen rehberliğiyle görünür hâle getirilmesi gerekir. Öğretmen; masal sonrası soru-cevap, neden-sonuç tartışmaları, drama, resimleme, rol oynama, alternatif son yazma ve karakter davranışlarını değerlendirme gibi etkinliklerle çocukların bu örtük değerleri fark etmelerine yardımcı olabilir. Bu sonuç, masalların çocuklarda etik sorgulama, empati, özenli düşünme ve değer farkındalığı geliştirmede kullanılabileceğini ortaya koyan çalışmalarla da desteklenmektedir (Çiçek, 2022; Alincak, 2024; Öztemiz, 2025).

Değerler açısından bir diğer önemli sonuç, masalların kültürel miras aktarımı ile değerler eğitimi arasında güçlü bir köprü kurmasıdır. Anadolu masalları yalnızca bireysel ve sosyal değerleri aktarmakla kalmamakta; aynı zamanda kültürel belleği, geleneksel yaşam biçimlerini, dilsel kalıpları, karakter tiplerini ve toplumsal kabulleri de çocuklara sunmaktadır. Bu yönüyle masallar, okul öncesi dönemde kültürel aidiyetin ve değer farkındalığının erken yaşta desteklenmesine katkı sağlayabilir. Okul öncesi kurumları için hazırlanan masal kitaplarının somut olmayan kültürel mirasın

aktarım amaçlarına katkı sunduğunu belirten çalışmalar da bu sonucu desteklemektedir (Geylan, 2025). Ancak bu aktarımın sürdürülebilir olabilmesi için masalların yalnızca kitap setleri olarak hazırlanması yeterli değildir; öğretmen eğitimi, dijital erişilebilirlik, etkinlik planları ve programla ilişkilendirilmiş uygulama örnekleriyle desteklenmesi gerekir.

Sonuç olarak Anadolu masalları, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan değerler açısından zengin, çok katmanlı ve pedagojik olarak işlevsel metinlerdir. Bununla birlikte değerlerin tüm masallarda ve tüm değer alanlarında eşit yoğunlukta temsil edilmediği görülmektedir. Bazı değerler açık biçimde sunulurken, bazıları örtük olarak yer almakta ve yorumlayıcı bir okuma gerektirmektedir. Bu nedenle Anadolu masallarının değerler eğitiminde kullanılmasında yalnızca metinde doğrudan görülen değerlerin değil, olay örgüsü içinde sezdirilen örtük değerlerin de dikkate alınması gerekir. Böyle bir yaklaşım, masalların okul öncesi eğitimde hem değerler eğitimi hem de kültürel aktarım açısından daha derinlikli, bilinçli ve programla uyumlu biçimde kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

5.2 Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda Okul Öncesi Anadolu Masalları'nın okul öncesi eğitim programlarıyla çok yönlü biçimde ilişkilendirilebildiği görülmüştür. Masalların özellikle dil/Türkçe, bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim, sosyal alan, hareket ve sağlık ile sanat alanlarında güçlü bir içerik sunduğu; buna karşılık öz bakım becerileri, fen ve müzik alanlarında daha sınırlı temsil edildiği belirlenmiştir. Değerler açısından ise masalların hem doğrudan hem de örtük değer aktarımına imkân sağladığı, ancak değerlerin tüm masallarda eşit yoğunlukta yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılara, araştırmacılara ve program geliştirme süreçlerine yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Okul öncesi öğretmenleri, Anadolu masallarını yalnızca dinleme ya da anlatma etkinliği olarak değil, gelişim ve öğrenme alanlarını destekleyen bütüncül eğitim

materyalleri olarak kullanmalıdır. Masalların olay örgüsü, karakter ilişkileri, problem durumları ve sonuçları; çocukların düşünme, dil kullanma, sosyal ilişki kurma, duyguları fark etme ve değerleri anlamlandırma süreçleriyle ilişkilendirilerek etkinliklere dönüştürülebilir. Bu nedenle masal etkinlikleri planlanırken yalnızca metnin okunması ya da anlatılmasıyla yetinilmemeli; drama, oyun, resimleme, soru-cevap, grup tartışması, hikâye tamamlama ve karakter değerlendirme gibi çocuk merkezli uygulamalara yer verilmelidir.

2. Araştırma bulgularında 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı açısından öz bakım becerilerinin diğer gelişim alanlarına göre daha sınırlı temsil edildiği görülmüştür. Bu nedenle Anadolu masalları kullanılarak hazırlanan etkinliklerde öz bakım becerilerini destekleyici ek uygulamalara yer verilmesi önerilmektedir. Masal sonrası kişisel temizlik, sağlıklı beslenme, güvenlik, sorumluluk alma, düzenli olma ve günlük yaşam becerileriyle ilişkili uygulamalı etkinlikler planlanabilir. Böylece masalların doğrudan güçlü olmadığı öz bakım alanı, öğretmen rehberliğinde tamamlayıcı yaşantılarla desteklenebilir.

3. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı bağlamında tüm masalların bilişsel gelişim, dil gelişimi, fiziksel gelişim ve sağlık ile sosyal-duygusal gelişim alanlarıyla ilişkilendirilebildiği görülmüştür. Bu nedenle öğretmenlerin masal seçiminde program kazanım ve göstergelerini dikkate alarak planlama yapmaları önerilmektedir. Bir masal aynı anda birden fazla gelişim alanını destekleyebileceğinden, etkinlik planlarında tek bir kazanıma odaklanmak yerine bütüncül ve çok alanlı kazanım ilişkileri kurulmalıdır. Özellikle dil gelişimi ile sosyal-duygusal gelişim arasındaki güçlü bağ, masal etkinliklerinin çocukların kendini ifade etme, empati kurma ve sosyal durumları yorumlama becerilerini destekleyecek biçimde yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır.

4. 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'na ilişkin bulgular, Türkçe ve sosyal alanlarının tüm masallarda güçlü biçimde temsil edildiğini; fen ve müzik alanlarının ise daha sınırlı kaldığını göstermiştir. Bu nedenle Anadolu masallarıyla hazırlanan etkinliklerde özellikle fen ve müzik alanlarını destekleyici ek öğrenme yaşantıları planlanmalıdır. Fen alanı için

masallarda geçen hayvanlar, bitkiler, doğa olayları, çevre unsurları ve neden-sonuç ilişkileri üzerinden gözlem, deney, sınıflandırma, karşılaştırma ve keşif etkinlikleri düzenlenebilir. Müzik alanı için ise masal karakterlerine yönelik ritim çalışmaları, ses taklitleri, şarkı oluşturma, ezgiyle anlatım ve müzikli dramatizasyon etkinlikleri kullanılabilir.

5. Anadolu masalları, sanat ve hareket alanlarıyla yüksek düzeyde ilişkilendirilebildiği için okul öncesi sınıflarında yaratıcı drama, kukla, kostüm, resimleme, masal haritası oluşturma, sahneleme ve beden hareketleriyle anlatım gibi etkinliklerle desteklenmelidir. Bu tür uygulamalar, çocukların yalnızca dinleyici konumunda kalmalarını engelleyerek masalın aktif katılımla yeniden yapılandırılmasına olanak sağlar. Böylece masallar çocukların bedensel, sanatsal, dilsel ve sosyal katılımını bütünleştiren çok yönlü öğrenme ortamlarına dönüştürülebilir.

6. Değerler eğitimi açısından Anadolu masalları kullanılırken değerlerin yalnızca açık biçimde ifade edilen yönlerine değil, olay örgüsü içinde örtük olarak sezdirilen yönlerine de dikkat edilmelidir. Araştırmada kırmızı renkle gösterilen örtük değerlerin doğrudan adlandırılmadığı; ancak karakter davranışları, çatışmalar, kararlar ve sonuçlar üzerinden çıkarımlanabildiği görülmüştür. Bu nedenle öğretmenler masal sonrası çocuklara "Sence bu karakter neden böyle davrandı?", "Başka nasıl davranabilirdi?", "Bu davranışın sonucu ne oldu?", "Sen olsaydın ne yapardın?" gibi düşündürücü sorular yönelterek örtük değerlerin fark edilmesini sağlayabilir.

7. Değerler eğitimi uygulamalarında masal seçimi hedeflenen değere göre yapılmalıdır. Araştırmada bazı masalların değerler açısından daha zengin, bazı masalların ise daha sınırlı içerik sunduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenler yardımseverlik, sorumluluk, sabır, sevgi, merhamet, dürüstlük, öz denetim ya da mütevazılık gibi belirli değerleri kazandırmayı amaçladıklarında, bu değerleri daha güçlü biçimde temsil eden masalları seçmelidir. Değer temsili sınırlı olan masallar ise tamamlayıcı hikâyeler, sınıf içi tartışmalar ve uygulamalı etkinliklerle desteklenmelidir.

8. Program geliştiricilere yönelik olarak, Anadolu masallarının okul öncesi eğitim programlarıyla ilişkilendirilmiş etkinlik örneklerinin artırılması önerilmektedir. MEB tarafından hazırlanan masal setlerinde ya da dijital kaynaklarda her masal için gelişim alanları, öğrenme alanları, öğrenme çıktıları, değerler ve önerilen etkinlik türleri açık biçimde gösterilebilir. Böyle bir yapı, öğretmenlerin masalları program temelli ve amaçlı biçimde kullanmalarını kolaylaştıracaktır.

9. Öğretmen yetiştirme programlarında ve hizmet içi eğitimlerde Anadolu masallarının pedagojik kullanımı daha sistematik biçimde ele alınmalıdır. Okul öncesi öğretmen adayları ve görevdeki öğretmenler, masal anlatıcılığı, yaratıcı drama, değerler eğitimi, çocuklarla felsefe, kültürel miras aktarımı ve programla ilişkilendirilmiş etkinlik tasarımı konularında desteklenmelidir. Bu doğrultuda öğretmenlere yalnızca masal anlatma becerisi değil, masalı kazanım, öğrenme çıktısı ve değerlerle ilişkilendirme becerisi de kazandırılmalıdır.

Araştırmacılara yönelik olarak, farklı yaş gruplarına ve farklı masal setlerine yönelik benzer çalışmalar yapılması önerilmektedir. Bu araştırma Okul Öncesi Anadolu Masalları ile sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda farklı Anadolu masalı derlemeleri, okul öncesi dışındaki yaş grupları, farklı yayıncılar tarafından hazırlanan masal kitapları ya da dijital masal içerikleri gelişim alanları, öğrenme çıktıları ve değerler açısından incelenebilir. Böylece masalların eğitim programlarıyla ilişkisi daha geniş bir veri tabanı üzerinden değerlendirilebilir.

Son olarak Anadolu masallarının okul öncesi eğitimde sürdürülebilir biçimde kullanılabilmesi için erişilebilir dijital materyaller, öğretmen kılavuzları, etkinlik kitapçıkları, masal anlatım videoları, sesli masal arşivleri ve programla ilişkilendirilmiş etkinlik havuzları hazırlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Açа, M., ve Dinç, M. (Ed.). (2020). *Çağdaş yaklaşımlar odağında toplum ve kültür araştırmaları I*. Paradigma Akademi.

Akın, Z., ve Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul-aile işbirliği: Bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi, 19*(42), 73-112. https://doi.org/10.34234/Ded.912583

Akkaya, B., Açışlı Çelik, S., ve Ergin, İ. (2022). Examining and comparison of education and training systems from pre-school to high school in Türkiye and The Turkish Republic of Northern Cyprus, States of the Turkic World. *Asian Journal Of Contemporary Education, 6*(2), 116-135. https://doi.org/10.55493/5052.V6i2.4548

Akuş, N. İ. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin ilkokula hazırlık bağlamında okul öncesi eğitimden beklentileri ve bu beklentilerin okul öncesi öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Alabay Yolcu, T. (2019). *Hasan Lâtif Sarıyüce'nin Anadolu masallarının eğitsel değerler açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.

Alincak, R. (2024). *Anadolu masallarında uyku motifi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.

Alsaç, F. (2017). *Anadolu masallarında yapı, izlek ve masal kahramanlarının tip tahlili*. [Doktora Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Alyıldız Uğurlu, A. (2023). Analysis of Anatolian tales in terms of the root values. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, *8*(22), 1443-1466. http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.725

Anadolu Üniversitesi. (2019). *Ders kitabı: Genel eğitim.* Anadolu Üniversitesi.

Ankaralı, F. (2025). Masallarda üvey annelik: Derleme çalışması. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi, 8*(1), 65-83.

Arabacı, M., Çiftçi Aktürk, K., Türkmen Çınar, S., ve Aydoğan, Y. (2024). Çocukların gözünden anadolu masalları. *Folklor Akademi Dergisi, 7*(3), 1140-1168.

Aral, N., ve Kadan, G. (2018). 2013 okul öncesi eğitim programının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 2*(1), 113–131. https://doi.org/10.24130/Eccd-Jecs.196720182159

Aran, Ö. C., ve Demirel, Ö. (2013). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12*(46), 151-168.

Arslan, Y. (2022). *MEB Anadolu Masalları okul öncesi kitap serisinin masal anlatıcılığı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Asımoğlu, S. (2012). *Yaratıcı drama ve orff yaklaşımı çerçevesinde okul öncesi eğitimde oyun kavramı.* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.

Ateş, S., ve Aktaş, N. (2020). Duygu durumlarının farklılaştığı resimli çocuk kitaplarına yönelik okuyucu tepkilerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(3), 726-745. https://doi.org/10.31592/Aeusbed.742584

Aykaç, N. (2023). *Binbir gece masallarında kök değerler ve masalların çocuk edebiyatına katkısı üzerine bir inceleme.* [Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi.

Bada, A. (2017). *Kır ve kent yerleşiminde yaşayan velilerin okulöncesi eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri (Kayseri örneği).* [Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi.

Bakırcı, N. (2022). Çocuk eğitiminde hayvan masallarının işlevi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 10*(29), 1-15.

Baran, M., Yılmaz, A., ve Yıldırım, M. (2007). Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri Diyarbakır huzurevleri anaokulu örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*, 27-44.

Barmanbek, S. (2020). *Anadolu masallarında adalet anlayışı*. [Yüksek Lisans Tezi]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.

Başbayrak, M., ve Sağlam, M. H. (2024). Çocuk edebiyatı ders kitaplarında çocuk kavramı. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, 7*(2), 19-35.

Bayraktar Özen, C. (2022). *Anadolu masalları ve bu masalların Türkçe öğretimindeki yeri üzerine bir inceleme*. [Yüksek Lisans Tezi]. Siirt Üniversitesi.

Bayram, S. (2022). *Anadolu masallarında iyilik ve kötülük motifi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Bektaş, B. F. (2023). *Okul öncesi ve ilkokul öğrencileri (1-2.sınıf) için hazırlanan Anadolu masalları eğitim setlerinin incelenmesi ve masallara ilişkin öğrenci tepkileri.* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Boğaziçi Enstitüsü. (2025). *Masal nedir? Özellikleri nelerdir?* [Çevrim-içi: https://boenstitu.com/blog/masal-nedir] Erişim tarihi: 19.04.2026

Booth, D. (2004). The tale, the teller, the telling, and the told. *Teaching & Learning, 2*(1), 5-6. https://doi.org/10.26522/tl.v2ı1.111

Boratav, P. N. (1969). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. Gerçek Yayınları.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal, 9*(2), 27-40.

Burke, C. L., & Copenhaver, J. G. (2004). Animals as people in children's literature. *Language Arts, 81*(3), 205-213.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2021). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Cengiz, Ş., ve Duran, E. (2017). Okul öncesi dönemine ait hikâye ve masallardaki değerlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 42*(191), 205–233.

Ceviz, G. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için dinleme/izleme materyali olarak masal ve bir uyarlama çalışması: Anadolu masalları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi.

Coşkun, K. (2023). Değerin yolculuğu: Değerin toplumsallığı üzerine düşünceler/value's journey: Thoughts on sociality of value. *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi 6*(1), 25-41. https://doi.org/10.47145/Dinbil.1276558

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE.

Çırak, D., ve Aydoğan, Y. (2023). Masalların eğitimde kullanılmasına ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. A. Güldaş, Ed.), *Ankara International Congress on Scientific Research-VIII.* içinde (ss. 990-1001). IKSAD Yayınevi.

Çiçek, T. (2022). *Anadolu masallarında yer alan değerlerin okul öncesi dönemde resim analizi yöntemi ile incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Dicle Üniversitesi.

Değirmenci, G. Y. (2026). Maarif modelinde değer aktarımı: Okul öncesi eğitimi programında erdem-değer-eylem çerçevesinin incelenmesi. *Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(1), 76-92.

Demir, R. (2018). *Anadolu masallarında suç ve ceza motifi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Demirekin, H. (2019). *Anadolu masallarında sosyal hayat*. [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Deretarla Gül, E. (2008). Meşrutiyet'ten günümüze okul öncesi eğitim. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17*(1), 269-278.

Doğan, A. (2021). *Anadolu masallarının yaratıcı drama ile aktarılmasına dair atölye planı önerisi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.

Doğan, S. (2015). *Cumhuriyet döneminde Türkiye nüfusunda meydana gelen değişimler ve okul öncesi eğitim sistemine yansımaları.* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.

Doğru, M., Saraç, N., Seven, H., ve Güngör, A. (2023). Edebî metin olarak masalların ana dili öğretimine katkıları (ayağına diken batan serçe örneği). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 34*, 512-524.

Durak, F., Cirit, H., Akar, G., ve Karahan Kaya, I. (2024). Okul öncesi eğitim yöneticilerinin yaşadığı sorunlarına ilişkin çalışmaların incelenmesi. *Rota Eğitimi ve Sosyal Bilimler Dergisi, 85,* 206–221. https://doi.org/10.17121/Ressjournal.3524

Ekşi, H., ve Katılmış, A. (Ed.). (2022). *Karakter ve değerler eğitimi*. Nobel Yayıncılık.

Epçaçan, C., ve Şık, S. (2022). Eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,*11, 323-346.

Eren, M. A., ve Hamzaoğlu, E. (2026). Değerler eğitimine yönelik gerçekleştirilen çalışmaların yönelimleri: Bibliyometrik analiz. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi, 10*(1), 321–336. https://doi.org/10.63556/Ankad.V10i1.340

Eroğlu, İ. (2024). *Değerler eğitimi bağlamında Anadolu masalları: Anadolu masalları eğitim seti üzerine bir inceleme*. [Yüksek Lisans Tezi]. Iğdır Üniversitesi.

Erol, Z. (2023). *Anadolu masallarında sınav motifi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.

Ersoy, E., (2018). Sosyolojide değerler ve değer araştırmaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11*(56), 356-366.

Frude, N., & Kıllıck, S. (2011). Family storytelling and the attachment relationship. *Psychodynamic Practice, 17*(4), 441-455.

Gedik, S. (2020). Masalların eğitimsel işlevleri. *Journal of Social Sciences and Education, 3*(1), 356-367.

Geylan, H. (2025). *Okul öncesi eğitim kurumları için hazırlanan masal kitaplarının somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi aktarım amaçlarına katkısı*. [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.

Gözalan, E., ve Koçak, N. (2014). Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocukların kelime bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* (4), 115-121. Https://Doi.Org/10.18493/Kmusekad.12328

Gözel, İ. (2025). *Okul öncesi öğretmenlerinin Türkiye yüzyılı maarif modeli okul öncesi eğitim programının uygulanmasına ilişkin görüşleri (Bitlis ili örneği).* [Yüksek Lisans Tezi]. Siirt Üniversitesi.

Güçlü, M. (2015). Türkiye'de değerler eğitimi konusunda yapılan araştırmalar. [Çevrim-içi: https://www.researchgate.net/publication/283438079], Erişim Tarihi: 12.05.2026.

Gürsoy Tavuş, Z. (2015). *Gülten Dayıoğlu'nun hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Güven, G., ve Dere, F. (2025). Türkiye yüzyılı maarif modeli 2024 okul öncesi eğitim programında değerler ve alan becerileri arasındaki ilişkinin analizi. *Millî Eğitim, 54*(1), 1471–1500. https://doi.org/10.37669/Milliegitim.1705437

Kahraman, M. (2020). *Kazak çocuk edebiyatı.* Akademisyen Kitabevi.

Kalaycı, N., ve Bayrakcı, Z. (2025). Okul öncesi eğitim programlarının karşılaştırılmalı analizi ve değerlendirilmesi (2013-2024). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 23*(1), 698-727. https://doi.org/10.37217/tebd.1568266

Kara, N., Baysal, M., ve Yeni, M. (2023). Okul öncesi eğitiminin önemi ve gerekliliği üzerine bir değerlendirme. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 9*(70), 3319-3326.

Karaağaç, H. G., ve Alıkılıç, D. (2023). Çocuk edebiyatı ve çocuğa görelik kavramı. *Education and Technology in Information Science, 1*(1), 58-66.

Karaca Akkol, F. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde Anadolu masallarını kullanmaları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

Karaca, N. H., ve Aral, N. (2017). Investigation of the effect of various demographical characteristics on pre-schoolers' self concept. *Eurasian Journal of Educational Research, 71,* 97-118.

Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(3), 463-477.

Kardaş, M. N., ve Cemal, S. (2017). Değerler eğitimi ve Türkçe öğretiminde değer eğitimi üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(16), 383-412.

Kaya, M. (2014). Okuma kültürü ve çocuk edebiyatı. *Türk Dili, 107*(756), 608-622.

Kaya, M., ve Erdem, İ. (2020). Çocuk edebiyatı eserlerinin 7.sınıf öğrencilerinin empati becerisinin gelişimine etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1), 79-114.

Kaya, N. (2022). *Sivas masallarının Türkçe dersi öğretim programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Kazu, İ. Y., ve Kaya Daşik, M. (2024). 2013-2024 okul öncesi eğitim programlarının karşılaştırılması ve maarif modele bir bakış. K. D. Tankız (Ed.), *Eğitim Programları ve Öğretim Alanında Uluslararası Araştırmalar II* içinde (ss.1-32). Eğitim Yayınevi.

Kıralı, D. (2024). *Türk masallarının özel gereksinimli bireylerin sunum biçimleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.

Koç, Z., ve Radmard, S. (2017). Masal kitaplarının 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim çocuklarının gelişimi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, *45*, 165–182.

Krippendorff, K. (2019). *Content analysis: An introduction to its methodology*. SAGE.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE.

Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation.* Jossey-Bass.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. SAGE.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. SAGE.

MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

MEB. (2019). *Anadolu masalları projesi hayata geçiyor*. [Çevrim-içi:https://www.meb.gov.tr/anadolu-masallari-projesi-hayata-geciyor/haber/18755/tr] Erişim tarihi: 26.11.2025.

MEB. (2020). *Türk ve dünya çocukları için Anadolu masalları.* [Çevrim-içi: https://www.meb.gov.tr/turk-ve-dunya-cocuklari-icin-anadolu-masallari/haber/20759/tr] Erişim tarihi: 03.01.2026

MEB. (2024a). *Okul öncesi eğitim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MEB. (2024b). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli okul öncesi eğitim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.

Mirazanashvılı, N., & Kurdadze, P. (2020). Halk masallarının çocuk gelişiminin erken dönemindeki etkisi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi, 46*, 27-35.

National Association for the Education of Young Children (NAEYC). (2020). *Developmentally appropriate practice*. [Çevrim-içi: https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/dap_ps_final.pdf] Erişim tarihi: 14.03.2026.

Oyserman, D. (2015). Values, psychology of. In J. D. Wright (Ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (2nd ed., Vol. 25, pp.36–40). Elsevier.

Özcan, U. (2022). Sosyolojide toplumsal değer ve norm kavramlarına yeniden bir bakış. *Sosyologca, 23,* 19-31.

Öztemiz, M. (2025). *Çocuklar için felsefede özenli düşünme boyutunun ele alınmasında bir araç olarak masal*. [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). SAGE Publications.

Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies, 11*(9), 683–700. http://dx.doi.org/10.7827/Turkishstudies.9571

Sapsağlam, Ö. (2023). *Erken çocuklukta karakter ve değer eğitimi: Teoriden - uygulamaya* (E. Ömeroğlu, Ed.). Pegem Akademi.

Serdaroğlu, H. U., ve Bekir, H. (2024). Okul öncesi eğitim programında güncellemeler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 14*(1), 1-29.

Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 7*, 175-226.

Şimşek, T. (Ed.). (2014). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Grafiker Yayınları.

Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı: Edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili, 775*, 12-31.

Taş, Ş., Şentürk, Ş., ve Şiraz, F. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) okul öncesi eğitim programının, program ögeleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi, 3*(2), 85-99.

Tunç, B. (2023). Okul öncesi öğrencileri için hazırlanan anadolu masallarının içerdiği değerlerin incelenmesi. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice, 5*(2), 72-85. https://doi.org/10.47157/jietp.1351882

Turan, R., ve Ulusoy, K. (Ed.). (2016). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi (2. Baskı)*. Pegem Akademi.

Tutkun, C., Bektaş, A., Özgün, Ş., ve Akbaba, F. D. (2025). Okul öncesi öğretmenlerinin güncellenen okul öncesi eğitim programı (2024) hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 24*(1), 310-327. https://doi.org/10.17755/Esosder.1532166

Türk Dili ve Edebiyatı. (2026). Masal nedir? masalın özellikleri. [Çevrim-içi: https://www.turkedebiyati.org/masal-nedir/] Erişim tarihi: 25.04.2026

Uç, Z. (2022). *Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarında masalın kullanılmasına ilişkin görüşleri.* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.

Ulusoy, Y. (2024). Çağdaş Uygur edebiyatında çocuk şiirlerinin temsilcilerinden: Ablikim rozi. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi,* Özel Sayı, 29-40. https://doi.org/10.59182/tudad.1570147

Uyanık Balat, G. (2013). *Okul öncesi eğitime giriş.* Pegem Akademi.

Uyar, A., ve Karafil, B. (2024). 2013 okul öncesi eğitim programına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15*(1), 295-325. https://doi.org/10.51460/Baebd.1389529

Ündan Keser, D., Ünsal Aksebezci, F. Ö., ve Kenan, S. (2025). 2013'ten günümüze okul öncesi eğitim programlarının karşılaştırmalı analizi. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5*(1), 99–117. https://doi.org/10.55008/Te-Ad.1666542

Violetta Eirini, K. (2016). The child and the fairy tale: The psychological perspective of children's literature. *International Journal of Languages, Literature and Linguistics, 2*(4), 213-218. https://doi.org/10.18178/IJLLL.2016.2.4.98

Yağcı, A., Karaman, M., Kılıç, İ. A., Bestil, M., Aslan, S., & Erdoğdu, A. (2023). Okul öncesi eğitimin önemi ve ailelere tavsiyeler. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(114), 7852-7872. http://dx.doi.org/10.29228/Sssj.71050

Yaşın, Y. (2024). *Mizah kuramları bağlamında Anadolu masalları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, İ. A., ve Keleş, O. (2023). Erken çocukluk dönemi değerler eğitimi veren kurumlarda aile katılımının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 23*(2), 346-363. https://doi.org/10.30627/Cuilah.1349579

Yıldız, A. (2021). Türkmenistan çocuk edebiyatı (Dönemler-Temsilcileri-Türler). *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, 52*, 515-520.

Yıldız, L. E. (2023). *Anadolu sahası Türk masallarında tilki*. [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi.

Yılmaz, M. (2019). *Türk, Alman, Balkan ve Rus masallarının değerler eğitimi açısından mukayesesi.* [Yüksek Lisans Tezi]. Giresun Üniversitesi.

Yılmaz, M. (2023). *Öğretmenlerin dilinden öğrencilerin paletinden Anadolu masalları projesi kapsamında derlenen masalların ve hazırlanan etkinlik kartlarının 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerde dili kullanma ve kendini ifade etme becerilerine etkileri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Yurttadur, T. (2024). *Anadolu masal metinlerinde ikna etme teknikleri*. [Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.

EKLER

EK A İnceleme Materyalleri

Anadolu Masalları Kitap Kapakları

EK B Masal-Program Kazanım/Öğrenme Çıktısı ve Gösterge İnceleme Formu

Masal-Program Kazanım / Öğrenme Çıktısı ve Gösterge İnceleme Formu

Yönerge: Masal metni, ilgili okul öncesi eğitim programlarında yer alan kazanım / öğrenme çıktısı ve göstergeler açısından incelenir. Masalda karşılığı bulunan unsurlar ilgili kodlarıyla birlikte forma işlenir.

1) Masal Adı: _____

2) Masalın Kısa İçeriği:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) İlgili Program:

☐ 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ☐ 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı

☐ 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı

Gelişim / Öğrenme Alanı	Kazanım / Öğrenme Çıktısı	Kodu	Gösterge	Kodu	Masalda Bulunma Durumu	Açıklama
					Var ☐ Yok ☐	
					Var ☐ Yok ☐	
					Var ☐ Yok ☐	
					Var ☐ Yok ☐	
					Var ☐ Yok ☐	
					Var ☐ Yok ☐	
					Var ☐ Yok ☐	

4) Genel Değerlendirme / Notlar:

.....

.....

.....

.....

5) İnceleyen: _____ **Tarih:** _____

EK C Masal-Değer İnceleme Formu

Masal-Değer İnceleme Formu

Yönerge: Masal metni, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan değerler açısından incelenir. Masalda tespit edilen değerler, kısa açıklamalarıyla birlikte bu forma kaydedilir.

1) Masal Adı: _____

2) Masalın Kısa İçeriği:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) İlgili Program:

☐ 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı

☐ 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı

4)

Değer Kategorisi	Değer	Masalda Bulunma Durumu	Temsil Biçimi (Olay / Karakter Davranışı / Diyalog / Sonuç)	Açıklama
		Var ☐ Yok ☐		
		Var ☐ Yok ☐		
		Var ☐ Yok ☐		
		Var ☐ Yok ☐		
		Var ☐ Yok ☐		
		Var ☐ Yok ☐		
		Var ☐ Yok ☐		

5) Genel Değerlendirme / Notlar:

.....

.....

.....

.....

6) İnceleyen: _____ **Tarih:** _____